

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๙๕ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๘

อาศิรวาท

๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๘

วีรกษัตรีย์ รัตนโกสินทร์ พระปิ่นนาฏ
ทรงเป็นปราชญ์ ฉลาดล้ำ งามสดใส
ทรงเป็นนัก เศรษฐกิจ พิชิตชัย
ปราบสงคราม ยากจน ได้ ไม่ละวาง

ทรงพิทักษ์ ของเก่าที่ มีคุณค่า
ทรงนำมา เสริมสิ่งใหม่ ได้ทุกอย่าง
ช่างสิบหมู่ ทอผ้าไหม หลายแนวทาง
ทรงสรรค์สร้าง ศิลปาชีพ ได้ผลดี

ทรงอนุเคราะห์ กิจการแพทย์ สาธารณสุข
เพื่อดับทุกข์ คนเจ็บไข้ ทุกถิ่นที่
ทรงอนุรักษ์ ป่า น้ำ สัตว์ ชัตวิธี
ทรงปรานี พระมหากรุณา ทั่วธานินทร์

ขอเดชะ พระมหาบารมี ที่ครอบเกล้า
ทุกค่ำเช้า ราษฎร์เป็นสุข สมถวิล
ดลพระองค์ สมเด็จแม่ ของแผ่นดิน
ทรงชื่นฉิน เคียงพระภูมินทร์ ทรงพระเจริญเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้าคณะผู้จัดทำวารสารไทย

(ชอุ่ม ปัญจพรรค์ ร้อยกรอง)

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๙๕ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๘
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 - 572X

บรรณาธิการ นายชาคริต จุลกะเสวี
ผู้ช่วยบรรณาธิการ นายวิษณุ เอมประณีตร์
นายเมธี เผื่อนทอง
กองบรรณาธิการ คุณหญิงคณิตา เลขะกุล
นายวิจิตร อาวะกุล
นายเย็นใจ เลาหวณิช
นายทินกร ภูวะปัจฉิม
นางเนาวรัตน์ ทองรมย์
นายสมาน นภายน
นายสมหมาย จันทร์เรือง

ฝ่ายประสานงาน นายมาโนช คามณีย์
ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง
นายจักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
อนุกรรมการที่ปรึกษา คุณหญิงคณิตา เลขะกุล
ประธานอนุกรรมการ นายวิจิตร อาวะกุล
รองประธานอนุกรรมการ นายชาคริต จุลกะเสวี
นายเย็นใจ เลาหวณิช
อนุกรรมการ นายทินกร ภูวะปัจฉิม
นางเนาวรัตน์ ทองรมย์
นายวิษณุ เอมประณีตร์
นายสมาน นภายน
นายสมหมาย จันทร์เรือง

อนุกรรมการและเลขานุการ นายเมธี เผื่อนทอง
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ นายมาโนช คามณีย์
ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง
นายจักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ จาก
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ภาพพระราชทาน
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

วารสารไทย
เป็นวารสารเผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

สำนักงานวารสารไทย
ฝ่ายผลิตสื่อและเผยแพร่
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๐, ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๒
โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๕๓๒๒

พิมพ์ที่
บริษัท เซเว่น พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด
๕๕๕ ซอย ส.ธรณินทร์ ๕ ถนนประชาอุทิศ
แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐
โทร. ๐-๒๒๗๔-๔๐๓๐-๕
โทรสาร ๐-๒๒๗๔-๔๑๘๑ ๐-๒๒๗๔-๔๕๖๒

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

ในระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๘ นี้ อยู่ในช่วงมีข่าวสำคัญที่น่าปีติยินดีอย่างที่สุดเกี่ยวเนื่องทางด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่เคารพและเทิดทูนของปวงชนชาวไทยทั้งชาตินั้น ก็มีอยู่หลายเรื่องที่ควรทราบ วันที่ปวงชนชาวไทยทั้งชาติได้ร่วมกันจัดพิธีถวายความจงรักภักดีเฉลิมฉลองกันเป็นพิเศษทั่วประเทศ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๘ นี้เอง ซึ่งวันนี้ถือว่าเป็น **"วันแม่แห่งชาติ"** เป็นวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของไทย และวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๘ เป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร

นอกจากนี้ ยังได้มีพระราชพิธีสถาปนาพระอิสริยยศฐานันดรศักดิ์ แด่**พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิรีรัศมี พระวรชายา** ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ และได้มีพระราชพิธีสถาปนาพระอิสริยยศฐานันดรศักดิ์ **พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์** และเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๘ ได้มีพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ **"พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ"** ด้วย

สำหรับทางด้านศาสนานั้น ก็ได้มีพิธีการทางพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ เนื่องในวาระ **"วันอาสาฬหบูชา"** เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม และ **"วันเข้าพรรษา"** เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๘ นี้ ซึ่งถือเป็นวันปลูกต้นไม้ประจำปีของชาติด้วย นอกจากนี้ก็ได้มีเสียงเรียกร้องให้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนด้วยว่า **"พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย"** ของเราด้วย

ส่วนเหตุการณ์ที่มีผู้ก่อการร้าย ในเขต ๓ จังหวัดภาคใต้นั้น ก็คงมีอยู่ยังไม่หยุดยั้ง ทั้ง ๆ ที่รัฐบาล ๒/๒ ของท่านนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน จะได้พยายามใช้สันติวิธีเข้าแก้ไขอย่างเต็มที่แล้วก็ตาม นี่คงจะต้องพัฒนาวิธีการบางส่วนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นบ้างตามความเหมาะสม เราได้แต่หวังกันว่า สันติสุขคงจะกลับคืนมาได้ในที่สุด

ตั้งแต่ฉบับที่ ๙๖ **"วารสารไทย"** ต่อไปนี้ จะพยายามหาทางเผยแพร่สิ่งที่เป็นประโยชน์ควรแก่การรับทราบของพี่น้องประชาชนทั่วไป ตั้งแต่ในระดับตำบลจนถึงหมู่บ้าน ให้ได้มากยิ่งขึ้น สำหรับในฉบับที่ ๙๕ นี้ ก็ยังคงมีเรื่องราวที่น่าสนใจ ให้ท่านสมาชิกได้เลือกติดตามอ่านดูได้ตามปรารถนา แต่เนื่องจากยังอยู่ในระหว่างการปรับปรุง จึงอาจจะยังมีข้อบกพร่องบางประการอยู่บ้าง ก็ต้องขอประทานอภัยต่อทุกท่าน

และขอขอบพระคุณต่อนักเขียนทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาส่งเรื่องมาให้ในฉบับนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติส่วนรวมด้วยดีที่สุด ขอบรรดานักการเมืองทั้งหลาย ได้โปรดกรุณาร่วมมือร่วมใจกันรักษาเกียรติภูมิและอธิปไตยของชาติไว้ให้มั่นคง แผ่นดินของไทยอย่าชี้แนะแบ่งแยกให้ใคร ๆ เข้ามาเป็นใหญ่เบียดเบียนเราอีกเลย

ขอแสดงความยินดีกับนายสมาน (ใหญ่) นภายน อนุกรรมการท่านหนึ่งของวารสารไทย ซึ่งสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทยได้มอบรางวัล **"นราธิป"** ประจำปี ๒๕๔๘ ให้แก่ท่าน

ชาคริต จุลกะเสวี
๑ กันยายน ๒๕๔๘

สารบัญ

๔

๒๒

๓๔

๕๐

๕๙

๖๕

๘๔

๘๙

เทิดไท้มหาราชินี ๔
คีรีรัตน์ มณีชาญ

พระราชดำรัสสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ๙
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๘

บางเรื่องที่ควรรู้อยู่ในความทรงจำของคนไทย ๒๒
ในรัชสมัยของรัชกาลที่ ๘
ชาคริต จุลกะเสวี

เล่าเรื่องด้วยภาพ ๓๔
“ร่องรอยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในนครศรีธรรมราช”
ชวลิต อังวิทยาธร

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ๕๐
สมหมาย จันทร์เรือง

เบื้องหลังสำนวนไทย ๕๔
ส.พลายน้อย

โนรา *ตอนจบ* ๕๙
เนาวรัตน์ ทองรมย์

เหตุนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่กัมพูชา ๖๕
ปัญญา นิตยสุวรรณ

เพลงไทยสมัยสงคราม *ตอนที่ ๑* ๗๐
ใหญ่ นภายน

ภูมินามวิทยา : พระนครศรีอยุธยา ๘๔
วนิช สุธารัตน์

เมื่อดาวหางเทมเพล 1 ถูกยิง ๘๙
เย็นใจ เลาหวณิช

เทิดไท้มหาราชินี

คีรีรัตน์ มณีชาญ

วันที่ ๑๒ สิงหาคมนี้เป็นวันดี ตรงกับวันสำคัญในจิตใจของปวงชนไทยทั้งชาติ ด้วยเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๗๓ พรรษาแล้ว ทรงเป็นเสมือนพระแม่เจ้าผู้ทรงเป็นมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทยทั้งแผ่นดินคู่เคียงองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของพวกเราชาวไทยตลอดไป

"วารสารไทย" จึงใคร่ขอถือพระราชวโรกาสในศุภวาระอันเป็นมิ่งมงคลพิเศษยิ่งนี้ กล่าวถึงเรื่องราวบางประการเกี่ยวกับพระองค์ท่านที่ได้ทรงมีพระเมตตาช่วยเหลือไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินทั้งหลายตลอดมา โดยมิได้ทรงเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยของพระองค์ท่านเลย ทรงเป็น **"พระแม่ของแผ่นดิน"** และ **ของชาติ** ผู้ทรงเปี่ยมด้วยเมตตาธรรมที่ไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนเลยในโลกนี้ก็ว่าได้ จึงสมควรที่พวกเราทั้งหลายจะได้ถวายความจงรักภักดี และเทิดทูนพระองค์ท่านเป็นอย่างสูงยิ่งตราบชั่วนิรันดร์

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชอุปนิสัยที่อ่อนโยน นุ่มนวล ทรงมี

พระเมตตาต่อบุคคลทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าเด็กและคนชรา หรือผู้ประสบทุกข์ยาก

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้เฉลิมพระราชอิสริยยศและพระราชอิสริยศักดิ์เป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถ จึงนับเป็นโอกาสให้ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อช่วยเหลือประชาชนได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักในน้ำพระทัยและพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นอย่างดี ดังนั้น เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ให้ทรงดำรงตำแหน่ง **สภานายิกาสภากาชาดไทย** ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยพระองค์ท่านทรงเห็นว่า เรื่องสุขภาพอนามัยนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทั้งมวล ดังคำกล่าวที่ว่า **"จิตใจแจ่มใส ย่อมอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง"** ดังนั้น ถ้าจะกล่าวว่า พลเมืองที่แข็งแรงย่อมสามารถสร้างชาติที่มั่นคง ก็คงจะไม่ผิด

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใยในชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรแทบทุกเรื่อง มีพระราชประสงค์ที่จะทรงยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในถิ่นทุรกันดาร

ด้วยเหตุนี้ จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้ดำเนิน **"โครงการฟาร์มตัวอย่าง"** ขึ้น ในจังหวัดต่าง ๆ ที่จำเป็นขึ้นในหลายพื้นที่ ดังเช่นที่สื่อมวลชนจำนวนหนึ่งเคยไปเยี่ยมชมโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริแห่งหนึ่งที่บ้านขุนแปะ ตำบลดอยแก้ว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มาแล้วนั้น ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่าผลงานที่นั่นมีประโยชน์ยิ่ง

นอกจากที่ฟาร์มนี้จะมีลักษณะเป็นศูนย์สาธิตและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เพื่อช่วยแนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนแล้ว ยังได้ทรงแก้ไขเรื่องการตัดไม้ทำลายป่า ให้กลับมาเป็นการช่วยกันปลูกป่าใหม่ได้สำเร็จ ได้ป่าไม้กลับคืนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ดีขึ้น

นับเป็นตัวอย่างที่ดีเด่น และหลายต่อหลายพื้นที่ก็ได้ปฏิบัติตามอย่างมาแล้วเช่นกัน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ยังได้มีพระราชกระแสรับสั่งในสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง **"ธนาคารอาหารชุมชน"** *(Food Bank)* ไว้หลายประการ

ดังตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ เช่น **"ต้นไผ่"** นั้นเป็นไม้ทรงสูงที่สวยงาม มีประโยชน์หลากหลาย เป็นไม้ที่โตเร็ว สมควรปลูกไว้ด้วย เพราะสามารถนำไปใช้สอยได้รวดเร็ว

และนอกจากให้มีการปลูกพืชผักและพืชสวนต่าง ๆ แล้ว พระองค์ท่านมีพระราชประสงค์ให้ขยายพันธุ์สัตว์พื้นเมือง เช่น กบ เขียด นก และไก่ป่า กลับคืนสู่ธรรมชาติให้มากที่สุดด้วย

เนื่องจากสัตว์เหล่านี้ สามารถอาศัยอยู่ในป่าไผ่และใช้เป็นอาหารได้ นอกจากนั้นยังทรงส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดที่สามารถอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่สูงได้ เช่น **"ปลาไน"** จึงมีพระราชประสงค์ให้ดำเนินการเป็นอันดับแรก ซึ่งก็ได้รับผลสำเร็จดีอย่างนี้เป็นต้น

ประการต่อมาคือ มีพระราชดำริให้**ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่สูง** โดยเฉพาะสัตว์ขนาดเล็ก เช่น สัตว์ปีก พวก เป็ด ไก่ และนกบางชนิดด้วย

และประการสุดท้าย มีพระราชประสงค์ให้**ปลูกและขยายพันธุ์ไม้ผล** หรือต้นไม้ป่า ที่สามารถใช้รับประทานได้ในป่า เช่น มะม่วงป่า ขนุนป่า ฯลฯ เนื่องจากเป็นไม้ที่เคยมีอยู่ดั้งเดิมตามธรรมชาติ จึงทนทานและไม่ต้องดูแลรักษามาก แต่มีประโยชน์ดีด้วย

โครงการธนาคารอาหารชุมชนตามพระราชดำริ ได้เริ่มดำเนินการแห่งแรกขึ้นที่บ้านนาป่าแปก ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นต้นมา ผลการ

ดำเนินโครงการก็ปรากฏว่า เป็นที่พอพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งและทรงให้ยึดถือเป็นต้นแบบในการพัฒนาและขยายผลต่อไปด้วย

สิ่งที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงพบเห็นอยู่เสมอ ขณะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในชนบททั่วทุกภาคของประเทศไทย ก็คือปัญหาความยากจน การเจ็บไข้ได้ป่วย และความเป็นอยู่ที่ด้อยมาตรฐานของประชาชน

พระองค์ท่านจึงทรงช่วยเหลือ โดยพระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง

เช่นทางด้าน**การศึกษา** ก็ได้พระราชทานโครงการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ ให้แก่ประชาชนในชนบทด้วย ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดียิ่ง โดยในแต่ละปีพระองค์ท่านได้พระราชทานทุนการศึกษาให้เยาวชนผู้ยากจนได้เข้าศึกษาในระบบตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษาก็มี

ทางด้าน**การสังคมสงเคราะห์** เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปที่ใด ก็จะมีสิ่งของจำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับพระราชทานให้ชาวบ้านที่ยากจนไปมอบให้ด้วย และหากทรงทราบว่าผู้ใดตั้งใจจะประกอบอาชีพโดยสุจริต แต่ยังขาดเงินทุนในการเริ่มดำเนินการ พระองค์ท่านก็จะพระราชทานเงินทุนสำหรับดำเนินการในขั้นต้นให้

การพัฒนาอาชีพ ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งของการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น จึงดำเนินการให้เป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์ได้ดีขึ้น

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงทุ่มเทอุทิศกำลังพระวรกาย และทรงเสียสละทุกอย่างเพื่อช่วยชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของราษฎรแม้ว่าจะทรงเหน็ดเหนื่อยกับการงานเหล่านั้นสักเพียงใด แต่ก็ไม่เคยทรงท้อถอยหรือว่าหมดกำลังพระทัยเลย ทรงกำหนดและส่งเสริมโครงการต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้านตามชนบท เพื่อช่วยให้บรรดาสตรีในชนบท สามารถช่วยเหลือครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

สำหรับ **"โครงการศิลปาชีพ"** ที่มีอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ ปัจจุบันก็เกิดจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อทรงช่วยเหลือให้ชาวนาชาวไร่มีอาชีพศิลปหัตถกรรมเสริมเพิ่มพูนรายได้อีกด้วย โดยไม่ต้องขึ้นอยู่เฉพาะแต่กับสภาพดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญดังแต่ก่อน ทรงพระราชทานคำแนะนำให้คำนึงถึงวัตถุดิบที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ ทรงแนะนำให้รู้จักคัดเลือกสมาชิกจากครอบครัวราษฎรที่ยากจน และมีบุตรมาก โดยไม่จำกัดอายุ ไม่จำกัดคุณวุฒิ

ที่จำกัดมีเน้นอยู่อย่างเดียว คือ มีความยากจนและความเดือดร้อน ส่งไปเข้ารับการฝึกอบรม ณ โรงศิลปาชีพ สวนจิตรลดา โดยผู้รับการฝึกจะได้รับเบี้ยเลี้ยง ตามความสามารถของแต่ละคนและปรับขึ้นเป็นเงินเดือนให้ด้วยในที่สุด

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ เพื่อประโยชน์และความผาสุกของปวงชนชาวไทยทั้งปวง เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปในชนบทและท้องถิ่นทุรกันดาร ก็ได้ทรงศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรในด้านต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง และได้พระราชทานความช่วยเหลือแก่พสกนิกรทั้งพระราชทรัพย์และพระราชทานคำแนะนำให้ เช่น ทรงให้ก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพอย่างมั่นคงขึ้นดังในปัจจุบันนี้

และด้วยพระปรีชาญาณ ประกอบกับพระเมตตาบารมีแผ่ไพศาลนี้เอง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานชีวิตใหม่ให้แก่ชาวชนบทไทยซึ่งอยู่ในชนบทที่ห่างไกล ส่วนใหญ่ยังมีฐานะความเป็นอยู่ที่ลำบาก ขาดแคลนทั้งการเงินและการศึกษา ได้หาทางฟื้นฟูสนับสนุนงานศิลปหัตถกรรมและอุตสาหกรรมพื้นบ้านให้ จนเกิดผลิตภัณฑ์ผลงานช่างฝีมือของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพที่งดงามทรงคุณค่ายิ่งจนเป็นที่นิยมของต่างประเทศด้วยในปัจจุบันนี้

มีอยู่คราวหนึ่งที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชดำริว่า **"ข้าพเจ้าปลื้มใจ**

ที่ศิลปาชีพเป็นที่รู้จักมากขึ้นทุกวัน และยินดีที่ประชาชนเข้าใจดีว่างานของศิลปะคืออะไร ประการสำคัญที่สุดก็คือมีความภูมิใจที่ศิลปาชีพ ได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชาติไทยเราด้วย"

และท่านผู้อ่านทั้งหลาย คงจะยังไม่ลืมพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ที่พระองค์ท่านได้ทรงเปิดเผยสถานการณ์ใน ๓ จังหวัดภาคใต้ ซึ่งเดิมเป็นที่คลุมเครือไม่กระจ่างชัดในขณะนั้นและมีทั้งคนไทยพุทธและไทยมุสลิม ถูกผู้ก่อการร้ายใจโหดเหี้ยมลอบทำร้ายเสียชีวิตไปไม่เว้นแต่ละวันมากกว่า ๓๐๐ คนแล้ว โดยทางการบ้านเมืองยังจัดการแก้ไขอะไรไม่ได้สักที

จนมีกลุ่มชาวบ้านเข้ามากราบบังคมทูลร้องเรียนขอให้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงช่วยด้วย เพราะประชาชนเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้าแล้ว พระองค์ท่าน เคยตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปทรงเยี่ยมราษฎรในจังหวัดภาคใต้ต่อเนื่องมาเป็นปีที่ ๓๑ แล้ว ก็ยังไม่เคยเห็นความร้ายแรงอย่างในปีนี้เลย

พระองค์ท่านทรงเปิดเผยว่า "...ราษฎรเหล่านั้นขอข้าพเจ้าว่า ให้ช่วยพูดกับท่านนายกฯ และคณะรัฐบาลขออย่าให้ทหารและตำรวจออกจาก ๓ จังหวัดภาคใต้นี้เลย เพราะถ้าทหารและตำรวจยังอยู่ชีวิตพวกเขาก็ยังอยู่ ถ้าหากทหารและตำรวจออกไปหมด พวกเขาคงตายแน่..."

จากพระราชดำรัสที่ทรงนำมาเปิดเผยสู่มวลชนครั้งนี้เอง ที่ทำให้รัฐบาลนี้เริ่มกล้าตัดสินใจ ดำเนินการอย่างจริงจังยิ่งขึ้น และได้ดำเนินการต่อมา แต่จนบัดนี้เหตุการณ์ก็ยังไม่ยุติสู่สันติสุขได้

ดิฉันผู้เขียนบทความนี้จึงขอถือศุภวาระที่พวกเราชาวไทย ร่วมใจกันน้อมจิตรำลึกในพระเกียรติคุณและพระมหากรุณาธิคุณ พร้อมใจน้อมเกล้าฯ ถวายพระพรชัยแด่องค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ขออัญเชิญอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวงได้ทรงคุ้มครองอภิบาลพระองค์ท่าน ให้ทรงมีพระชนมายุยืนยาว และ

ทรงพระเกษมสำราญยิ่ง ๆ ขึ้นตลอดไป เพื่อทรงเป็นมิ่งขวัญที่พึ่งของปวงชนทั้งหลาย

และในวโรกาสพิเศษวันเฉลิมพระชนมพรรษาครั้งนี้ พวกเราใคร่ขอวิงวอนรัฐบาล ให้เร่งปฏิบัติการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้บังเกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพจริงจังเสียทีเถิด เพื่อให้ภาคใต้มีสันติสุขอย่างแท้จริง ก็จะได้กุศลมาก ตรงกับพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ของพวกเราชาวไทยได้เหมาะสมยิ่ง

ท่านผู้อ่านส่วนมากคงไม่ทราบว่า จากการก่อการร้ายทั้งเผาและลอบฆ่าทำร้ายผู้คนใน ๓ จังหวัดภาคใต้นั้น ผู้ก่อการร้ายได้ทำให้มี **กลุ่มแม่ม่ายและเด็ก** ไม่มีที่อาศัยกว่าร้อยชีวิต

ขณะนี้ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในเบื้องต้นพระองค์ท่านได้ทรงจัดซื้อที่ดินประมาณ ๖๐๐ ไร่ ที่ตำบลกะลุวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ส่วนหนึ่งได้จัดทำ**โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง** และอีกส่วนหนึ่งได้ **ปลูกสร้างบ้านที่อยู่อาศัย** ๑๕๐ หลัง มอบให้แก่กลุ่มแม่ม่ายและเด็กผู้น่าสงสารเหล่านี้ด้วยแล้ว

และเพื่อการดำรงชีวิตให้ปลอดภัยได้ดีขึ้น บรรดาแม่ม่ายกลุ่มนี้ได้กราบบังคมทูลขอให้พระองค์ท่านได้ทรงพระราชทานโอกาสให้แม่ม่ายเหล่านี้ ได้รับการฝึกสอนวิธีการใช้อาวุธปืนไว้ป้องกันตัว โดยได้รับการช่วยเหลือจากทหารที่ไปปฏิบัติการคุ้มครองในเขตเหล่านั้นด้วยแล้ว

เห็นหรือไม่ว่า แผ่นดินไทยใต้ร่มพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นแผ่นดินที่คนไทยทุกคน ควรจะต้องหวงแหนรักษาไว้ยิ่งชีวิต เราจะต้องช่วยกันทำให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขให้จงได้ในที่สุด ให้สมกับพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระมหาราชินีที่คนไทยทั้งชาติขอถวายความจงรักภักดีตลอดไป

ขอเทิดไท้มหาราชินี

พระราชดำรัส
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๘

ขอขอบคุณ ท่านนายกรัฐมนตรี ที่เป็นผู้แทนของประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ กล่าวอวยพรข้าพเจ้าในโอกาสวันเกิดครบ ๗๓ ในวันพรุ่งนี้ และขอขอบคุณทุกท่านที่มาชุมนุมกันอยู่ ณ ที่นี้ เพื่อร่วมอวยชัยให้พรแก่ข้าพเจ้าเช่นเดียวกัน ข้าพเจ้ายังต้องขอขอบคุณไปยังผู้ที่จัดงานบุญงานกุศล จัดพิมพ์หนังสือ จัดรายการแสดง บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่ส่งจดหมายมาอวยพรเป็นจำนวนมาก

ข้าพเจ้าได้รับทราบแล้วด้วยความซาบซึ้งในน้ำใจ และความปรารถนาดีจากทุก ๆ ท่าน พรที่ท่านทั้งหลายมอบให้ เป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้าได้ทำงานช่วยเหลือประชาชนต่อไป ถึงแม้ว่าปีนี้ จะย่างเข้าเป็นปีที่ ๗๓ แล้ว ก็จะไม่ขอย่อท้อ ในการไปเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุขของประชาชน แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

มีข่าวดีเรื่องหนึ่ง ก็คือเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคมนี้เอง ดังท่านนายกรัฐมนตรีก็ได้กล่าวแล้วใน Speech ของท่านนายกฯ ผู้อำนวยการใหญ่ องค์การอนามัยโลก WHO ได้มามอบรางวัลอาหารปลอดภัยแก่ข้าพเจ้า ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

ที่ข้าพเจ้าว่าเป็นข่าวดี มิใช่เป็นเพราะข้าพเจ้าได้รับรางวัล แต่เป็นเพราะคงมีการเผยแพร่ข่าวไปทั่วโลกเกี่ยวกับรางวัลอาหารปลอดภัยของประเทศไทย ซึ่งน่าจะเพิ่มความเชื่อถือคุณภาพอาหารไทยยิ่งขึ้นไปในสายตาของชาวโลก ข้าพเจ้าได้กล่าวต่อผู้อำนวยการใหญ่องค์การอนามัยโลกไปว่า ข้าพเจ้ารับรางวัลนี้ในนามของทุกๆ ท่าน ที่ปฏิบัติงานด้านอาหารปลอดภัยในประเทศไทย จึงขอให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย จงภูมิใจที่ผลงานของท่านเป็นที่ประจักษ์ไปทั่วโลก และขอให้รักษามาตรฐานความปลอดภัยของอาหารไทยไว้ให้ยั่งยืนนาน เพื่อสุขภาพของคนไทยและความไว้วางใจของชาวโลกตลอดไป

การจัดงานจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ ที่สวนอัมพระหว่างวันที่ ๑๕ - ๓๑ กรกฎาคม ที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้ทราบว่ามีประชาชนมาอุดหนุนมากเช่นเคย ทุกคนก็คงเอาใจช่วยพี่น้องชาวไทยทั่วประเทศ ที่มีมานะบากบั่นประดิษฐ์งานฝีมือให้มีกำลังใจสร้างสรรค์งานต่อไป หลังจากที่ข้าพเจ้าได้ทำงานศิลปาชีพเป็นเวลาหลายปี ได้เห็นความสามารถ ความตั้งใจอย่างแน่วแน่ของคนไทย ไม่ว่าจะอยู่ภาคไหนก็ตาม คนไทยเราเป็นคนที่มีความสามารถ มีใจเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว มีมานะที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม

และปีนี้ยังได้นำผลผลิตทางการเกษตรจากฟาร์มตัวอย่าง ซึ่งเดี๋ยวนี้มีถึง ๒๒ แห่ง จากโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง ๑๗ แห่ง โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ๔ แห่ง มาจำหน่ายด้วย ที่ข้าพเจ้าเคยเล่าว่ารัฐบาลจีนได้มีไมตรีจิตให้หมูพันธุ์จินหัว และเป็ดพันธุ์อี้เหลียง มาสนับสนุนโครงการฟาร์มตัวอย่าง เมื่อปีก่อน ๆ นั้น ทางเราก็รับมาเลี้ยงอย่างดี

หมูและเป็ดขยายพันธุ์ได้มาก ทำรายได้ให้แก่สมาชิกในโครงการฟาร์มตัวอย่างเป็นที่น่าพอใจ ปีนี้ **"หมูจินหัว"** ได้กลายเป็นหมูแดดเดียว หมูตุ๋น ไส้กรอก แฮม และข้าวขาหมู ส่วน **"เป็ดอี้เหลียง"** ก็กลายเป็นลาบเป็ด เป็ดพะโล้ เป็ดย่าง

และเป็ดรมควัน เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีข้าวชนิดต่าง ๆ เช่น **"ข้าวหอมมะลิ"** และ **"ข้าวสังข์หยด"** สำหรับข้าวสังข์หยดนี้ ข้าพเจ้าเพิ่งได้ไปพบเข้าที่จังหวัดพัทลุง เมื่อ 2 ปีมาแล้ว และข้าพเจ้าก็ได้นำกลับมาที่พระตำหนักทักษิณและหุง พอดีกับท่านนายกรัฐมนตรีเมตตาไปเยี่ยมเยียนข้าพเจ้า และท่านนายกฯ ก็รับประทานข้าวสังข์หยด ซึ่งเป็นข้าวซ้อมมือ และนายกฯ บอกว่าข้าวนี้อร่อย ทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจมาก และประชาชนทั้งหลายก็มีความภาคภูมิ นอกจากข้าวหอมมะลิก็ยังได้มีข้าวสังข์หยด สีแดง ๆ มีผู้ช่วยคิดนำข้าวกล้องหลายชนิดมาผสมกันเพื่อหุงเป็นข้าวชนิดใหม่ที่อร่อยและมีคุณประโยชน์มากขึ้น มีนมแพะ

นมแพะนี่ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวว่า ดียิ่งกว่านมวัวอีก ไขมันอะไรก็น้อย ซึ่งแต่ดั้งเดิมแต่โบราณนี่ มีกลิ่นเหม็นเอาเรื่องเหมือนกัน ข้าพเจ้าโดนบังคับเมื่อตอนเด็ก ๆ คุณแม่บังคับให้รับประทานนม เพื่ออยากให้ลูกได้แคลเซียม แต่มันเหม็นเหลือกำลัง แต่เดี๋ยวนี้เขาว่ามีทางทำให้ไม่เหม็นเลย

คือ ระหว่างที่ตัวเมียนี่ เราจะต้องรีดนมเขานี่ ก็อย่าให้พบเห็นตัวผู้เป็นอันขาด แล้วนมก็จะไม่มีกลิ่น เขาว่าอย่างนั้นนะคะ แต่ยังไม่ได้ลองชิม ผักและผลไม้นานาชนิด ทั้งที่เป็นของสดและของแห้ง มีอาหารที่ปรุงจากผลิตผลอาหารปลอดสารพิษของโครงการต่าง ๆ มากมาย ข้าพเจ้ารู้สึกปลื้มใจ และขอขอบคุณทุกท่านที่มาช่วยอุดหนุนไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้ง และขอขอบพระคุณที่รัฐบาลได้จัดตั้ง **"สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติ"** ขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานหลัก ในการส่งเสริมกิจการหม่อนไหมทั่วประเทศ และยังได้ช่วยอนุรักษ์พันธุ์ไหมไทยแท้ของเราด้วย ไหมไทยนั้นเป็นไหมที่สวยงาม ด้วยลักษณะพิเศษ ชาวต่างชาติบอกว่าที่สวยนั้นเพราะไหมไทยมีประกายไม่มากเกินไป มีกำลังพอดี ข้าพเจ้ารู้สึกถึงบุญคุณของ มิสเตอร์ จิม ทอมสัน ที่ช่วยนำความงามของไหมไทยออกไปสู่สายตาชาวโลก

เมื่อ ๓๐ กว่าปีที่แล้ว ที่ข้าพเจ้าเริ่มโครงการทอผ้าไหมพื้นบ้านขึ้น เช่น ไหมมัดหมี่ แพรวา และจก ข้าพเจ้าเห็นว่าคนไทยของเราเป็นคนเก่งมาก เช่น ชาวอีสานนั้น แทบจะทุกบ้าน ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมใช้เอง จึงเป็นที่น่ายินดีเป็นที่สุด ที่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ช่วยสนับสนุน โดยจัดตั้งสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติขึ้น ข้าพเจ้าหวังว่าสถาบันนี้ จะเป็นที่พึ่งของชาวบ้านผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และอุตสาหกรรมผ้าไหมของไทย ซึ่งต่อไปก็จะยิ่งนำรายได้เข้าประเทศอย่างมากต่อไป

สำหรับเรื่องข้าวนั้นก็เป็นเรื่องสำคัญ เพราะไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม และคนไทยรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก ข้าวไทยมีหลายชนิดล้วนแต่อร่อย และเป็นพลังงานที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย มากกว่าพลังงานจากอาหารประเภทแป้งชนิดอื่น อย่างเช่น โอลิมปิก เดี๋ยวนี้ก็ประกาศว่า นักกีฬาทั้งหลายของโอลิมปิกจะต้องรับประทานข้าว เพราะข้าวเป็นอาหารแป้งที่ดีมาก และก็ไม่อ้วน ไม่เพิ่มน้ำหนัก ดังนั้น สถาบันที่รัฐบาลจะจัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลเรื่องข้าวก็คงจะเป็นที่พึ่งที่หวังของชาวนาได้ต่อไป ขอบพระคุณค่ะ

ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นแทบจะทุกภูมิภาคของประเทศไทยนั่นคือ **"ภัยแล้ง"** ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวว่า ในฤดูแล้งที่แล้วหลายพื้นที่ขาดแคลนน้ำ ทั้งในการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการอุปโภคบริโภค เช่น ในภาคตะวันออก ภาคอีสาน และแม้แต่บางจังหวัดในภาคกลาง เป็นต้น ข้าพเจ้าจำได้ว่าเคยกล่าวไว้หลายครั้ง ถึงความสำคัญของน้ำว่า **"น้ำจืด"** เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ยิ่งมนุษย์เกิดมากขึ้นทุกวันน้ำจืดก็ยิ่งหายากและกลายเป็นสิ่งที่ผู้คนต้องแย่งชิงกันมากขึ้น ถ้าเราไม่กำหนดแนวทางบริหาร และจัดการน้ำให้ดี ปัญหาเรื่องน้ำจืดขาดแคลน ก็จะวนเวียนกลับมาทุกปี และทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ข้าพเจ้าเพิ่งได้อ่านหนังสือพิเศษของทางสหรัฐอเมริกาและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศทั้งหลาย เขาพูดถึงว่า ศตวรรษที่ ๒๑ นี้ เรื่องน้ำ น้ำดื่ม น้ำใช้ น้ำจืด น่าจะเป็นเรื่องของศตวรรษนี้ ศตวรรษที่ ๒๑ นี้ เพราะคนเกิดขึ้นมากมาย การใช้น้ำก็มากขึ้นทุกที แต่ดูว่าปัญหาเรื่องน้ำ จะไม่ใช่เป็นปัญหาเฉพาะในบ้านเราเท่านั้น แม้แต่ต่างประเทศต่างก็รวมตัวกันแล้ว ยกเรื่องน้ำว่าเป็นปัญหาสำคัญของศตวรรษที่ ๒๑ ที่น่าจะช่วยกันพิจารณาค้นคว้า ว่าควรจะบริหารในเรื่องน้ำอย่างไรจึงจะมีน้ำใช้ตลอดไป

เราไม่ทราบเลยว่าฤดูฝนแต่ละฤดูฝนจะมีฝนตกเท่าไหร่ ทั่วถึงทุกพื้นที่หรือไม่ เพราะเดี๋ยวนี้ป่าของเราก็หมดสิ้นไปแล้ว

แทบจะเรียกว่าหมดสิ้นไปแล้ว เพราะฉะนั้นสิ่งที่จะช่วยให้สนับสนุนให้มีน้ำก็น้อยเต็มประดา การใช้น้ำอย่างประหยัดโดยสม่ำเสมอ จึงน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด และเมื่อต้องเผชิญกับภาวะขาดแคลนน้ำขึ้นมา เราจะได้ปรับตัวได้ง่าย ไม่ลำบากเกินไป

ข้าพเจ้าขอร้องให้พวกเราทุกคน ช่วยกันถนอมรักษาน้ำจืด ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติไว้ เพื่ออนาคตของลูกหลานไทยในภายภาคหน้า

อีกเรื่องหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าอยากจะมีความชื่นอกชื่นใจเหลือเกิน คือเรื่อง **"โครงการปะการังเทียม"** ธรรมดาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือข้าพเจ้าไปเยี่ยมตามทุกภาคของประเทศไทย ก็รู้สึกว่าภาคใต้นี่ มีความยากจนอยู่ไม่ใช่น้อย เมื่อ ๒ ปี มาแล้ว พระเจ้าอยู่หัวไม่ได้เสด็จไปที่นราธิวาส ข้าพเจ้าก็ไปคนเดียว ประชาชนก็มาคอยดักพบและบอกว่า ท่านเดี๋ยวนี้นะพวกเรายิ่งยากจนมากขึ้นทุกที เพราะว่าออกเรือออกไปในท้องทะเลหาปลา จะตกปลามาสำหรับรับประทาน และสำหรับขาย ก็ไม่มีปลา เพราะพวกเรามีแต่เรือชนิดที่เรียกว่าเล็ก ไม่ใช่เรือใหญ่ เป็นชาวประมงทั่ว ๆ ไป ที่ยังยากจน

ข้าพเจ้ารู้สึกกลุ้มใจ ไม่ทราบว่าจะช่วยเหลืออย่างไร เพราะว่าประชาชนมาดักพบ มาขอความช่วยเหลือด้วยตัวเอง และจำได้ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าประเทศไทยนี่มีนักวิชาการต่าง ๆ ที่เก่งมาก เก่งเหลือเกิน ข้าพเจ้าก็เลยเชิญนักวิชาการต่าง ๆ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ มาร่วมกันพูดถึงว่าทำอย่างไร จะให้ประมงเรือเล็ก ๆ ไม่ใช่เรือใหญ่ เขาไม่มีทุนพอที่จะมีเรือใหญ่ก็มีเรือเล็ก ๆ ทำยังไงถึงให้เขาจับปลาได้ แล้วก็ขายปลา แล้วก็ได้มีปลารับประทาน เช่นที่น้ำลึก ๑๕ - ๒๕ เมตร

ข้าพเจ้าก็ซาบซึ้งมาก เพราะว่าได้พบกับผู้เชี่ยวชาญนักวิชาการของไทยหลายคนที่มาพบข้าพเจ้า แล้วก็พูดกัน เช่น ดร.จรัลธาดา กรรณสูต อธิบดีกรมประมง ดร.ปลอดประสพ แล้วก็พวกของข้าพเจ้าเองมีท่านองคมนตรีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เราก็ประชุมกันว่า ทำอย่างไรดี ทางประมงก็บอกว่าลองดู ลองทรงทิ้งปะการังเทียมไป ซึ่งสามารถจะช่วยให้มีปลาในที่ตื้น ๆ หน่อยหนึ่งได้ แล้วตั้งแต่นั้นข้าพเจ้าก็ได้รับความช่วยเหลือจากทุกหน่วยงานหลายหน่วยงาน บางหน่วยงานก็ให้รถไฟที่ไม่ได้ใช้แล้ว และก็เรือต่าง ๆ ที่เก่าไม่ได้ใช้แล้ว ก็เอามาเป็นปะการังเทียม ลองทิ้งลงไป แล้วรองอธิบดีกรมประมงก็ส่งเจ้าหน้าที่ประดาน้ำลงไปถ่ายภาพหลังจากทิ้งปะการังเทียมไปแล้ว ประมาณสักเกือบเดือน ก็ลองส่งเจ้าหน้าที่ประดาน้ำลงไปถ่ายภาพอีก ก็พบว่าปลานานาชนิดมาชุมนุมกันเป็นจำนวนมากที่ปะการังเทียม

อันนี้ข้าพเจ้าไม่เคยทราบ ไม่เคยมีความรู้เลย เช่น ปลาช่อนทะเล ปลาเก๋า ปลากะพงชนิดต่าง ๆ ข้าพเจ้าดูจากภาพยนตร์ที่นักประดาน้ำของเราไปถ่ายมา แล้ว ดร.จรัลธาดา ก็ปลื้มใจมากที่ได้เห็นปลากะพงแดง และปลาหมอทะเล ข้าพเจ้าไม่เคยได้ยินชื่อนี้มาก่อนเลยในชีวิต ทั้ง ๆ ที่ ๗๐ กว่าแล้ว ปลากะพงแดงเป็นปลาใหญ่ ใหญ่เท่ากับคน หนักประมาณ ๑๐๐ กิโลกรัม

ดร.จรัลธาดา บอกว่า ปลาหายไปนานแล้ว คงจะไม่เข้ามาในบริเวณที่น้ำลึกแค่ ๑๕ - ๒๕ เมตร แต่ตอนนี้กลับเข้ามา และปลาหมอทะเล ซึ่งเป็นปลาใหญ่มากทั้งสองชนิด น้ำหนักเป็น ๑๐๐ กิโลกรัม ราษฎรก็มาหาข้าพเจ้ามาเล่าให้ฟังว่า จากที่ไม่สามารถจะจับปลาได้ และรายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัว เดี๋ยวนี้จับปลาได้มากมีรายได้เดือนหนึ่งเกิน ๑๐,๐๐๐ บาท น่าปลื้มเป็นที่สุด

ข้าพเจ้าขอขอบคุณรัฐบาล กรมประมง การรถไฟ ที่ช่วยเอาตู้รถไฟเก่า ๆ ให้ข้าพเจ้าไปทิ้งในทะเล ปลามันเห็นเป็นอพาร์ทเม้นท์สวยมาก มากันเต็มมันแย่งกันเต็ม ประหลาดมากเลย และเดี๋ยวนี้ที่ปลาแปลก ๆ มากันเต็มนี่ ก็เกิดกลายเป็นที่ว่ายน้ำ ที่นักว่ายน้ำต่าง ๆ นักประดาน้ำพากันลงไปดู เห็นปลาต่าง ๆ มากมายก่ายกอง อันนี้ที่เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าพึ่งเรียนตอน ๗๐ กว่านี่ แต่ก่อนนี้ก็ไม่ทราบเลย ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือสนับสนุน ทำให้ดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนผู้ประกอบอาชีพประมงได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง ขอบพระคุณค่ะ

แล้วต่อไปนี้ก็มีโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่หมู่บ้านรอตันบาตู โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่รอตันบาตู ที่จังหวัดนราธิวาสนั้น ข้าพเจ้าได้นำเงินที่ท่านทั้งหลายมอบให้ข้าพเจ้าในโอกาสครบ ๗๒ ปี ไปจัดซื้อที่ดินจำนวน ๗๐๗ ไร่ที่นราธิวาส และขอให้ทางหน่วยทหาร

ศูนย์การศึกษาพัฒนาพิกุลทอง และส่วนราชการต่าง ๆ ช่วยข้าพเจ้าจัดสร้างบ้าน ๑๕๐ หลัง ช่วยเหลือครอบครัวของประชาชน ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม ที่สูญเสียหัวหน้าครอบครัว เนื่องจากเหตุการณ์ที่เรียกว่าโดนฆ่ารายวัน

ซึ่งเป็นเวลามา ๒ ปีแล้วข้าพเจ้าสงสารมาก เพราะว่าบางคนก็เป็นภรรยานายสิบ ที่เรียกว่ายากจนแล้วต้องมาสูญเสียหัวหน้าครอบครัว บางคนก็เป็นข้าราชการผู้น้อย เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อะไรต่าง ๆ เมื่อสามีตายเขาก็ไม่ทราบว่าจะอยู่อย่างไร เพราะเรียกว่าเป็นคนที่ไม่มีวาสนา ไม่ได้มีโอกาสที่จะเรียนได้มาก ๆ ก็เป็นคนยากคนจนธรรมดา จะประกอบอาชีพอย่างไรต่อไปก็ไม่ทราบอีก และยังถูกคุกคามอยู่ตลอดเวลา

ข้าพเจ้าจึงขอให้คณะทำงานของข้าพเจ้า ซึ่งประกอบด้วย รองสมุหราชองครักษ์ และราชองครักษ์ต่าง ๆ แล้วผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานในกองราชเลขาสมเด็จฯ ช่วยกันนั่งคิดว่าจะทำยังไง ก็เลยจัดสรรที่ดินที่ใช้เงินของท่านที่ให้ข้าพเจ้าไปให้ครอบครัวละ ๒ ไร่ สำหรับปลูกบ้าน และทำการเกษตรในครัวเรือน เช่นเขาสามารถปลูกผัก เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา แล้วข้าพเจ้ายังจัดตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราโชบาย คือ สร้างธนาคารข้าว แทนจะเป็นธนาคารเงินก็เป็นธนาคารข้าวไว้ให้ยืมรับประทาน ไม่ให้มีเวลาขาดแคลน หรือว่ากลัวว่าจะขาดแคลน

นอกจากนั้นก็ให้สมาชิกในแต่ละครอบครัว สามารถไปรับจ้างทำงานในโครงการตัวอย่างของข้าพเจ้า ที่ข้าพเจ้าเอาเงินที่ท่านทั้งหลายให้ข้าพเจ้า ไปซื้อที่ทำฟาร์มตัวอย่างเพื่อจะสอนให้ประชาชนรู้จักเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงแพะ เลี้ยงแพะเนื้อ เลี้ยงแพะนม เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ หมายความว่าให้เขามีงาน ให้เขาได้รับค่าจ้าง ไม่ใช่ว่าอยู่เฉย ๆ แล้วก็เดินเป็นกิโล ๆ เพื่อไปรับจ้างตัดหญ้า ตัดอะไรอย่างนั้น มันไม่ไหวไม่ดี

ก็เลยโอกาสที่ท่านเมตตาเอาเงินมาบริจาค ข้าพเจ้าก็เลยไปซื้อที่ดินแล้วจัดการเหล่านี้ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ฟาร์มตัวอย่าง บัดนี้ทราบว่าสร้างบ้านเสร็จแล้วประมาณ ๘๐ หลัง เป็นบ้านที่สวยงาม แล้วก็ไม่แพงจนเกินไป ก็เป็นปรากฏว่าโชคดีอีก ได้ความช่วยเหลือของทหาร ทหารช่างช่วยสร้างให้จุดมุ่งหมายของเราคือ แต่ละหมู่บ้าน ข้าพเจ้าจะมี อยากจะสร้างหมู่บ้าน ชาวบ้านได้เข้าไปอาศัยอยู่ พวกแม่ม่าย พวกหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิตให้เข้าไปอยู่ประมาณหมู่บ้านละ ๑๕๐ หลังคา

ข้าพเจ้าก็ต้องขอขอบพระคุณส่วนราชการต่าง ๆ เช่น กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก หน่วยนาวิกโยธิน ที่ส่งช่างก่อสร้างไปช่วยสร้างบ้าน ขอขอบคุณกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุข ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วก็กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กองทัพเรือ ที่ให้ความเมตตาร่วมบริจาคเงินสมทบในการสร้างบ้าน

ปัจจุบันมีผู้เข้าไปอยู่อาศัย ต่างได้รับความสุขสบาย เพราะนอกจากมีที่ดินทำกินแล้ว ก็มีผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ไปช่วยสอนวิธีเลี้ยงปลา วิธีทางด้านเกษตรกรรมด้วย ทางด้านเลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด อะไรด้วย แล้วก็ปลอดภัย เพราะว่ามีทหารของกองทัพบกคอยดูแลความปลอดภัย

เมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้ทราบทางหนังสือพิมพ์คณะกรรมการอิสลามสากล ที่เรียกว่า OIC *(Organization of Islamic Conferences)* ได้เดินทางไปเยี่ยมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพราะข้าพเจ้าไม่ได้เลือกเลยว่า จะต้องเป็นชาวพุทธเท่านั้นจึงจะช่วย ทั้งพุทธทั้งอิสลาม ถ้าแม้ได้รับความทุกข์ยากก็พร้อมที่จะช่วยเหลือเสมอ เขาบอกเขาปลื้มใจ พอใจมาก ไปชื่นชมกับโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง แล้วยังได้ไปพูดคุยกับครอบครัวชาวมุสลิมที่ได้รับเลือกไปอาศัยอยู่ในบ้านนั้น

คณะกรรมการอิสลามสากล กล่าวชมเชย ซึ่งข้าพเจ้าปลื้มที่สุด กล่าวชมเชยว่า ประเทศไทยเอาใจใส่ครอบครัวของชาวมุสลิมเป็นอย่างดี

ทีนี้จะขอพูดเรื่อง **"โครงการฟาร์มตัวอย่าง"** ที่ภาคใต้ที่ได้พูดไปแล้วว่าที่ข้าพเจ้าได้ใช้เงินที่พวกท่านทั้งหลาย มาบริจาคให้ข้าพเจ้าเนื่องในวันเกิด ไปดำเนินการซื้อที่ดิน แล้วก็สร้างบ้านให้ประชาชนที่ยากจน แล้วก็เสียหัวหน้าครอบครัวไป แล้วข้าพเจ้าก็ขอให้คณะทำงานช่วยจัดตั้งฟาร์มตัวอย่างขึ้นในหลายอำเภอ เนื่องจากราษฎรได้มาปรับทุกข์ให้ข้าพเจ้าฟังว่าการทำมาหากินในปัจจุบัน ยากลำบากเหลือเกิน เพราะว่ามันไม่ค่อยจะปลอดภัย จะเดินทางไปทำมาค้าขาย รับจ้าง หรือกระทั่งไปกรีดยางในสวนยางของตัวเอง ซึ่งห่างจากบ้านไป

เพียง ๒ - ๓ กิโลเมตร ก็ไม่ปลอดภัย เขาก็เลยไม่ไปไหน

ข้าพเจ้าได้เริ่มโครงการฟาร์มตัวอย่าง แล้วรวบรวมราษฎร ที่ไม่มีโอกาส ไม่มีงานทำ ให้มาทำงานร่วมกันในฟาร์ม แล้วมีนายทหารและราษฎรอาสารักษาหมู่บ้าน อาสาผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัย ราษฎรที่ทำงานในฟาร์มจะได้มีโอกาสในการเรียนรู้การทำเกษตรอย่างถูกหลักวิชาการ ไม่ใช้สารเคมี หรือยาฆ่าแมลง ช่วยลดต้นทุนการผลิตโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพ

ทุกโครงการจะได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการต่าง ๆ เช่น กรมชลประทาน ก็ช่วยจัดสร้างอ่างเก็บน้ำ สำหรับใช้ในการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง ข้าพเจ้าโชคดีได้รับความช่วยเหลือจากทุกกรมนี้ส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้แก่ราษฎร เน้นการปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ และสามารถนำไปขยายผล ทำในพื้นที่ดินของตัวเองได้

ปัจจุบันมีโครงการฟาร์มตัวอย่างที่จังหวัดนราธิวาส คือ บ้านรอตันบาตู ที่ OIC ไปเยี่ยมดู และบ้านโคกปาคาบาบือชา อำเภอเมือง บ้านโคกโพธิ์ บ้านโคกไร่ใหญ่ อำเภอสุไหงปาดี บ้านตอหลัง อำเภอระแงะ บ้านปาลูกากะปีะ อำเภอแว้ง บ้านสะแนะ อำเภอรือเสาะ ฟาร์มตัวอย่างที่จังหวัดปัตตานีก็คือ บ้านท่าข้าม อำเภอปะนาเระ บ้านแป้น ซึ่งยากจนมาก บ้านแป้น อำเภอสายบุรี บ้านลูตง อำเภอแม่ลาน

แล้วในเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมาได้มีราษฎรชาวมุสลิมนำที่ดิน มาขอให้ข้าพเจ้าทำโครงการฟาร์มตัวอย่างให้ด้วย ให้เขาดูให้เขาสามารถจะรู้จักดูแลฟาร์มตัวอย่างของเขาโดยเป็นที่ดินซึ่งอยู่ในอำเภอหนองจิก จำนวน ๓๐๐ ไร่ ที่อำเภอยะหริ่งนี่เรียกว่าเขามาขอเอง ขอความช่วยเหลือเองจำนวน ๘๐๐ ไร่

อีกปัญหาก็คือ ปัญหา **"การขาดแคลนพระสงฆ์"** ในภาคใต้ เพราะว่าถึงแม้ข้าพเจ้าจะกลับมาแล้ว อยู่ที่กรุงเทพมหานคร ชาว ๓ จังหวัดภาคใต้ก็บอกมาว่า ที่เป็นไทยพุทธว่าเดี๋ยวนี้พระสงฆ์ในภาคใต้ไม่สามารถที่จะอยู่ได้เช่น บางรูปออกบิณฑบาต ใกล้ ๆ วัดนั่นเองก็ถูกสะเก็ดระเบิด บางรูปก็ถูกกับระเบิดได้รับบาดเจ็บสาหัสทำให้พระสงฆ์ไม่ได้รับความปลอดภัย ก็เลยอพยพไปอยู่นอกพื้นที่จำนวนมาก เป็นวัดร้าง ร้างเป็นแถวหมด ข้าพเจ้าก็ลุ้มใจ

เขาขอมา เขาบอกว่าให้พระราชินี ช่วยจัดพระลงไปอยู่กับพวกเขาหน่อยเถอะ เพื่อขวัญกำลังใจ หรืออย่างที่มีการบางอย่างเกี่ยวกับทางวัดไม่มีพระสงฆ์เหลือเลย วิสาขบูชาอะไรนี้ ประชาชนก็เลยว้าเหว่มาก ข้าพเจ้าก็ไม่รู้ทำอย่างไรก็เลยปรึกษา ท่านอาจารย์ ก็มีท่านอาจารย์ เด่น นันธิโย จากวัดป่าห้วยปลาหลด จังหวัดตาก ข้าพเจ้าทราบว่าท่านอาจารย์เด่น เป็นอาจารย์ที่เรียกว่า สายท่านอาจารย์มั่นนี่เอง เป็นพระที่นับว่ายังหนุ่ม เพราะว่า 66 แล้วท่านปฏิบัติอยู่แต่ในป่า เป็นพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นที่รู้จักของคนทั้งหลาย ขอให้ท่านพร้อมด้วยลูกศิษย์ของท่านลงไปจำพรรษาที่จังหวัดนราธิวาส น้องสาวของข้าพเจ้าก็เอะอะเลยว่า พี่ริ พี่ริ เอาพระดีดี ไปเดี๋ยวก็ถูกฆ่าหมดแหละ อย่าทำอย่างนั้นนะ พวกห่วงพระก็บ่นว่าฉันใหญ่

ฉันบอกว่าเปล่าหรอก ท่านอาสาเอง แล้วทางทหารอะไรก็จะช่วยดูแล ไม่ใช่เอาพระไปให้เขาฆ่าฟันเล่นหรอก แล้วก็ยังได้รับความเมตตาจากพระสุนทรธรรมธาดา รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย ท่านอาสาไปเอง ซึ่งท่านมีอายุถึง ๗๓ ปี เท่าข้าพเจ้า ก็เลยบอกท่านว่าอาสาที่จะไป และยังอาสานำคณะสงฆ์ ไปจำพรรษาอยู่ที่จังหวัดนราธิวาสด้วย ข่าวนี้ทำให้ประชาชนชาวพุทธมีขวัญและกำลังใจดีขึ้น

จะสังเกตได้จากวันอาสาฬหบูชาในปีนี้ ประชาชนมีการเวียนเทียนกันตามวัดมากขึ้น มีความสุขมากเลย เพื่ออำนวยความสะดวก ถ้าวันใดพระสงฆ์ไม่สามารถออกบิณฑบาตได้ ข้าพเจ้าก็ขอให้ราษฎร และทหารที่รักษาความปลอดภัย ไปช่วยกันทำอาหารถวายพระ ช่วยให้ราษฎรอุ่นใจมาก

ปัญหาเรื่องความทุกข์ของประชาชน ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ข้าพเจ้ามีคณะทำงาน อย่างที่ได้บอกกับท่านแล้วว่า ประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย อย่างเช่น ท่านองคมนตรี รองสมุหราชองครักษ์ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เลือกมาพระราชทานพระบรมราชานุญาตว่า ให้มาช่วยข้าพเจ้าทำงาน ข้าพเจ้าคิดว่า ความทุกข์อันใหญ่หลวงของชนในชาตินั้น เป็นเรื่องสำคัญ ที่พวกเราจะต้องร่วมมือร่วมใจกันให้พร้อมเพรียงทุกฝ่ายไม่ใช่แต่ข้าพเจ้าวิ่งอยู่คนเดียว หรือทางรัฐบาลวิ่งอยู่ตามลำพัง อันนั้นไม่ได้

อยากให้คนไทยทั้งชาติ ร่วมมือร่วมใจกัน ทั้งสถาบันชาติ

ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็เป็นสถาบันหลักในผืนธงชาติไทย เมื่อพระเจ้าโดนฆ่าฟันเป็นจำนวนไม่ใช่น้อย ข้าพเจ้าก็พูดได้ พูดพยายามตะเกียกตะกายออกมาพูดว่า ทุกคนไม่น่าจะนั่งเฉย ๆ ถึงแม้เราอยู่ไกลถึงกรุงเทพฯ ก็ไม่ควรนั่งเฉย ๆ อย่างน้อยแสดงออกความไม่พอใจ ประณามหรืออะไรก็ตาม อย่างที่เกิดเหตุการณ์ที่อังกฤษขึ้น ก็เห็นชาวอังกฤษเขาก็ช่วยกันฮึด ช่วยกัน ร่วมมือกัน ทั้งประณาม ทั้งแสดงความไม่พอใจ และยังแสดงความกล้าหาญว่า เขาไม่กลัว

ประชาชนชาวไทยไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด ทุกคนควรต้องเคารพ และยึดมั่นในหลักการของเมตตาธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ภายใต้กฎระเบียบของสังคม และกฎหมายของบ้านเมือง คนไทยทั้งชาติไม่ว่าจะอยู่ภาคใดของประเทศก็ตาม ควรแสดงความเห็นอกเห็นใจ ความห่วงใยอาทรต่อพี่น้องคนไทยร่วมชาติซึ่งเขากำลังมีความทุกข์อย่างเหลือล้นออกมาให้ประจักษ์ แสดงออกมาเลย เพราะการนิ่งเฉยเหมือนชินชาต่อข่าวที่พี่น้องทางใต้ที่ถูกฆ่าตายไปทุก ๆ วันนั้น ข้าพเจ้าว่าผิด แล้วต่อไปจะกลายเป็นภัยต่อบ้านต่อเมือง

ข้าพเจ้าเองต้องออกมาพูดขอความร่วมมือจากท่านทั้งหลายถึง ๒ ครั้งแล้ว ทั้งที่ไม่เคยพูดไม่เคยทำมาก่อน แต่ก็ไม่สามารถทนนิ่งเฉยได้ ครั้งนี้ก็เช่นกัน ข้าพเจ้าต้องขอร้องคนไทยทั่วประเทศทุกคนอีกครั้งหนึ่ง ขอร้ององค์กร ขอร้องสมาคมทั้งหลาย ให้รวมพลังกันประณามการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมนี้ ให้ผู้ที่มีจิตใจอำมหิต รู้ว่าคนไทยทั้งประเทศจะไม่มีวันยอมที่จะนั่งเฉย ยอมให้เขาเข่นฆ่าผู้บริสุทธิ์ โดยไม่มีสาเหตุ สมควรที่จะละอายแก่ใจ และเลิกยุติการกระทำดังกล่าวเสียที น่าจะเลิกได้แล้ว นานพอแล้ว

ข้าพเจ้าเคยพูดเสมอว่าในแผ่นดินไทยทุกคนมีอิสระเสรีในการเลือกนับถือศาสนา เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ศาสนาเมืองไทยไม่เคยมีเลยการรังเกียจเดียดฉันท์ซึ่งกันและกัน ไม่เคยมีการแตกแยกแบ่งฝ่ายกัน ทุกศาสนาสามารถปฏิบัติศาสนกิจของตนได้อย่างสมบูรณ์ อย่างเช่นที่ คุณหญิงแสงดาว สยามวาลา ประธานมูลนิธิช่วยเหลือเด็กกำพร้าของสตรีไทยมุสลิมแห่งประเทศไทย เธอได้กล่าวในรายการโทรทัศน์ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ว่าท่านเองท่านสามารถปฏิบัติศาสนกิจของชาวมุสลิมได้อย่างสมบูรณ์พร้อมภายในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศแห่งพระพุทธศาสนา

ข้าพเจ้าฟังแล้วชื่นใจยิ่ง แล้วก็รู้สึกมีความนับถือคุณหญิงแสงดาว สยามวาลา ว่าท่านเป็นคนกล้า และเป็นคนที่รักชาติ พยายามอย่างยิ่งที่จะเตือนให้ทุกคนทราบว่า ประเทศนี้แต่ไหนแต่ไรมา การเลือกนับถือศาสนา ทุกคนมีอิสระเสรีที่จะเลือกนับถือศาสนา ปฏิบัติศาสนกิจของตนอย่างเต็มที่ เพราะที่คุณหญิงแสงดาว สยามวาลา พูดออกมา เป็นการยืนยันให้โลกรู้ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ทุกเชื้อชาติ ศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็นเป็นสุข

อันนี้สำคัญ คนไทยควรระลึกเสมอว่า การที่เรารักษาแผ่นดินไทยให้อยู่รอดปลอดภัยมาได้ นับแต่โบราณกาลจนบัดนี้ เป็นประเทศที่ปึกแผ่นมั่นคงในปัจจุบัน แม้ชาวต่างประเทศ ก็ยังกล่าวว่า ประเทศไทยมีอิสรภาพมาโดยตลอด เพราะคนทั้งชาติมีความมุ่งมั่น และร่วมจิตร่วมใจกันทะนุบำรุงแผ่นดินไทย จนเป็นแผ่นดินทองของพระบวรพุทธศาสนา และทุกศาสนาในประเทศ

ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะเห็นคนไทยทั้งประเทศทุกคนมีความภาคภูมิในความเป็นพลเมืองของประเทศนี้ และอยากได้เห็นความรักหวงแหน แผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์แห่งนี้ และแต่ละคนตั้งจิตปรารถนาที่จะเอื้ออาทรและมีเมตตาต่อกัน หากเป็นที่กล่าวได้ ประเทศของเราก็จะเป็นดินแดนที่น่าอยู่อาศัยที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

ในที่สุดนี้ข้าพเจ้าก็ขอขอบคุณอีกครั้ง ที่ท่านทั้งหลายสละเวลาเดินทางมาอวยพรข้าพเจ้า และรับฟังข้าพเจ้าเล่าเรื่องยืดยาวต่างๆ โดยตั้งใจ ข้าพเจ้านั้นอยากให้พรของท่านทั้งหลายเป็นจริงเหลือเกิน โดยเฉพาะข้อที่ว่ามีพระราชปรารถนาใดจงสัมฤทธิ์ หากแม้สัมฤทธิ์จริงได้ ข้าพเจ้าขอให้คนไทยทั้งประเทศอยู่ดีมีความสุข ปราศจากภัยพิบัติทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นภัยธรรมชาติหรือภัยจากน้ำมือมนุษย์ที่โหดร้าย ขอให้ผู้ที่ตั้งใจทำมาหากินและปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต จงประสบแต่ความสำเร็จ ความสวัสดี ขอให้ความสงบสุข และรอยยิ้มที่แจ่มใสกลับคืนมาเป็นของคนไทยทั้งชาติตลอดไป ขอบพระคุณค่ะ

Dr.Lee Jong Wook
ผู้อำนวยการใหญ่องค์การอนามัยโลก ณ กรุงเจนีวา
เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลอาหารปลอดภัย
(Food Safety Award)
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต
วันอังคารที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๘

รางวัลอาหารปลอดภัย

(Food Safety Award)

WHO Food Safety Award

Citation to be presented by the Director General, Dr Lee Jong-Wook.

Your Majesty, Ladies and Gentlemen:

The World Health Organisation, recognizes individuals who have made outstanding contributions to knowledge in public health and consumer protection, social and behavioural sciences, and in the planning and implementation of global, regional and national health strategies.

WHO is very pleased to honour Your Majesty for your tremendous contribution to improving the quality and safety of Thai foods, by facilitating collaboration between the Ministry of Public Health and the Ministry of Agriculture and Cooperatives and private sector organizations with the development and enforcement of effective food safety policies.

Your Majesty, has played a leading role in supporting the establishment of a comprehensive framework to protect and promote the standard of Thai food. You have been a major driving force behind the national strategic plan for food safety production, export regulations, and health promotion programmes to promote consumer and community awareness.

Your Majesty, in honour of your overwhelming dedication to food safety and your commitment towards protecting the lives of and well-being of the people of Thailand, we would like to present to you, the first recipient, the World Health Organisation Award for Food Safety.

สำเนาพระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

ในโอกาสที่ Dr. Lee Jong-Wook ผู้อำนวยการใหญ่ องค์การอนามัยโลก

เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้า ฯ ถวายรางวัลอาหารปลอดภัย

(Food Safety Award)

ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต

วันอังคาร ที่ 9 สิงหาคม 2548

I would like to thank Your Excellency and the World Health Organization for your kind gesture in presenting me with the World Health Organization Food Safety Award today.

Safety throughout the food chain is a subject in which I have always been very interested as it deeply touches the well-being of the whole population. The Thai Government has made a strong effort to promote food safety in 2004 on the occasion of my 72nd birthday. I am therefore very happy to receive this award on behalf of everyone who has contributed towards food safety in Thailand.

I would also like to take this opportunity to wish the World Health Organization well in its unrelenting effort to promote food safety and good health in the world.

อาศิรวาท
๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๘

พระราชสมภพ สบสวัสดิ์ พิพัฒน์ผล
เจริญพระชนม์ ยาวยืนสุข ทุกสมัย
เชิดพระบารมี รุ่งเรืองหล้า เดชาชัย
ชื่นพระหทัย พระมงคลศรี จิรกาล
ขอพระองค์ ทรงพระเจริญ พระเกียรติยศ
พร้อมพระโอรส พระธิดา พระวรหวาน (พระ - วอ - หวาน)
ทรงพระเกษม เปรมพระกมล ตลชั่นบาน
ราษฎร์น้อมมาน ถวายจงรัก และภักดี
ขออัญเชิญ คุณพระไตรรัตน์ จรัสฤทธิ์
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งจักรวาล ประพาฬศรี
ทรงคุ้มครอง ทุกพระองค์ วงศ์จักรี
เพิ่มพระบารมี พระเกษมสำราญ นานนิรันดร์

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม
ข้าพระพุทธเจ้าคณะผู้จัดทำวารสารไทย

(ชอุ่ม ปัญจพรรค์ ร้อยกรอง)

ประกาศสถาปนา
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิรีรัศมิ์
พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

.....

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า โดยที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงอภิเษกสมรสกับ หม่อมศิรีรัศมิ์ มหิดล ณ อยุธยา โดยถูกต้องทุกประการ และมีพระราชโอรส อันประสูติแต่ หม่อมศิรีรัศมิ์ มหิดล ณ อยุธยา แล้ว

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้สถาปนา หม่อมศิรีรัศมิ์ มหิดล ณ อยุธยา เป็น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงดำรงตำแหน่งพระอิสริยยศฐานันดรศักดิ์แห่งพระราชวงศ์ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ เป็นปีที่ ๖๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

ประกาศสถาปนา
พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์
พระธิดาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

.....

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราชบรมนาถบพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า โดยที่ทรงพระราชดำริว่า หม่อมเจ้าสิริวัณณวรี มหิดล พระธิดาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร บัดนี้ทรงเจริญวัยพร้อมด้วยวุฒิปรีชาสามารถศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติสรรพกิจได้เป็นอันดี เป็นที่พอพระราชหฤทัย สมควรได้รับพระมหากรุณาให้ดำรงพระอิสริยยศฐานันดรศักดิ์ที่สูงขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการตำรัสสั่งให้สถาปนา หม่อมเจ้าสิริวัณณวรี มหิดล เป็นพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ พระราชทานพรให้ทรงวัยวัฒนายุกาล ทรงพรรณ สุข พล ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคลทุกประการ เทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ เป็นปีที่ ๖๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี

บางเรื่องที่ควรรู้ อยู่ในความทรงจำของคนไทย ในรัชสมัยของรัชกาลที่ ๘

ชาคริต จุลกะเสวี

"วารสารไทย" ได้เคยเสนอเรื่องราวที่น่ารู้เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันมาก็มากมายหลายพระองค์แล้ว แต่ที่ได้กล่าวถึงน้อยครั้ง ทั้ง ๆ ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่ควรเผยแพร่ต่อไปให้ปวงชนชาวไทยผู้รักชาติทั้งหลาย ได้รู้และประทับความทรงจำไว้ อย่างแนบแน่นชั่วนิรันดร์ด้วยพระองค์หนึ่ง

นั่นก็คือเรื่องราวในรัชสมัยของ**รัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลอดุลยเดช** ซึ่งทรงครองราชย์อยู่ในระยะเวลา พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๘๙ นั่นเอง

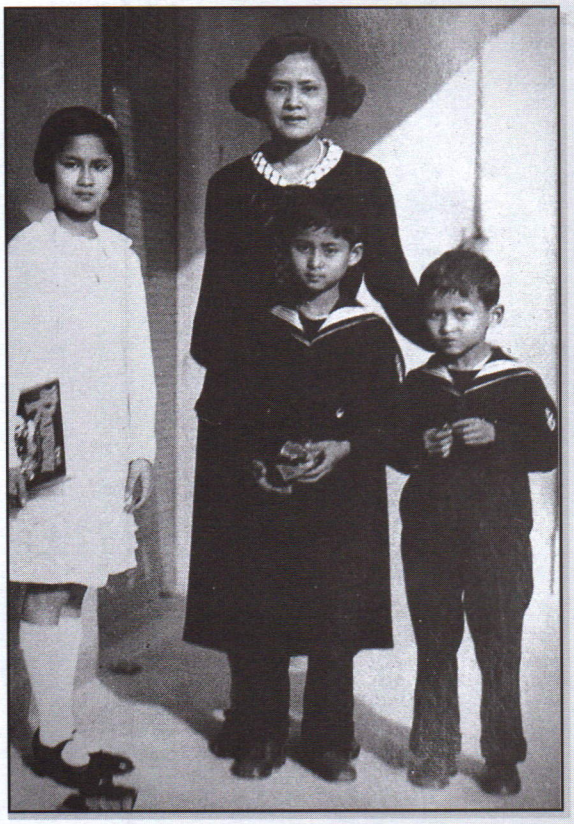

พอดีเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ที่ผ่านมาแล้วนั้น ตรงกับวันที่ระลึกคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๘ พระผู้ทรงริเริ่มวางรากฐานความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยหลายประการ ถึงแม้พระองค์ท่านจะทรงมีเวลาขึ้นครองราชย์อยู่ชั่วระยะสั้นเกินไปก็มาด่วนจากพวกเราชาวไทยไปชั่วนิรันดร์เสียแล้ว แต่ประชาชนตลอดจนลูกหลานไทยทั้งปวง ต่างยังคงระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านอยู่มิเสื่อมคลาย

หากแต่พระราชประวัติของพระองค์ท่าน ไม่ค่อยจะได้มีเผยแพร่สู่ประชาชนชาวไทยทั้งหลายมากเท่าใดนัก อาจจะเกี่ยวเนื่องมาจากเหตุผลทางการเมือง หรือไม่ก็ไม่ทราบแน่ จึงทำให้พระราชกรณียกิจที่สำคัญ ๆ ในรัชสมัยของพระองค์ท่าน พลอยจางไปจากความทรงจำของผู้คนในยุคหลัง ๆ นี้ ทั้ง ๆ ที่มีผู้สนใจศึกษา และปรารถนาจะถวายพระเกียรติแด่พระองค์ท่านอยู่มากมายทั่วประเทศ

"วารสารไทย" จึงใคร่ขออนุญาต นำเอาพระราชประวัติบางส่วนของพระองค์ท่าน นำมาเผยแพร่ต่อบรรดาสมาชิก ตลอดจนประชาชนชาวไทย และเยาวชนรุ่นหลังในทุกเขตชุมชนทั่วประเทศ ให้ได้มีโอกาสรับทราบและถวายความเคารพแล้วปฏิบัติตามสิ่งที่ดีงาม เพื่อเทิดพระเกียรติแด่พระองค์ท่านสืบไปด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลอดุลยเดช ทรงเป็นพระโอรสลำดับที่ ๒ ของ**สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก** และ **สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี** *(หม่อมสังวาลย์ ตะละภัฏ)* ทรงมีพระเชษฐภคินี คือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และทรงมีพระราชอนุชา คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ซึ่งพระองค์ท่านมีความผูกพันรักใคร่กันมากทั้ง ๓ พระองค์

พระองค์ท่านได้เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ.๒๔๖๘ ณ เมืองไฮเดนเบอร์ก ประเทศเยอรมัน ทรงมีพระนามเดิมว่า **"หม่อมเจ้าอานันทมหิดล"** ซึ่งเป็นช่วงในสมัยรัชกาลที่ ๗ แห่งบรมราชจักรีวงศ์

ในพุทธศักราช ๒๔๖๘ เมื่อหม่อมเจ้าอานันทมหิดล เจริญพระชนมพรรษาได้ประมาณ ๓ เดือน ได้โดยเสด็จฯ สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมขุนสงขลานครินทร์ *(พระยศของสมเด็จพระราชบิดาในขณะนั้น)* ซึ่งทรงศึกษาวิชาการทหารอยู่ในประเทศเยอรมันได้เสด็จฯ ไปประทับยังประเทศฝรั่งเศส และต่อมาเสด็จฯ ไปทรงศึกษาวิชาแพทย์ในสหรัฐอเมริกา พระองค์จึงประทับอยู่ในสหรัฐอเมริกากับพระราชบิดา ต่อมาจนมีพระชนม์ได้ ๓ พรรษา และทรงได้รับการสถาปนาเป็น **"พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล"** ในพุทธศักราช ๒๔๗๐

ต่อมาในพุทธศักราช ๒๔๗๑ ได้โดยเสด็จฯ สมเด็จพระราชบิดาและสมเด็จพระราชชนนี กลับมาประทับในประเทศไทย ณ วังสระปทุม กับ **สมเด็จพระศรีสวรินทรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า** ซึ่งมีศักดิ์เป็นสมเด็จย่า *(เนื่องจากสมเด็จ*

เสด็จฯ ไปเฝ้า
สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี
พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ที่วังสระปทุม

เจ้าฟ้าฯ กรมขุนสงขลานครินทร์ เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๗ ในสมเด็จพระศรีสวรินทราฯ และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

ใน พ.ศ.๒๔๗๒ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล ทรงประสบพระปิยวิปโยคทุกข์เนื่องด้วยสมเด็จพระราชบิดาสิ้นพระชนม์ลง ต่อมาใน พ.ศ.๒๔๗๔ จึงได้เสด็จเข้าศึกษาที่โรงเรียนมาแตร์เดอี ถนนเพลินจิต กรุงเทพฯ จนถึง พ.ศ.๒๔๗๕ จึงได้ทรงย้ายไปศึกษาที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์

และในพุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้เกิดเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นระบอบประชาธิปไตย และเกิดความขัดแย้งทางการเมือง จนพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ ไปประทับ ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ.๒๔๗๖

และในเดือนพฤษภาคมปีเดียวกัน พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล ทรงมีพระพลานามัยไม่สมบูรณ์ จึงเสด็จไปประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชชนนี พระเชษฐภคินี และพระอนุชา เพื่อรักษาพระองค์ กับเพื่อทรงศึกษาวิชาการ โดยได้เสด็จเข้าศึกษาตามหลักสูตรชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเมียร์มองต์ (Miremont) ณ เมืองโลซาน โดยได้ทรงมีพระอาจารย์ถวายพระอักษรไทย ณ พระตำหนักที่ประทับด้วย

การเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ

ต่อมาในวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๗๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศสละราชสมบัติ ณ ประเทศอังกฤษ แต่เนื่องจากพระองค์ไม่ทรงมีพระราชโอรสและพระราชธิดา และโดยที่พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล ทรงเป็นพระบรมวงศ์องค์ที่ ๑ ในลำดับพระราชสันตติวงศ์ตามกฎมณเฑียรบาล ว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์ ฉบับพุทธศักราช ๒๔๖๗ ประกอบกับความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรีด้วย

รัฐบาลไทยในขณะนั้นจึงกราบบังคมทูลอัญเชิญเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๘ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เฉลิมพระปรมาภิไธยว่า **"พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฏฐม ราชาธิบดินทร"** หรือกล่าวพระนามกันโดยทั่วไปว่า **"พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล"**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าหัวอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราชสมบัติเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ.๒๔๗๗ เนื่องจากยังทรงพระเยาว์ ด้วยมีพระชนม์เพียง ๙ พรรษาเศษ และอยู่ในระหว่างทรงศึกษา จึงไม่อาจบริหารราชการแผ่นดินได้ด้วยพระองค์เอง สภาผู้แทนราษฎรจึงได้ลงมติตั้งคณะผู้สำเร็จราชการ

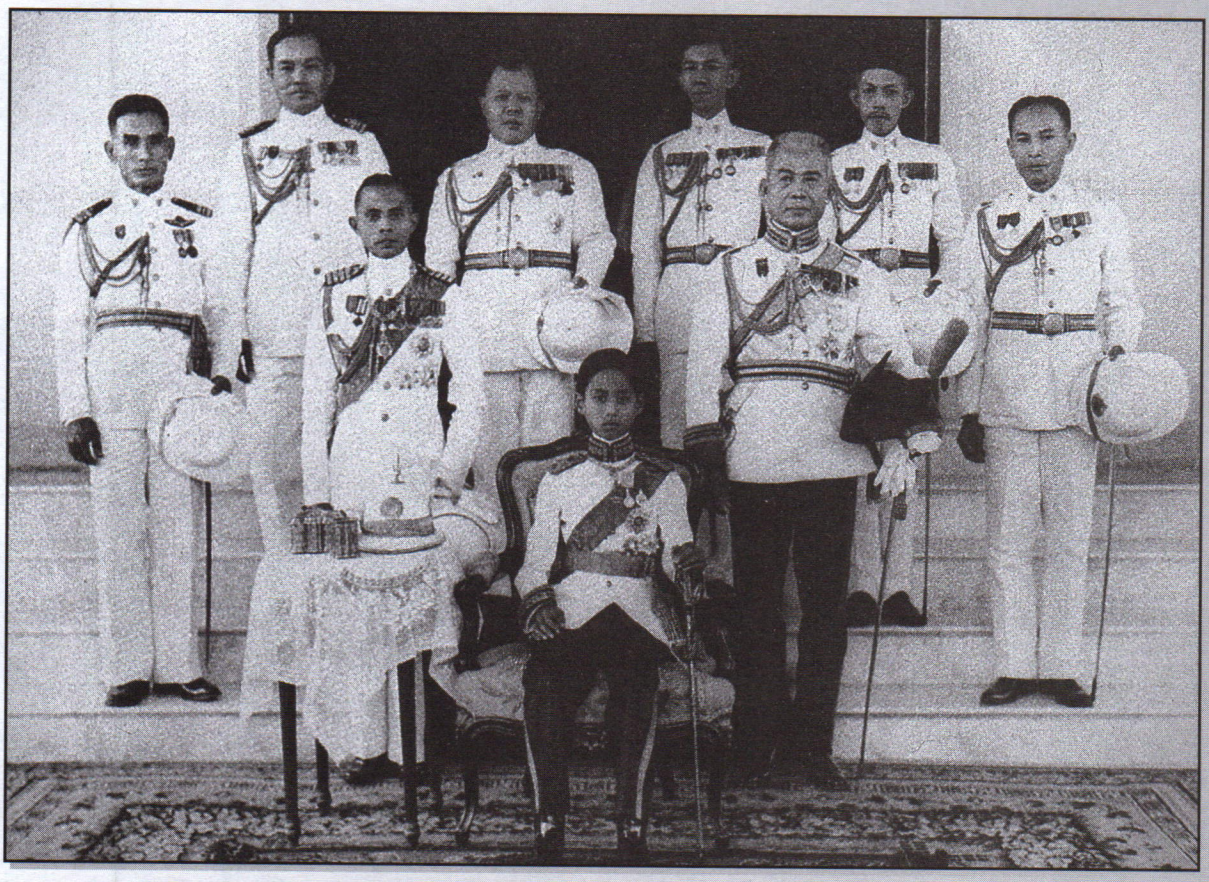

ทรงฉายกับผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และราชองครักษ์ประจำ

แทนพระองค์ขึ้นประกอบด้วย

๑. **พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอนุวัติจาตุรนต์ *(พระองค์เจ้าหลานเธอในรัชกาลที่ ๔)* เป็นประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์**

๒. **พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยอาภา *(พระองค์เจ้าหลานเธอในรัชกาลที่ ๕)***

๓. **เจ้าพระยายมราช *(ปั้น สุขุม)***

ต่อมาพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอนุวัติจาตุรนต์ สิ้นพระชนม์เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๔๗๘ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอก เจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน *(อุ่ม อินทรโยธิน)* เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพิ่มอีกคนหนึ่ง และให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ทรงเป็นประธาน

ในวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๔๘๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลพร้อมด้วยสมเด็จพระราชชนนี สมเด็จพระเชษฐภคินี และสมเด็จพระราชอนุชา ได้เสด็จจากเมืองโลซานน์ โดยทางรถไฟมาประทับเรือเดินสมุทร **"เมโอเนีย"** ที่เมืองท่ามาร์เซย์ ประเทศฝรั่งเศส เสด็จผ่านกรุงโคลัมโบ ปีนัง กัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์แล้ว เรือมาจอดทอดสมอที่เกาะสีชัง เป็นการเสด็จนิวัตประเทศไทยครั้งแรกขณะที่มีพระชนมพรรษา ๑๓ พรรษา

จนเช้าวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ต่อมาคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และนายกรัฐมนตรี ได้ขึ้นไปเฝ้ารับเสด็จในเรือ เชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พร้อมสมเด็จพระประยูรญาติเสด็จลง**เรือรบหลวงศรีอยุธยา** เสด็จต่อผ่านจังหวัดสมุทรปราการ ไปเทียบท่าราชวรดิษฐ์ แล้วเสด็จพระราชดำเนินลงจากเรือพระที่นั่ง ท่ามกลางกองเกียรติยศถวายความเคารพ เสด็จไปประทับที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ท่ามกลางความปีติโสมนัสอย่างยิ่งของปวงประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ

ภายหลังจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ก็ได้ประทับอยู่ในประเทศไทยประมาณ ๒ เดือน ในวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๔๘๒ จึงได้เสด็จ

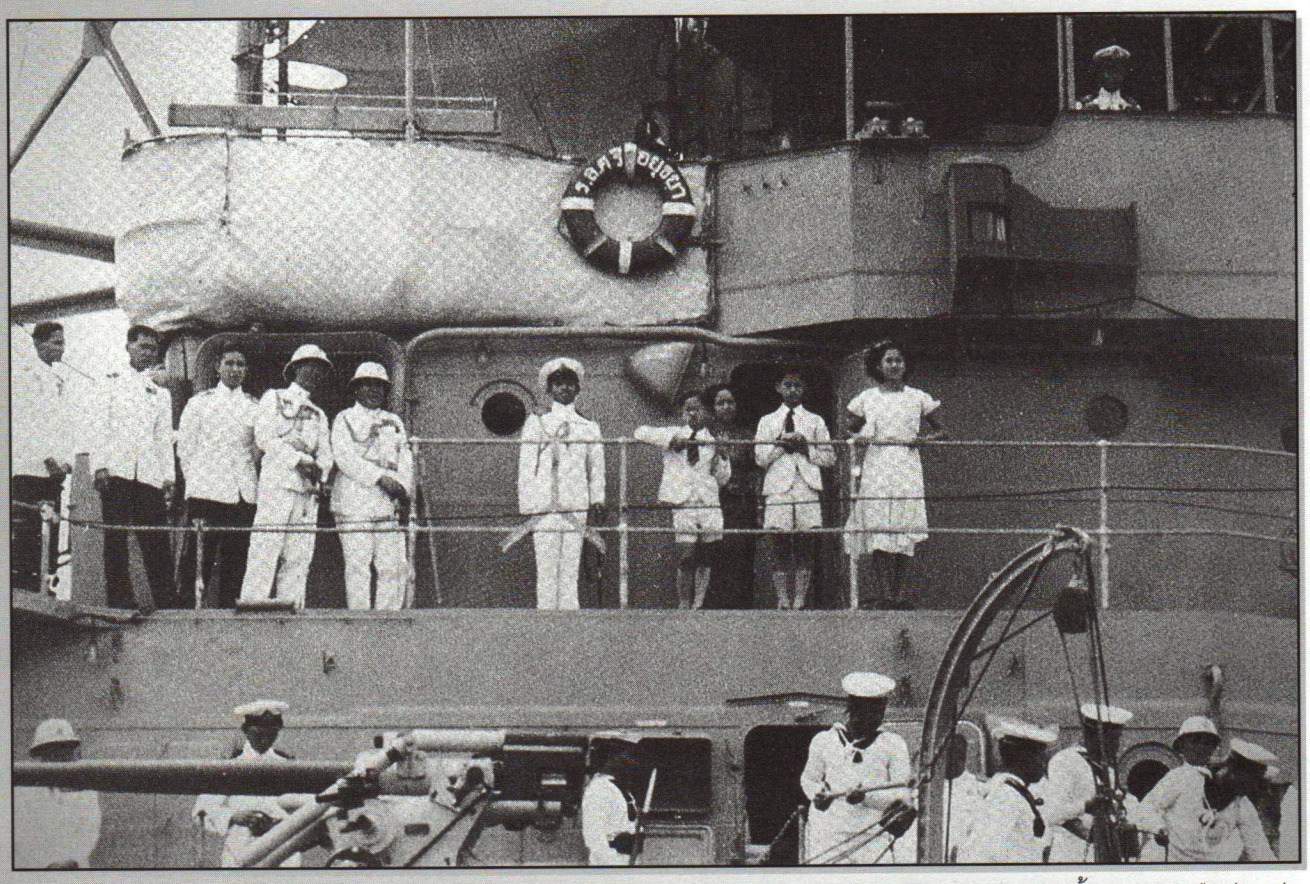

เสด็จนิวัตพระนครครั้งแรก โดยเรือมีโอเนีย

พระราชดำเนินกลับไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประทับที่เมืองโลซานน์ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๒

แต่ในปลาย พ.ศ.๒๔๘๑ เจ้าพระยายมราชได้ถึงแก่อสัญกรรม คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงเหลือ ๒ ท่าน คือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ กับ เจ้าพระยาพิชเยนทรฯ จนกระทั่งปลาย พ.ศ. ๒๔๘๕ จึงมีผู้สำเร็จราชการเพิ่มอีก ๑ ท่าน คือ นายปรีดี พนมยงศ์

ท่านเจ้าพระยาพิชเยนทรฯ ถึงแก่อสัญกรรมในปี พ.ศ.๒๔๘๕ และพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ได้ทรงลาออกในปี พ.ศ.๒๔๘๗ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จึงมีเพียง ๑ คน คือ นายปรีดี พนมยงศ์ จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จนิวัตสู่พระนครครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ.๒๔๘๘

ในระหว่างที่มีผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทนพระองค์ ท่านได้ทรงย้ายจากโรงเรียนเมียร์มองต์ ไปทรงศึกษาที่โรงเรียนนูแวล เดอ ลา สวิสม์โรมังค์ ในเขตเมืองโลซานน์ ก็ยังทรงมีพระอาจารย์ถวายพระอักษรไทย ณ พระตำหนักที่ประทับเช่นเดิม และทรงศึกษาภาษาต่างประเทศอีก ๔ ภาษา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และสเปนด้วย

ระหว่างทรงศึกษาอยู่นั้น สมเด็จพระราชชนนีทรงส่งเสริมให้โปรดการกีฬา อาทิ ว่ายน้ำ ฮอกกี้ สกี สเก็ตน้ำแข็ง และพระองค์ทรงสนพระทัยในงานอดิเรกต่าง ๆ มาก เช่น การช่าง และงานฝีมือศิลปะต่าง ๆ ฯลฯ นอกเหนือจากทรงศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ ตามปกตินั้นด้วย

ในการเสด็จนิวัตเมืองไทยครั้งแรกนั้น ตลอดระยะเวลาประมาณ ๒ เดือน ที่ประทับอยู่ในเมืองไทย ก็ได้เสด็จออกเยี่ยมราษฎรในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเฝ้าชมพระบารมีอย่างใกล้ชิด สร้างความปลื้มปีติแก่พสกนิกรอย่างหาที่สุดมิได้

จากนั้นจึงได้ทรงเสด็จฯ กลับไปศึกษาแผนกนิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยโลซานน์ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และทรงมีผลการเรียนดีเยี่ยม

สมเด็จพระศรีสวรินทรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า จึงส่งรางวัลไปทูลเกล้าฯ ถวายในเดือนมกราคม พ.ศ.๒๔๘๖ เพื่อเป็นการส่งเสริมพระราชหฤทัย ในการศึกษาให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไปอีก

และเนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขึ้น จึงทำให้พระองค์ไม่สามารถเสด็จกลับเมืองไทยได้ ต้องรอจนสงครามโลกสงบลงใน พ.ศ.๒๔๘๘ จึงเสด็จนิวัตประเทศไทยอีกครั้ง

พระราชกรณียกิจอื่น ๆ และเหตุการณ์สำคัญในรัชสมัยพระองค์ท่าน

ก็นับได้ว่าทรงมีมากมาย ทั้งการศาสนา วัฒนธรรมประเพณีไทย กฎหมาย และการต่างประเทศ เช่น **การศาสนา** แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล จะทรงเจริญวัยในต่างแดน ซึ่งมิใช่ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างแพร่หลายเหมือนในเมืองไทย แต่ทรงได้รับการปลูกฝังอบรมให้ทรงตระหนักซาบซึ้งในความเป็นไทย ทรงใฝ่พระทัยและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติ ได้ทรงแสดงเป็นองค์พุทธมามกะ ตั้งแต่เมื่อคราวเสด็จนิวัตพระนครครั้งแรก พระองค์โปรดการสนทนาธรรมกับพระเถระชั้นผู้ใหญ่ และผู้ทรงความรู้ความสามารถ และโปรดเสด็จฯ ทอดพระเนตรวัดสำคัญ ๆ อยู่เสมอ ได้ทรงพระราชหฤทัยไว้ว่า เมื่อเสด็จฯ กลับไปศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาแล้ว จะเสด็จฯ กลับมาทรงผนวชในบวรพระพุทธศาสนา

ในรัชกาลของพระองค์ ได้มีเหตุการณ์สำคัญ ๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ดังนี้

๑. ได้มีการสร้างวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร ณ ตำบลหลักสี่ อำเภอบางเขน กรุงเทพมหานคร เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่ขุดพบ ณ มหาสถูปธรรมรามิก เมืองตักศิลา ประเทศอินเดีย ซึ่งคณะทูตไทยที่ไปเจริญสันถวไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ในเครือจักรภพอังกฤษ เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๓ ได้อัญเชิญมา

วัดนี้เดิมชื่อ **"วัดประชาธิปไตย"** สร้างโดยงบประมาณของรัฐบาลในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ร่วมกับการรับบริจาคทรัพย์จากประชาชน สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น **วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร**

๒. มีการแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาไทยให้ครบสมบูรณ์ โดยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช เป็นผู้เสนอเรื่องไปยังกระทรวงธรรมการ เมื่อได้รับพระราชานุมัติแล้ว จึงทำการแปลออกเป็น ๒ สำนวน คือ

ก. แปลตามความในภาษาบาลี พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐสำหรับการพิมพ์ เรียกว่า **พระไตรปิฎกภาษาไทย**

ข. แปลเป็นสำนวนเทศน์ สำหรับพิมพ์ในคัมภีร์ศาสนา เรียกว่า **พระไตรปิฎกเทศนาฉบับหลวง**

การฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณี สมัยรัชกาลที่ ๘ ในช่วง พ.ศ.๒๔๘๑ - ๒๔๘๗ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ ๓ ของไทย ในฐานะผู้นำรัฐบาล ได้มีนโยบาย **"สร้างชาติทางเศรษฐกิจ"** ซึ่งมีแนวโน้มในทางลัทธิชาตินิยม คือ ต้องการขจัดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของต่างชาติ และสนับสนุนให้คนไทยประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการทำนาและรับราชการ ให้รู้จักช่วยตัวเองทางเศรษฐกิจ เพื่อยกมาตรฐานความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น จัดการอบรมวิชาค้าขายให้แก่คนไทย ชักชวนให้ราษฎรทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ และสนับสนุนอุตสาหกรรมพื้นเมืองทุกชนิด ให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวนิยมสินค้าไทย ภายใต้คำขวัญว่า **"ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ"**

นอกจากนี้ยังได้ทำการฟื้นฟู ปฏิวัติและปรับปรุงในด้านวัฒนธรรมประเพณีหลายประการ ภายใต้นโยบาย **"สร้างชาติทางวัฒนธรรม"** โดยการตั้ง **"สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ"** ขึ้น เพื่อ

ต้องการจะสร้างให้สังคมไทยเป็นสังคมสมัยใหม่ มีวัฒนธรรมที่เจริญทัดเทียมกับอารยประเทศ โดยรักษาเอกลักษณ์ที่ดีงามของชาติไทยเอาไว้ ในขณะเดียวกันก็นำวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้ **"วัฒนธรรม"** ณ ที่นี้หมายถึง **"ทั้งความเจริญและความนิยมไทย"** ด้วยวิธีการต่างๆ คือ

๑. **เปลี่ยนชื่อประเทศ** จากเดิม **"ประเทศสยาม"** เปลี่ยนมาเป็น **"ประเทศไทย"** ในภาษาอังกฤษคำว่า "Siam" ให้เปลี่ยนเป็น "Thailand" ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๒ และให้ใช้คำว่า **"ไทย"** กับประชาชนและสัญชาติด้วย และได้มีการจัดประกวดแต่งเพลงชาติ โดยกำหนดว่า **"ในเนื้อเพลงนั้นจะต้องปลุกใจให้คนรักชาติ ตื่นเต้นในชาติของตน"**

๒. **เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่** แต่เดิมเราใช้วันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่หรือวันเปลี่ยนพุทธศักราช ใช้มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ *(พ.ศ.๒๔๓๒)* ครั้นถึงวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๓ ในช่วงของรัชกาลที่ ๘ นี้ รัฐบาลในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศให้ใช้วันที่ **๑ มกราคม พ.ศ.๒๔๘๔** เป็น **"วันขึ้นปีใหม่"** และเป็นวันเปลี่ยนพุทธศักราชใหม่ เพื่อให้เป็นสากล และสอดคล้องกับบรรดานานาอารยประเทศที่ใช้กันอยู่เช่นในปัจจุบัน

๓. **ยกเลิกบรรดาศักดิ์ข้าราชการ** ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้ประกาศยกเลิกบรรดาศักดิ์ข้าราชการ *(เจ้าพระยา พระยา พระ หลวง ขุน)* อันเป็นประเพณีที่มีมาแต่สมัยอยุธยา เพื่อแสดงถึงความเสมอภาคให้กลับไปใช้ชื่อและสกุลเดิม

แต่ต่อมาเมื่อนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี *(คนที่ ๔ ดำรงตำแหน่ง ๔ สมัย)* ใน พ.ศ. ๒๔๘๗ *(ดำรงตำแหน่งสมัยแรก)* เห็นว่าบรรดาศักดิ์เป็นสิ่งเชิดชูบุคคลที่ทำความดีต่อทางราชการควรรักษาไว้เพื่อความภาคภูมิใจ และเป็นแบบอย่างแก่บุคคลรุ่นหลัง จึงให้ขอคืนบรรดาศักดิ์ใน พ.ศ.๒๔๘๘

การตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ และรัฐนิยม เพื่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมแห่งชาติ รัฐบาลได้พยายามสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ขึ้นมา โดยออกพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๔๘๓ และใน พ.ศ.๒๔๘๕ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้สนับสนุนให้จัดตั้ง **"สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ"** ขึ้น ประกอบด้วย ๕ สาขา คือ สำนักวัฒนธรรมทางจิตใจ สำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี สำนักวัฒนธรรมทางศิลปกรรม สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม และสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง

สำนักวัฒนธรรมทางจิตใจ ทำหน้าที่ดำเนินการสร้างชาติทางด้านจิตใจ โดยเน้นหนักในเรื่องปากท้อง ซึ่งถือว่ามีผลต่อจิตใจของประชาชน มีการส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพ โดยตราพระราชบัญญัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดหางานให้ผู้ไร้อาชีพและการควบคุมขอทาน คือ พยายามหางานให้คนทำ และส่งผู้ไร้อาชีพทุพพลภาพ วิกลจริต หรือไม่มีผู้อุปการะไปอยู่สถานสงเคราะห์ มีการเรียกร้องให้คนไทยใช้สิ่งของที่ผลิตจากภายในประเทศ รวมทั้งชักชวนให้ชาวไทยขยันทำมาหากิน รู้จักค้าขาย และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เหล่านี้เป็นต้น ได้มีขึ้นในรัชกาลที่ ๘ นี้

สำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี ทำหน้าที่ในการปรับปรุงระเบียบประเพณีต่าง ๆ เช่น การประกาศให้วันที่ ๒๔ มิถุนายน *(วันเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง)* เป็นวันชาติ *(ต่อมาในปัจจุบันถือเอาวันที่ ๕ ธันวาคม เป็นวันชาติ)* ให้ถือวันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่

เพื่อที่จะจัดระเบียบการดำเนินชีวิตของคนไทยให้เป็นแบบอารยประเทศ รัฐบาลได้ประกาศ **"รัฐนิยม"** ถึง ๑๒ ฉบับ ในช่วง พ.ศ.๒๔๘๒ - ๒๔๘๕ เพื่อออกประกาศเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ชนในชาติควรประพฤติควรปฏิบัติ

เช่นในด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย ได้มีการชักชวนให้ชายไทยเลิกนุ่งกางเกงแพรออกนอกบ้าน โดยอ้างว่าเป็นวัฒนธรรมของจีน หลังจากที่ชายไทยเริ่มหันมานิยมสวมชุดสากลแล้ว จึงขอร้องให้หญิงไทยเลิกนุ่งโจงกระเบน เปลี่ยนมานุ่งผ้าถุง สวมหมวก สวมรองเท้า ถึงขนาดมีคำขวัญว่า **"มาลานำไทยไปสู่มหาอำนาจ"**

นอกจากนี้สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ยังได้วางระเบียบประเพณีวัฒนธรรมหลายด้านด้วยกัน เช่น การจัดพิธีสมรส การแต่งกายของคู่บ่าวสาว พิธีการในเวลาประกอบพิธีสมรส การจัดพิธีศพ การแต่งกายไปในงานศพ ประเพณีการวางบัตรชื่อ ระเบียบการแสดงความเคารพในเวลาปกติ ตลอดจนในงานราชพิธีและพระราชพิธี การเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี เป็นต้น

สำนักวัฒนธรรมทางศิลปกรรม ทำหน้าที่ส่งเสริมศิลปกรรมที่มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทยจริง ๆ โดยการตั้งวิทยาลัยศิลปากรขึ้น มีการปรับปรุงศิลปพื้นบ้าน เช่น รำวงมาตรฐาน ฯลฯ

สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม ทำหน้าที่แก้ไขวรรณกรรม และปรับปรุงภาษาไทยให้ทันสมัย รัดกุม เรียนง่ายอ่านง่าย โดยปรับปรุงตัวอักษรไทย และไวยากรณ์ให้ง่ายขึ้น อ้างว่าภาษาไทยเรียนยาก มีตัวสะกดการันต์มาก บางคำต้องยืมมาจากภาษาอื่น จึงไม่เหมาะกับการที่ไทยเป็นชาติเอกราช และมีวัฒนธรรมสูงส่ง

แต่การปรับปรุงหนังสือไทยนี้ คงมีผลบังคับไปชั่วระยะเวลาตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๔๘๕ จนถึงปลาย พ.ศ.๒๔๘๗ เท่านั้น เมื่อนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี สืบต่อมา ได้ให้กลับไปใช้หนังสือไทยแบบเดิม การเขียนหนังสือแบบใหม่จึงยกเลิกไป

นอกจากนั้น รัฐบาลยังได้วางหลักเกณฑ์ในการใช้สรรพนาม คำรับ คำปฏิเสธ คำปฏิสันถาร การตั้งชื่อบุคคล ให้ดูสมเป็นชายและหญิงด้วย

สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง ทำหน้าที่ส่งเสริมฐานะของสตรีให้เท่าเทียมผู้ชาย ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม สตรีได้รับการยกย่องว่ามีความสามารถและให้มีฐานะเท่าเทียมชาย โดยมีจุดมุ่งหมายให้สตรีมีส่วนสำคัญในการสร้างชาติทางวัฒนธรรมด้วย สตรีไทยส่วนใหญ่ได้ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการแต่งกายตามแบบสากล คือ สวมหมวก นุ่งกระโปรง สวมรองเท้า และชายไทยก็ยกย่องและให้เกียรติแก่หญิงไทย โดยเฉพาะในฐานะเป็น **"แม่"** ผู้เป็นกำลังสำคัญในการอบรมดูแลเยาวชนของชาติ

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกองทหารหญิง มีโรงเรียนนายร้อยหญิง และโรงเรียนนายสิบหญิงด้วย สตรีจึงมีโอกาสแสดงบทบาททางสังคมมากกว่าเดิม

การใช้บทเพลงและละครปลุกใจ นับเป็นมาตรการสำคัญและชาญฉลาดอย่างหนึ่ง โดยได้ใช้บทเพลงและละครปลุกใจให้ประชาชนตื่นตัว รักชาติ ร่วมกันสร้างชาติ และอุทิศตนเองให้แก่ชาติ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในด้านนี้ได้แก่ **หลวงวิจิตรวาทการ**

อีกมาตรการหนึ่ง ที่มีความสำคัญและใช้ได้ผลเช่นกัน คือ การใช้คำขวัญ บทความ สุนทรพจน์ และคติเกี่ยวกับลัทธิชาตินิยมให้รักชาติไทยของเรา

ในด้านการใช้สื่อมวลชน วิธีการหรือมาตรการที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ย่อมไม่อาจประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ ถ้าหากว่าไม่รู้จักการใช้วิธีการสื่อสารมวลชนอย่างชาญฉลาด

การศึกษา ในด้านการศึกษานับว่าได้รับการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในรัชสมัยนี้เช่นกันและต่อเนื่องจนถึงรัชสมัยปัจจุบัน โดยรัฐบาลในสมัยประชาธิปไตยได้ประกาศแผนการศึกษาของชาติออกมาหลายฉบับเช่น

ฉบับที่ ๑ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.๒๔๗๕ *(ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๗ - ๘)* มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ

ก. ให้พลเมืองได้รับการศึกษาพอเหมาะแก่อัตภาพของตน คือพอสมควรแก่ภูมิปัญญาและทุนทรัพย์

ข. จัดการศึกษาทั้ง ๓ ส่วนให้พอเหมาะกัน คือ **จริยศึกษา** อบรมให้มีศีลธรรมอันดีงาม

เห็นประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนตัว **พุทธิศึกษา** ให้มีปัญญา ความรู้ ความสามารถ และ**พลศึกษา** ฝึกหัดให้เป็นผู้มีร่างกายแข็งแรง อนามัยสมบูรณ์ มีน้ำใจนักกีฬา

ค. ให้การศึกษาทั้งสายสามัญและวิสามัญเพื่อประกอบอาชีพให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง สามัญศึกษา ประกอบด้วย ชั้นประถม ๑ - ๔ มัธยมต้น ๑ - ๔ และมัธยมปลาย ๕ - ๘ วิสามัญศึกษา จัดสอนวิชาชีพ เช่น กสิกรรม หัตถกรรม และพาณิชยกรรม

ฉบับที่ ๒ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.๒๔๗๙ *(ปลายรัชกาลที่ ๘ - ต้นรัชกาลที่ ๙)* ก็ยังคงเน้นความสำคัญของจริยศึกษา พุทธิศึกษา และพลศึกษาไว้ได้ดีอยู่

สถาปัตยกรรม ในสมัยรัชกาลที่ ๘ มีสถาปัตยกรรมพอเป็นเครื่องเชิดชูให้เห็นได้ เช่น อาคารราชดำเนิน โรงแรมรัตนโกสินทร์ ที่ทำการไปรษณีย์กลาง กรีฑาสโมสร เป็นต้น

วรรณกรรมไทย วรรณกรรมในประเทศตะวันตกได้มีอิทธิพลต่อวรรณกรรมไทยมากขึ้น อันสืบเนื่องมาจากรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ - ๗ การพิมพ์อันเป็นเทคโนโลยีแผนใหม่ เป็นปัจจัยส่งเสริมให้งานวรรณกรรมแพร่หลายมากขึ้น ทั้งในด้านนวนิยาย สารคดีประเภทร้อยแก้ว ส่วนงานวรรณกรรมที่เป็นร้อยกรองประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ก็ยังคงมีอยู่ แม้จะไม่ได้แพร่หลายหรือมีมากเหมือนยุคก่อน ๆ

กฎหมาย และการต่างประเทศ

เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ.๒๔๗๕ แล้ว รัฐบาลได้เร่งรัดจัดทำประมวลกฎหมาย ที่ยังขาดอยู่อย่างเร่งด่วน จนสามารถประกาศใช้ได้ครบถ้วนใน พ.ศ.๒๔๗๘ *(ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๘)* และปีต่อมา ในวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๗๙ รัฐบาลภายใต้การนำของพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา *(ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ ๒)* ก็ได้เปิดการเจรจากับประเทศต่าง ๆ เพื่อขอยกเลิกสนธิสัญญาที่ทำขึ้นในรัชสมัยรัชกาลที่ ๖ โดยขอทำสนธิสัญญาใหม่ที่เสมอภาค

ปรากฏว่าสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศแรกที่ยินยอมทำสนธิสัญญาฉบับใหม่กับไทย เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๗๙ หลังจากนั้นไทยก็ได้เปิดการเจรจากับประเทศอื่น ๆ ต่อไป การแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค ให้ได้บรรลุผลสำเร็จบริบูรณ์ในสมัยรัชกาลที่ ๘ นี้เอง

ในรัชสมัยของรัชกาลที่ ๘ นี้ ได้มีการจัดตั้งหน่วยราชการและสถานศึกษาที่สำคัญของชาติหลายแห่ง เพื่อประโยชน์การพัฒนาประเทศไทย เช่น ใน พ.ศ.๒๔๘๖ ก็ได้จัดตั้ง **"กระทรวงอุตสาหกรรม"** ขึ้น

ตอนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้เริ่มเกิดขึ้นในยุโรป โดยเยอรมันเคลื่อนกองทัพเข้ารุกรานโปแลนด์ในวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ.๒๔๘๒ และต่อมาอีก ๒ วัน อังกฤษและฝรั่งเศส ได้ประกาศสงครามกับเยอรมันในระยะแรกของสงครามรัฐบาลไทยได้ประกาศตัวเป็นกลาง คือ ระหว่าง พ.ศ.๒๔๘๒ - ๒๔๘๔ แต่ต่อมาในวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ ญี่ปุ่นเปิดฉากสงครามทางด้านเอเชีย ด้วยการโจมตีฐานทัพเรือเพิร์ลฮาร์เบอร์ของสหรัฐอเมริกา ที่หมู่เกาะฮาวาย

และในวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ กำลังส่วนหนึ่งของญี่ปุ่น ได้ยกพลขึ้นบุกประเทศไทยหลายแห่งตามบริเวณอ่าวไทยหรือจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายทะเลด้านตะวันออก คือ สมุทรปราการ *(บางปู)* ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี *(บ้านดอน)* นครศรีธรรมราช สงขลา พร้อมกันนี้ญี่ปุ่นก็รุกเข้ามาทางชายแดนด้านอินโดจีนด้วย

ซึ่งเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นในกรุงเทพฯ ได้ยื่นข้อเสนอให้รัฐบาลพิจารณาอนุญาต ให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทางผ่านไปตีพม่าและมลายูของอังกฤษ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และคณะรัฐบาล ได้พิจารณาเห็นว่าเป็นการสุดวิสัยที่จะต้านทานกองทัพญี่ปุ่นได้

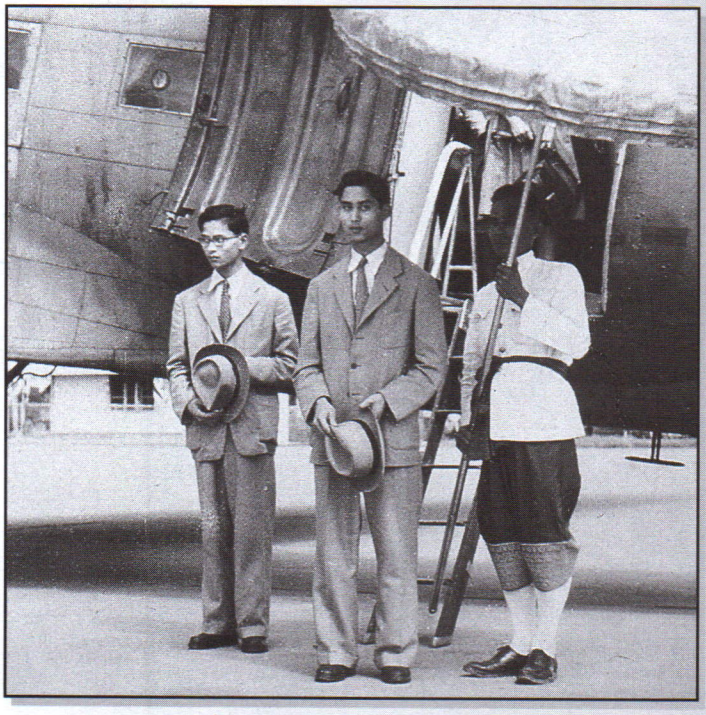

เสด็จนิวัตพระนครครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๘

เสด็จประพาสสำเพ็ง

จึงตกลงตามข้อเสนอของญี่ปุ่นต่อมาได้มีการลงนามใน **"กติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างไทยกับญี่ปุ่น"** เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๘๔ มีใจความสำคัญว่า ทั้งสองฝ่ายจะเคารพในเอกราชและอธิปไตยซึ่งกันและกัน

โดยกองทหารญี่ปุ่นตั้งอยู่ในประเทศไทยในฐานะพันธมิตร มิใช่ในฐานะของหน่วยยึดครอง และเนื่องจากรัฐบาลไทยได้ทำสัญญาพันธไมตรีกับญี่ปุ่น ทำให้ต้องประกาศสงครามกับศัตรูของญี่ปุ่น ได้แก่ อังกฤษและสหรัฐอเมริกาด้วย ในวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๔๘๕

ผลของการที่ไทยเข้าร่วมสงคราม คือ ใน พ.ศ. ๒๔๘๖ ญี่ปุ่นได้โอนดินแดนบางส่วนในแหลมมลายูที่เคยเป็นของไทยมาแต่เดิม และตกไปอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษในปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ ให้ไทยเป็นผู้ครอบครองดูแล คือ ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และปะลิส

นอกจากนี้ เมืองเชียงตุงและเมืองพาน ในเขตพม่า ก็เข้าร่วมอยู่ในอาณาเขตของไทยด้วย แต่เป็นเพียงชั่วคราวเท่านั้น เพราะต้องคืนไปเมื่อเสร็จสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงคราม

ได้มีการจัดตั้ง **ขบวนการเสรีไทย** ในอังกฤษขึ้น ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้ส่ง **"นายมณี สาณะเสน"** เป็นตัวแทนเข้าไปช่วยดำเนินการจัดตั้งขบวนการนี้

ส่วนภายในเมืองไทย นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งใช้นามแฝงในการปฏิบัติงานว่า **"รูธ *(Ruth)*"** ผู้เป็นหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทย ได้ลาออกจากการเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เพื่อรับหน้าที่เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในทันทีหลังจากญี่ปุ่นบุก ในระหว่างสงครามบุคคลผู้นี้เป็นแกนสำคัญของขบวนการเสรีไทย ซึ่งเป็นขบวนการใต้ดิน ทำการต่อต้านฝ่ายญี่ปุ่นด้วยการติดต่อกับจีน สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ

ภายหลังสงครามสงบ ปัญหาสำคัญของประเทศไทยได้แก่ การหลีกเลี่ยงที่จะต้องอยู่ในฐานะผู้แพ้สงคราม ในกรณีนี้ ขบวนการเสรีไทยได้มีส่วนช่วยแก้ปัญหาอย่างมาก ทั้งการที่ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา ได้ประกาศตนเป็นเสรีไทยตั้งแต่ตอนต้นของสงคราม และได้ผูกไมตรีอันดีกับรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา

ยิ่งกว่านั้นทางนายปรีดี พนมยงค์ ได้ทำการติดต่อร่วมมือกับหน่วยงานยุทธศาสตร์ O.S.S. กระชับมิตรกับสหรัฐอเมริกา อยู่อีกทางหนึ่ง ดังนั้น

เสด็จฯ เยี่ยมชาวไทยมุสลิม

การดำเนินงานของส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ช่วยให้นานาชาติถือว่าการประกาศสงครามนั้นเป็นโมฆะ และไม่ผูกพันกับประชาชนไทย ทั้งต่อมาในวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๔๘๙ ประเทศไทยยังได้เข้าเป็นสมาชิกเลขที่ ๕๕ ขององค์การสหประชาชาติอีกด้วย

ส่วนพระราชภารกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ การพระราชทานพระราชวินิจฉัยรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งรัฐสภาได้ร่างขึ้น พร้อมกับทรงลงพระปรมาภิไธย และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน **"รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับวันที่ ๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙"** ให้ใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ ในวันเสด็จเปิดสภาผู้แทนราษฎรด้วย ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จเยี่ยมเยือนพสกนิกรทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดต่าง ๆ ด้วยความวิริยอุตสาหะ เพื่อทอดพระเนตรความเป็นอยู่ และตรัสถามทุกข์สุขของประชาชน จนใกล้หมายกำหนดการวันเสด็จกลับไปศึกษาต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ คือ ในวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๙

พระราชภารกิจครั้งสุดท้าย ที่ทรงปฏิบัติคือ การเสด็จฯ เยี่ยมชมกิจการของชาวเกษตรกลางบางเขน ในวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๙ ทรงหว่านข้าวลงในแปลงนาด้วยพระองค์เอง เพื่อเป็นการบำรุงขวัญและเป็นสิริมงคลแก่การทำนาของไทย สร้างความปลาบปลื้มประทับใจให้แก่ผู้ที่ประสบเหตุการณ์ในครั้งนั้นอย่างไม่มีวันลืมเลือน

ถูกลอบปลงพระชนม์ เสด็จสวรรคต

เนื่องจากการปฏิบัติพระราชภารกิจอย่างเหน็ดเหนื่อยตรากตรำจนไม่ค่อยมีเวลาได้ทรงพักผ่อน จนถึงกับพระประชวรเกี่ยวกับพระนาภี อาหารไม่ย่อย จึงต้องทรงงดพระราชกรณียกิจต่างๆ ในหมายกำหนดการ จนกระทั่งในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๙ เวลาประมาณ ๐๙.๐๐ น. มีเสียงปืนดังขึ้น เมื่อมหาดเล็กห้องบรรทมวิ่งเข้าไปดู ก็พบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล บรรทมอยู่บนพระที่แต่เสด็จสู่สวรรคาลัยแล้ว ในวันนั้นน้ำตาของประชาชนทั่วประเทศ ดูจะนองทั่วผืนแผ่นดินไทย

พระเมรุมาศ ท้องสนามหลวง

สมเด็จอาลัยรักในหลวงของพสกนิกรทั้งหลาย

อนึ่ง เนื่องจากยังมิได้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก จึงยังไม่ใช้คำว่า **"พระบาท"** นำหน้าพระนาม ทรงมีพระปรมาภิไธยในขณะนั้นว่า **"สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล"** การถวายพระเกียรติแด่พระบรมศพ เช่น การถวายฉัตรกางกั้นพระบรมโกศจึงเป็นฉัตร ๗ ชั้น แทนที่จะเป็นฉัตร ๙ ชั้น

ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน จึงได้ประกาศเฉลิมพระปรมาภิไธยเป็น **"พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล อดุลยเดช วิมลรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช พระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย"** และให้เจ้าพนักงานพระราชพิธีจัดนพปฎลเศวตฉัตร *(ฉัตร ๙ ชั้น)* กางกั้นถวายสืบไป

ท่านผู้อ่าน **"วารสารไทย"** เรื่องนี้ คงจะเห็นพ้องกันว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ พระองค์นี้ ทรงมีความวิริยอุตสาหะอย่างยอดเยี่ยม แม้ว่าพระองค์ท่านจะทรงมีพระชนมายุเพียง ๒๐ ชันษา และท่ามกลางอุปสรรคนานาประการในบ้านเมือง ทั้งทรงมีเวลาเสด็จประทับในประเทศไทยเพียงระยะเวลาอันจำกัด แต่กระนั้นพระองค์ท่านก็ยังทรงสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยเรา ให้บังเกิดความสำเร็จและประสบสุขที่ดียิ่งขึ้นเป็นอันมาก ทรงเสียสละตรากตรำพระวรกายให้กับงานของพระองค์ท่านอย่างเต็มที่ โดยมิได้เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยแต่ประการใดเลย

การจากไปก่อนเวลาอันควรเช่นนั้น จึงนำความโศกเศร้าทั้งแผ่นดินไทย ให้บังเกิดขึ้นในจิตใจของคนไทยผู้รักชาติทั้งหลาย สมควรที่เยาวชนคนรุ่นหลังจะได้หาโอกาสศึกษาค้นคว้าพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านดูด้วย จะได้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า พระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐของพวกเราชาวไทยพระองค์นี้ ทรงเป็นตัวอย่างแห่งพระราชปณิธานอันประเสริฐยิ่ง ยากจะหาพระองค์ใดเสมอเหมือน

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

เล่าเรื่องด้วยภาพ "ร่องรอยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในนครศรีธรรมราช"

ชวลิต อังวิทยาธร

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นกษัตริย์ที่สร้างคุณูปการใหญ่หลวงต่อชาติไทย ที่ทรงกอบกู้เอกราชจากพม่าใน พ.ศ.๒๓๑๐ แต่ทรงสละราชสมบัติในกาลต่อมา เหตุการณ์เปลี่ยนแผ่นดินนั้นจะไม่ขอกล่าวในที่นี้ บทความนี้ขอทำหน้าที่เสนอหลักฐานที่ปรากฏในเมืองนครศรีธรรมราชและที่เขาขุนพนม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างองค์สมเด็จพระเจ้าตากสินกับตระกูล ณ นคร ซึ่งเป็นตระกูลที่ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เพื่อให้ผู้อ่านพิจารณากันเองว่ามีความเป็นไปได้แค่ไหนที่พระองค์ทรงสละราชสมบัติแล้วเสด็จพระราชดำเนิน

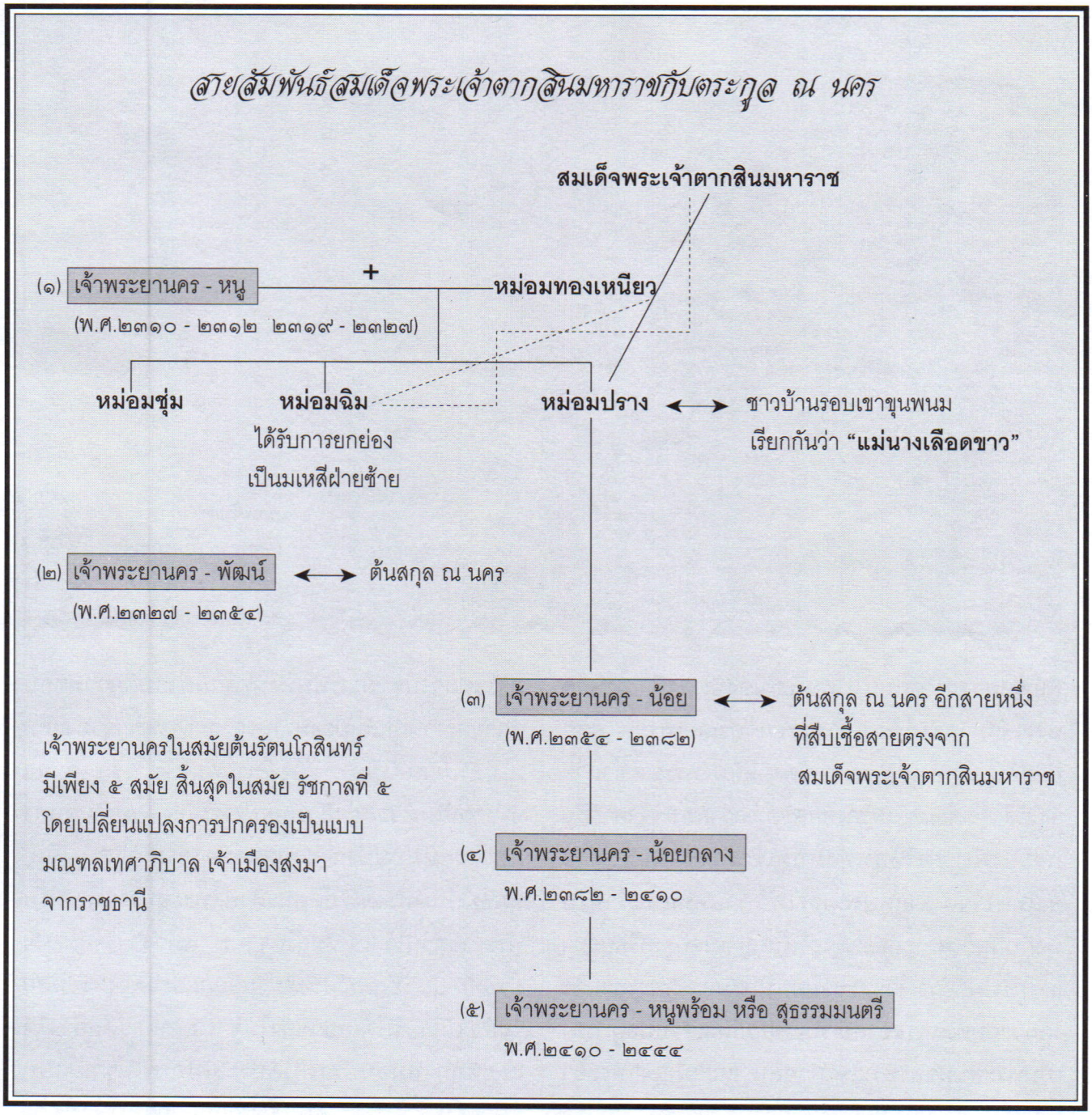

มายังเมืองนครและสวรรคตที่เมืองนคร มิได้ถูกสำเร็จโทษที่ราชธานีตามที่พงศาวดารและเอกสารทางประวัติศาสตร์อีกหลายแห่งกล่าวถึง สิ่งที่นำเสนอในที่นี้ เป็นหลักฐานเบื้องต้น ที่เสนอด้วยภาพและการอธิบายอย่างย่อ เพื่อให้ผู้อ่านได้พิจารณาและประมวลเพื่อเข้าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ได้ง่าย โดยเฉพาะเพื่อประกอบการชมหลักฐานที่เป็นวัตถุและโบราณสถานที่เกี่ยวข้องจะทำให้เกิดจินตภาพอย่างเป็นระบบ หลักฐานที่เจาะลึกกว่านี้นั้นย่อมมีอีกไม่น้อย เช่น การวิเคราะห์ทางมนุษยวิทยา การพิจารณาทางกายภาพของโบราณวัตถุ สถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเผยแพร่หลักฐานที่ผู้เขียนพบนี้ก็เพื่อยังประโยชน์แก่ทุกท่านที่สนใจ มาตามหาร่องรอยและช่วยกันวิเคราะห์หาความจริงทางประวัติศาสตร์บทนี้ให้กระจ่างยิ่งขึ้น

ครั้งกรุงศรีอยุธยาเสียกรุงแก่พม่าใน พ.ศ. ๒๓๑๐ นครศรีธรรมราชในขณะนั้น มีพระปลัด *(หลวงสิทธินายเวร)* ผู้รักษาเมือง ได้ตั้งตนเป็นอิสระในลักษณะเดียวกับชุมนุมอื่นอีก ๔ ชุมนุม เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินกอบกู้เอกราชจากพม่าได้แล้ว ใน พ.ศ. ๒๓๑๒ ก็ได้ยกทัพมาตีเมืองนคร เจ้าเมืองนคร เห็นว่า

ภาพจินตนาการ
เจ้าพระยานครถูกเจ้าพระยาจักรี
และพระยาพิชัยคุมตัวมาเฝ้า
สมเด็จพระเจ้าตากสิน

สู้ทัพหลวงไม่ได้ก็หนีไปพักพิงเมืองปัตตานี สมเด็จพระเจ้าตากสินได้ส่งเจ้าพระยาจักรีและพระยาพิชัยยกทัพเรือติดตามไป พระยาปัตตานีเกรงพระราชอำนาจจึงได้ส่งตัวเจ้านครและครอบครัวมาถวายพระเจ้าตากสิน พระองค์โปรดให้คุมทั้งหมดเข้าราชธานีและมิได้ลงโทษเจ้าเมืองแต่ประการใด ด้วยทรงเห็นว่าที่รบพุ่งกันนั้นก็เพราะถือว่าตัวเป็นใหญ่ เมื่อกรุงศรีอยุธยาแตก จึงไม่ถือว่าเจ้าพระยานครเป็นขบถ เจ้าพระยานครได้ถวายบุตรสาวสองคน คือหม่อมฉิมและหม่อมปราง เป็นพระสนมของพระเจ้าตากสิน และเมื่อเจ้าพระยานครได้ประกอบกรณียกิจจนมีความดีความชอบ ในกาลต่อมา พ.ศ.๒๓๑๙ ก็ทรงโปรดส่งเจ้าพระยานครหนูกลับมาครองเมืองนคร มีฐานะเป็น **"พระเจ้านครศรีธรรมราช เจ้าขันฑสีมา"** เสมอเจ้าประเทศราช

ภาพลายเส้นวาดบนกระดาษปอนด์ด้วยดินสอสีน้ำตาลนี้ ไม่ทราบชื่อผู้วาด ประมาณว่าวาดในราว พ.ศ.๒๔๖๐ เป็นภาพจินตนาการเหตุการณ์ที่เจ้าพระยานครถูกเจ้าพระยาจักรีกับพระยาพิชัยคุมตัวมาเฝ้าสมเด็จพระเจ้าตากสิน

ครั้นสมัยกรุงธนบุรี เจ้าพระยานคร *(พัฒน์)* รับราชการสนองพระเดชพระคุณพระเจ้าอยู่หัว เช่นตามเสด็จไปราชการทัพ ชนะศึกมีความดีความชอบหลายครั้งจนเป็นที่โปรดปรานของสมเด็จพระเจ้าตากสินเป็นอันมาก เมื่อพระองค์ทรงทราบข่าวว่า ชายาอุปราชพัฒน์ *(ขณะนั้นเป็นอุปราชเมืองนคร)* สิ้นชีพลง ก็ทรงยกหม่อมปรางชายาพระองค์ให้ แต่บังเอิญหม่อมปรางทรงครรภ์ติดมาด้วย พระอุปราชพัฒน์รับพระราชทานไว้ แต่ให้อยู่ในฐานะ **"แม่วัง"** *(ได้สร้างวังประทับ ณ ที่เป็นวัดวังตะวันออกและวัดวังตะวันตกในปัจจุบัน)* มิได้เกี่ยวข้องในฐานะชายาแต่อย่างใด และต่อมาหม่อมปรางก็ได้ประสูติโอรสในฐานะเป็นบุตรของพระอุปราช *(พัฒน์)* ปรากฏนามว่า **"เจ้าน้อย"** ซึ่งเป็นเจ้าพระยานคร *(น้อย)* ในกาลต่อมา

ครั้นเมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสละราชสมบัติ แล้วเสด็จพระราชดำเนินด้วยขบวนเรือมายังเมืองนครศรีธรรมราช ไปพำนักที่เขาขุนพนม จะเสด็จไปทางคลองสายใดนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่คลองที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด ก็ได้แก่คลองท่าแพ *(ต้นสายเรียกคลองนอกท่า)* จะเสด็จตรงไปที่เขาขุนพนมเลยหรืออาจจะขึ้นบกที่ **"อินคีรี"** ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ที่เดียวที่ใกล้เขาขุนพนมมากที่สุดในสมัยนั้น

ภาพขบวนช้างนี้ เป็นขบวนเสด็จของพระบาท

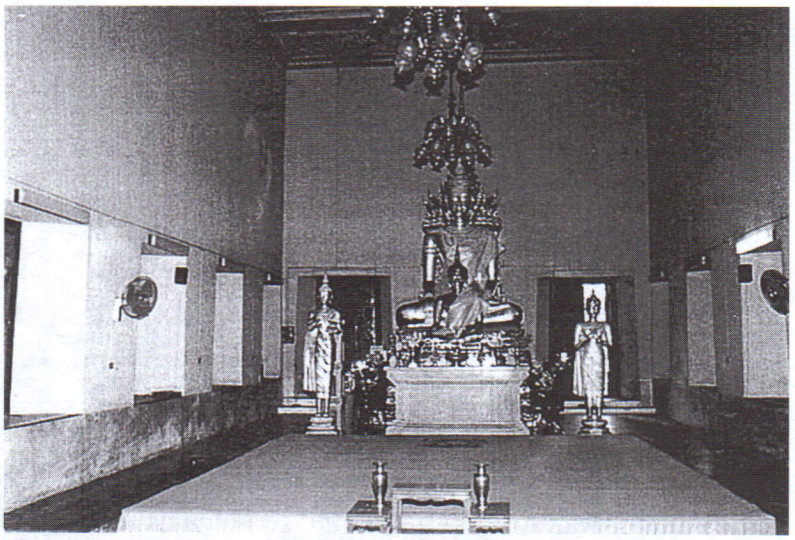

เจดีย์บรรจุอัฐิของเจ้าพระยานคร (พัฒน์) ตั้งอยู่ด้านหลังของพระประธานในอุโบสถวัดท่าโพธิ์ ซึ่งเดิมเป็นวังของท่าน

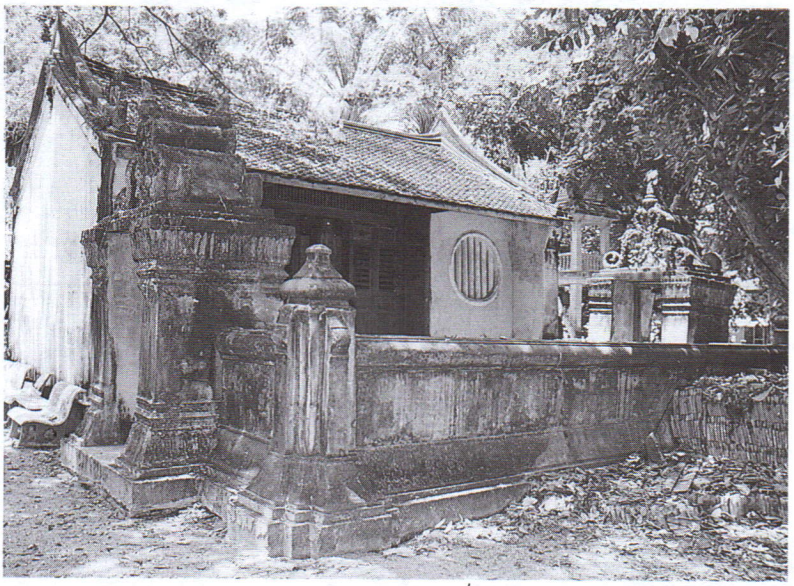

เก๋งจีนเจ้าพระยานคร (หนู) ประดิษฐานอยู่ที่วัดแจ้ง ภายในมีเจดีย์บรรจุอัฐิของเจ้าพระยานคร (หนู) และฉายา (หม่อมทองเหนียว)

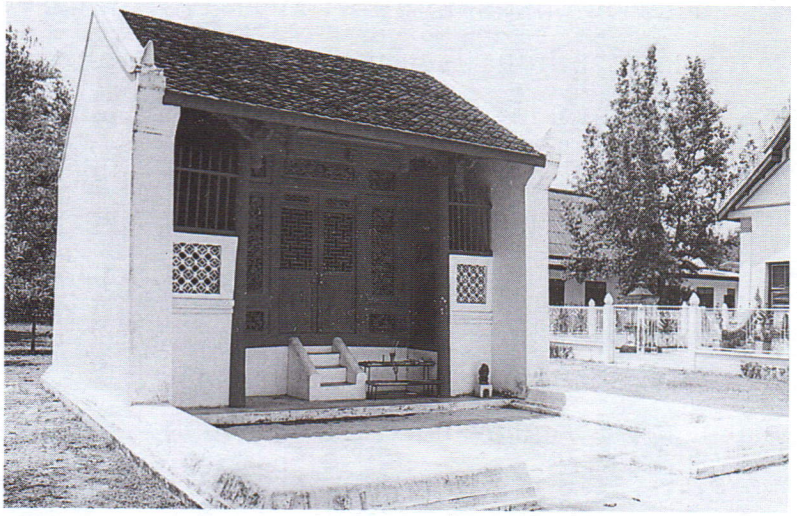

เก๋งจีนเจ้าพระยานคร (น้อย) ประดิษฐานอยู่ที่วัดประดู่ ภายในมีบัว (เจดีย์) บรรจุอัฐิของเจ้าพระยานคร (น้อย)

สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งเสด็จประพาสน้ำตกพรหมโลก ซึ่งเป็นเส้นทางเดินช้างทางเดียวกับทางไปเขาขุนพนม *(จากเมืองนคร)* น้ำตกพรหมโลกกับเขาขุนพนมห่างกันเพียงไม่กี่เส้น คนในตระกูล ณ นคร รุ่นเก่า ต่างทราบกันว่าในสมัยต้นรัตนโกสินทร์มีคนในตระกูลหลายครอบครัวไปตั้งบ้านอยู่รอบเขาขุนพนม *(ปัจจุบันขยายถึง ๑๐ กว่าครอบครัว)* และมีช้างหลายช้างเดินผลัดสลับกันไปมาระหว่างจวนเจ้าเมืองกับเขาคุมพนม *(ชื่อเดิมของเขาขุนพนม)* ดำเนินติดต่อกันมาตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์จนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงหยุดไป หลักฐานดังกล่าวเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า จะต้องมีสาเหตุสำคัญอย่างแน่นอนจึงต้องเกณฑ์คนในตระกูลของเจ้าเมืองที่ไว้ใจได้ไปอยู่เป็นกองระวัง

เขาขุนพนม เดิมชื่อ **"คุมพนม"** ตั้งอยู่ที่หมู่ ๓ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี อยู่ห่างจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๒๕ กิโลเมตร หากเดินทางจากเมืองนครด้วยรถยนต์ โดยใช้เส้นทางหมายเลข ๔๐๑๖ สายนคร - นบพิตำ จากสี่แยกเบญจมราชูทิศ ไปประมาณ ๒๑ กิโลเมตร ผ่านมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชถึงอำเภอพรหมคีรี แล้วเลี้ยวขวาที่สี่แยกนอกท่า ไปตามถนนหมายเลข ๔๑๓๒ สายนอกท่า-ท่าแพ ไปประมาณ ๒ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายที่สามแยกบ้านนาเสน อีกประมาณ ๕๐๐ เมตร ก็จะเห็นเขาขุนพนมอยู่เบื้องหน้า หรือจะเข้าไปอีกเส้นทางหนึ่ง คือ เมื่อถึงอำเภอพรหมคีรีแล้ว ข้ามสะพานคลองนอกท่า *(คลองพรหมโลก)* ไปประมาณ ๑๐๐ เมตร ก็เลี้ยวขวาไปเป็นเส้นทางเดียวกับไปตำหนักพระสังฆราชเขาขุนพนม จะอยู่ถัดจากตำหนักพระสังฆราชเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และหากมองจากตำหนักพระสังฆราชไปทางทิศเหนือจะเห็นด้านหลังของเขาขุนพนมตั้งอยู่ไม่ไกลกัน

เขาขุนพนม มีสัณฐาน *(มองจากแผนที่)* คล้ายลูกน้ำเต้า ซึ่งประกอบด้วยเนินเขาลูกเล็กอยู่ด้านทิศเหนือติดกับเขาลูกโตด้านทิศใต้ เป็นเขาหินตะกอนชนิดหินปูน ยุคออร์โด - วิเชียรมีอายุประมาณ ๔๓๕-๕๐๐ ล้านปี ถูกน้ำกัดเซาะและรากพืชเจาะไช ทำให้เกิดเป็นบ่อยุบตัว เกิดหน้าผาถ้ำหินงอก - หินย้อยและ

เขาขุนพนมมองจากสวน ภายในตำหนักพระสังฆราช

มีถ้ำต่าง ๆ ถึง ๒๐๐ กว่าถ้ำ บางถ้ำจะมีน้ำตลอดปีและมีน้ำไหลทะลุถึงกันก็มี ทิศใต้ของภูเขาลาดชันมีคลองนอกท่า *(ทางปลายทางเรียกคลองท่าแพ หรือคลองปากพูนก็เรียก)* ไหลผ่าน ปัจจุบันมีถนนตัดผ่านเลียบภูเขา ผ่านวัดเขาขุนพนมและรอบตัวภูเขา พื้นที่บริเวณเชิงเขาเป็นดินร่วนที่อุดมสมบูรณ์ จากส่วนผสมของหินผุและซากพืช บนภูเขาซึ่งปกคลุมด้วยพืชนานาชนิด ทั้งไม้ยืนต้น ไม้ล้มลุก ไม้พุ่มและไม้เลื้อย มีพืชสมุนไพรที่เป็นแหล่งยาพื้นบ้านของชาวบ้านเขาขุนพนมมาช้านาน รอบเขาและบนเขามีสัตว์ป่านานาชนิด ได้แก่ กูลัม *(ฟาน)* เก้ง หมี เม่น อีแกะ หมูป่า ลิง วอก สัตว์ตระกูลกระรอกหลายชนิด ค้างคาวแม่ไก่และค้างคาวทั้งกินผลไม้และกินแมลงหลายชนิด นกและแมลงหลายชนิด เป็นต้น ความอุดมสมบูรณ์ทางชีวภาพของเขาขุนพนม จึงเอื้อต่อการตั้งเป็นหลักแหล่งเป็นชุมชนขนาดย่อมได้เป็นอย่างดี

จากการสำรวจทางโบราณคดี พบว่าเขาขุนพนมเคยเป็นแหล่งพักพิงของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ เพราะได้พบเครื่องมือหินขัด เศษภาชนะดินเผาเนื้อหยาบแต่งลายเชือกทาบ อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๐ ลงมา นอกจากนั้นก็พบหลักฐานสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ลงมา โดยเฉพาะตามถ้ำต่าง ๆ รอบภูเขาและบนภูเขา พบพระพุทธรูปสมัยดังกล่าวเป็นจำนวนไม่น้อย ปัจจุบันหลักฐานส่วนใหญ่ถูกชาวบ้านเก็บไว้เป็นส่วนตัว หลงเหลือบางส่วนดังปรากฏในพิพิธภัณฑ์ของวัดเขาขุนพนม ด้านทิศตะวันออกของวัดเป็นที่ตั้งของวัดเขาขุนพนม ตีนเขามีบันไดปูน เป็นทางขึ้นไปสู่ถ้ำ *(ที่เห็นรูปพญานาคเป็นของที่สร้างขึ้นใหม่ สร้างคราวเดียวกับศาลาสมเด็จพระเจ้าตากสินซึ่งอยู่ติดกับทางขึ้นที่ขึ้นจากตีนเขาเพียงเล็กน้อย)* ปลายทางบันไดเป็นลานหน้าห้องบรรทม ในส่วนนี้ ด้านขวาจะมีกำแพงก่อด้วยอิฐถือปูน สูงประมาณ ๒ เมตร *(สภาพในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากของเก่าเล็กน้อย)* ตัวกำแพงประดับด้วยภาชนะและเศษกระเบื้องดินเผาส่วนใหญ่จะเป็นของจีน *(ที่ปรากฏในปัจจุบันก็ถูกเปลี่ยนเช่นเดียวกับลักษณะของกำแพงที่ถูกเปลี่ยนแปลง)* ใบเสมาของกำแพงเป็นทำนองเดียวกับกำแพงเมือง อีกด้านหนึ่งมีกำแพงที่ต่ำกว่าและประตูเข้าออกห้องบรรทมที่เชื่อกันว่าเป็นห้องบรรทมของสมเด็จพระเจ้าตากสิน หน้าประตูมียักษ์แคระสองตนศิลปะแบบจีน เป็นปูนปั้นยืนเป็นทวารบาล ด้านในเป็นห้องรูปยาว กำแพงห้องซึ่งเป็นกำแพงถ้ำมีร่องรอยภาพมังกรวาดด้วยหมึกจีน ส่วนด้านหัวนอน *(ทิศใต้)* มีภาพแกะสลักนูนสูงพระพุทธรูปปางไสยาสน์ ใต้พระพุทธรูปแกะสลักเป็นรูปเรือรองรับ ภาพทั้งหมดในห้องบรรทมสร้างเป็นภาพปริศนา กล่าวคือเป็นภาพที่สัมพันธ์กัน มังกร - กษัตริย์ เรือ - การเดินทาง พระพุทธรูปปางไสยาสน์ - การมาพำนัก หน้าลานห้องบรรทม เคยมีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ประมาณ ๓๐ องค์ แต่ปัจจุบันถูกเคลื่อนย้ายลงไปไว้ที่วัด

ลานหน้าห้องบรรทมบนเขาขุนพนม มุมมืดด้านขวาเป็นช่องทางลงไปสู่ถ้ำใหญ่

เขาขุนพนมแล้ว ยังคงพระพุทธบางองค์ไว้ มีขันน้ำมนต์ขนาดใหญ่ พระพุทธบาทจำลองทำด้วยไม้จันท์หอม ตัวภาพบุด้วยโลหะเนื้อเงินยวง *(ดีบุก - ตะกั่ว)* ประดิษฐานอยู่ที่ซุ้มผนังถ้ำด้านซ้ายของลานหน้าห้องบรรทม แต่ปัจจุบันได้ย้ายพระพุทธบาทจำลองลงไปไว้ที่ศาลาการเปรียญของวัดแล้ว ด้านขวาของลานหน้าห้องบรรทม มีทางลงไปสู่ถ้ำใหญ่ซึ่งใหญ่ที่สุดในบรรดาถ้ำทั้งหมดของเขาแห่งนี้ ถ้ำเป็นโถงกว้างที่สามารถจุคนได้ไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คน มีหินงอกหินย้อย และมีแสงสว่างจากช่องแสงที่ส่องผ่านทะลุเขาลงมาพบพระพุทธรูป เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ ที่ถ้ำนี้เป็นจำนวนมาก มากกว่าถ้ำอื่น ๆ ทั้งหมด จากถ้ำนี้ยังมีทางที่สามารถเดินทะลุสู่ถ้ำอื่น ๆ ได้อีกหลายถ้ำ ซึ่งเป็นถ้ำที่ออกสู่ตีนเขาด้านทิศใต้และอยู่ใกล้คลองหัวท่า

ภาพปูนปั้นราหูอมจันทร์ ติดอยู่บนผนังกำแพง หน้าห้องบรรทม สร้างเป็นคติเตือนใจคู่กับพระพุทธรูปปางไสยาสน์

ตุ๊กตาปูนปั้นรูปยักษ์แคระตั้งอยู่หน้าประตูทางเข้าสู่ห้องบรรทม

หลังกำแพงด้านขวา มีพระพุทธรูปปูนปั้นศิลปสมัยอยุธยาตอนปลาย

หัวบันไดพญานาค เป็นทางเดินขึ้นสู่ลานห้องบรรทม พระเจ้าตากสินได้สร้างขึ้นใหม่ เมื่อไม่นานมานี้

ภายในห้องบรรทม ผนังด้านในมีภาพวาดด้วยหมึกสีดำและสีแดง บางส่วนมาจรดที่พระพุทธรูปปางไสยาสน์ สลักเป็นภาพนูนสูง ซึ่งอยู่ที่ด้านบนหัวนอนรูปมังกร และมีรูปเรือรองรับอยู่ใต้ฐานพระพุทธรูป

พระพุทธบาทจำลองประดิษฐานอยู่ที่ศาลาการเปรียญของวัดเขาขุนพนม ซึ่งเดิมประดิษฐานอยู่ที่ด้านซ้ายของลานหน้าห้องบรรทม

โบสถ์มหาอุตร คนเฒ่าคนแก่รอบเขาขุนพนม ได้รับการบอกเล่าต่อกันมาว่า เป็นโบสถ์ที่มีมาคู่กับวัด คือสร้างขึ้นในพุทธศักราช ๒๓๓๐ เป็นไปได้ว่าสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่เก็บพระบรมศพของพระเจ้าตากสินเมื่อครั้งสวรรคตใหม่ ๆ รอปลงศพที่เมืองนคร

ข้อมูลวัดเขาขุนพนม (พ.ศ.๒๕๔๗)

ชื่อเดิมของวัด วัดคุมพนม **ประเภทของวัด** วัดราษฎร์ **สถานที่ตั้ง** ตั้งอยู่ที่ เลขที่ ๕๗ หมู่ที่ ๓ ถนนพรุชนคลองเมียด ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๓๒๐ โทร. ๐๗๕-๓๓๘๓๙๗

ปีที่สร้างวัด (ผูกพัทธสีมา)	พ.ศ.๒๓๓๐
ได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อ	พ.ศ.๒๓๖๐
ขนาดของวิสุงคามสีมา	ขนาดกว้าง ๔ เมตร
ที่ดินตั้งวัดมีทั้งสิ้น	๓๕ ไร่

เจ้าอาวาสตั้งแต่เริ่มตั้งวัดจนถึงปัจจุบัน มีจำนวน ๑๐ รูป ได้แก่

๑. พระศรีทอง ๒. พระเนื่อง
๓. พระกันท์ ๔. พระตาม
๕. พระตลับ ๖. พระเป้า
๗. พระครูวิบูลพนมรักษ์
๘. พระเนืองวิจินตโน
๙. พระครูสมุห์ธงชัย
๑๐. พระครูสังฆรักษ์อำนวย *(ปิยชโร)*

เจ้าอาวาสที่มีเกียรติคุณเป็นพิเศษ	พระครูวิบูลพนมรักษ์ นามเดิม กลาย ฉายาวิปุโล นามสกุล สุวรรณมณี อายุ ๙๒ พรรษา วิทยฐานะ ป.๓ สำนักเดิมจากวัดเพชรจริก นามผู้อุปัชฌาย์ พระรัตนธัชมุนี *(ม่วง)*
เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน	ชื่อ พระครูสังฆรักษ์อำนวย *(ปิยชโร)* นามเดิม อำนวย สุจริตธุระการ อายุ ๓๓ พรรษา (พ.ศ.๒๕๔๗) วิทยฐานะ ปริญญาตรี สำนักเดิมจากวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช) นามพระอุปัชฌาย์ พระราชธรรมสุธี เป็นเจ้าอาวาสเมื่อ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๕ สมณศักดิ์ปัจจุบัน พระครูสังฆรักษ์อำนวย

อัฐิบรรจุในผอบเนื้อสำริดขนาดใหญ่ พบในถ้ำบนเขาขุนพนม ปัจจุบันเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ของวัด

บ่อน้ำแบบโบราณอยู่ใกล้ทางขึ้นเขาขุนพนม เป็นอีกสิ่งที่เล่าต่อกันมาว่า มีมาคู่กับวัดและชุมชนที่อยู่ในบริเวณนี้

พระพุทธรูปเนื้อทองคำ เงิน สำริดและเงินยวง ที่ยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ดี ที่พบในถ้ำบนเขาขุนพนม ถูกเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ของวัดเขาขุนพนม

ชิ้นส่วนพระพุทธรูปที่ไม่สมบูรณ์ พบตามโพรงและหลืบถ้ำจำนวนไม่น้อย ส่วนใหญ่เป็นเนื้อเงินยวงปัจจุบันเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์ของวัด

ศาลาพระเจ้าตากสิน ตั้งอยู่ใกล้เชิงเขาและอยู่ริมทางบันไดขึ้นเขาขุนพนม เป็นศาลาที่เพิ่งสร้างขึ้นใหม่เมื่อไม่นานมานี้ โดยสร้างคร่อมที่ประทับ (ชาวบ้านเชื่อกันเช่นนั้น) ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช

รูปหม่อมปราง ชายาสมเด็จพระเจ้าตากสิน ตั้งอยู่ที่วัดวังตะวันออก ซึ่งเป็นวังของท่าน ปัจจุบันมีพระพุทธรูปหล่อในท่านั่ง ประดิษฐานภายในวัดเขาขุนพนมอีกรูปหนึ่ง

ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช

ตำหนักพระสังฆราช สร้างขึ้นเป็นเรือนรับรองสมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบัน ซึ่งมาพำนักที่นี่หลายครั้งแล้ว ตำหนักตั้งอยู่ติดกับกำแพงด้านทิศใต้ของวัด ส่วนด้านขวาของตำหนัก มีสระที่ชาวบ้านเรียกว่า **"สระนางเลือดขาว"** เชื่อกันว่าเป็นสระที่เจ้าจอมหม่อมห้าม ซึ่งเป็นหญิงที่ติดตามสมเด็จพระเจ้าตากสินใช้ชำระกายกัน และเชื่อว่า **"นางเลือดขาว"** ก็คือหม่อมปรางนั่นเอง ที่ได้เรียกเช่นนั้นเพราะมีผิวขาวด้วยมีเชื้อสายจีนฝ่ายมารดา

วิหารพระสูง

ตั้งอยู่ที่ด้านทิศอีสานของสนามหน้าเมือง ในอดีตสนามหน้าเมืองใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ของเมืองในทำนองเดียวกับ

วิหารพระสูง

สนามหลวงในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องใช้ลานสนามที่กว้าง เช่น การซ้อมรบ การแข่งขันและประลองกระบี่กระบอง พิธีศพของเจ้านายชั้นสูง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า เนินวิหารพระสูงอยู่ในตำแหน่งมุมของสนามหน้าเมือง เป็นเนินสูงที่สามารถมองลงมาได้รอบสนาม จึงน่าจะเป็นเนินที่แม่ทัพนายกองยืนบัญชาการซ้อมรบ และยังใช้เป็นสถานที่ปลงพระบรมศพหรือปลงศพที่เปรียบเทียบเสมือนเขาพระสุเมรุ

พ่อท่านรอด วัดประดู่ใน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมรณภาพไปแล้วหลายปี ขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ได้ให้ข้อมูลแก่ผู้เขียนตรงกับพระครูสมพร ลาภิโก เจ้าอาวาสวัดสะบ้าย้อย ตำบลนาเรียง อำเภอพรหมคีรีว่า **วิหารพระสูงคือที่ปลงศพพระเจ้าตากพร้อมกับเจ้าเมืองนคร** พร้อมกับเพลงกล่อมเด็กในตอนหนึ่งว่า **"คอยปลงศพในเมรุใหญ่"** กล่าวคือคอยปลงศพพร้อมกับศพของเจ้าพระยานครหนู ทำพิธีพร้อมกันเพื่อเป็นการอำพรางเรื่องพระเจ้าตากสิน ซึ่งเป็นเรื่องลับในขณะนั้นประการหนึ่ง และเพื่อให้สมพระเกียรติยศอีกประการหนึ่ง พระครูสมพรยังให้ข้อมูลในรายละเอียดว่า เมื่ออายุ ๑๔ - ๑๕ ปี เที่ยวเล่นวนเวียนที่หน้าเมือง เห็นตุ๊กตาปูนปั้นมีปูนละเอียดทาผิวนอก ลักษณะและขนาดใกล้เคียงกับตุ๊กตาปูนปั้นรูปยักษ์แคระที่ถ้ำเขาขุนพนม มีอยู่ ๕ ตัว เป็นรูปทหารฝรั่ง รูปพ่อค้าฝรั่ง รูปแหม่ม วางอยู่รอบใต้ต้นตีนเป็ดใกล้วิหารพระสูง *(ปัจจุบันต้นตีนเป็ดไม่มีแล้ว)* แม่เฒ่าและมารดาของพระครูสมพรบอกกับท่านว่า ตุ๊กตาเหล่านั้น เรียกว่า ตุ๊กตาตีนเมรุ เนื่องจากทุกคนในตระกูลของท่าน ล้วนอยู่และรับใช้ในวังของเจ้าเมืองนคร จึงรู้เรื่องลับ ๆ ของเมืองนครดี แม่เฒ่าและมารดาของท่านยืนยันว่า วิหารพระสูงคือที่ปลงศพของพระเจ้าตากสินพร้อมกับเจ้าเมืองนคร แล้วสร้างพระพุทธรูปและวิหารคร่อมไว้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ผนังด้านในของวิหารมีลายเขียนลายดอกไม้ร่วงทั้งสี่ด้าน

เจดีย์หิน

ที่ประดิษฐานอยู่ที่ด้านทิศใต้ของวิหารธรรมศาลาปากประตูใหญ่ทางเข้าวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารนครศรีธรรมราช ถูกสั่งเข้ามาจากเมืองจีนโดยเจ้าพระยานครพัฒน์ มาพร้อมกับตุ๊กตาคู่หนึ่งที่อยู่หน้าประตูทางเข้าเขตรอบในของวัด สมัยก่อนคนท้องถิ่นเรียกเจดีย์หินนี้ว่า **"เจดีย์เจ้าเมือง"** ต่อมาในสมัยเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี *(เจ้าเมืองนครคนที่ ๕)* ได้ปลูกต้นหว้าหกต้นรอบเจดีย์หิน คนท้องถิ่นก็เรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า **"เจดีย์หกหว้า"** *(พร้องกับคำว่า "เจดีย์หกว่า")* หากนำทั้งสองชื่อมารวมกันก็จะได้ **"เจดีย์หกว่าเป็นเจดีย์เจ้าเมือง"** พิจารณาไปอีกชั้นหนึ่งต่อไปว่าเจดีย์ที่ตั้งอยู่ในแนวด้านหน้าในบริเวณวัดพระมหาธาตุฯ นั้น ไม่มีของใครที่ได้รับเกียรติยศเยี่ยงนี้ อัฐิของขุนนางหรือของเจ้าเมือง และวงศาคณาญาติของเจ้าเมืองในสมัยอยุธยา ตลอดมาจนถึงต้นรัตนโกสินทร์

ส่วนใหญ่ก็บรรจุอยู่ในวิหารสามจอม *(วิหารเจ้าศรีธรรมโศก)* ส่วนของเจ้าเมืองในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ได้แก่ เจ้าพระยานคร หนู พัฒน์ น้อย ล้วนประดิษฐานอยู่นอกวัดพระมหาธาตุฯ ทั้งสิ้น จากเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วก็น่าลงตัวว่า เจดีย์หินนี้จะเป็นอื่นไปมิได้ นอกจากเป็น **"เจดีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช"**

คุณลุงทุ่ม คันชิก อายุ ๗๘ ปี *(พ.ศ.๒๕๔๗)* บ้านอยู่ใกล้กับวัดเขาขุนพนม และยังเป็นเหรัญญิกของวัด เป็นผู้หนึ่งที่ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับวัดแห่งนี้ดี ได้กรุณาถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ และได้ขับเพลงกล่อมเด็กที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินอย่างสำคัญให้กับผู้เขียนฟัง ดังนี้

ฮาเหอ แป๊ะหนวดยาวเมื่อคราวสิ้นทุกข์
เอาศพใส่โลงดีบุกค้างไว้ในดอนดง
สาวสนมกรมวังถือฉัตรถือธง
ค้างไว้ในดอนดงคอยปลงศพบนเมรุใหญ่ เหอ

เปรียบเทียบกับอีกสำนวนหนึ่งที่ผู้เขียนได้บันทึกไว้ก่อนหน้านี้ว่า

ฮาเหอ ว่าแป๊ะหนวดยาวเราสิ้นทุกข์
เอาศพใส่โลงดีบุกไปค้างไว้ดอนดง
ลูกเจ้าจอมหม่อมปลัดถือฉัตรถือธง
เอาศพไปค้างไว้ดอนดงค่อยปลงบนเมรุใหญ่ เหอ

สรุปหลักฐานร่องรอยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในนครศรีธรรมราช ที่เขาขุนพนมและวัดเขาขุนพนม

๑. ชื่อดั้งเดิมของเขาขุนพนม **"คุมพนม"** คุม หมายถึง ควบคุม คุ้มครอง คุมพนม หมายถึง เขาที่มีการคุ้มครองป้องกัน

๒. บนเขาขุนพนม หลักฐานห้องบรรทมและลานหน้าห้อง เป็นศิลปะแบบจีน สร้างโดยช่างจีนที่ติดตามสมเด็จพระเจ้าตากสิน

๓. ถ้ำต่าง ๆ รอบเขาขุนพนม บางถ้ำพบว่ามีร่องรอยของเตาเผาอิฐ มีเตาสำหรับหุงหาอาหารขนาดใหญ่ บางถ้ำพบเครื่องถ้วยชามเป็นจำนวนมาก และหลายถ้ำพบพระพุทธรูปขนาดต่าง ๆ เป็นหลักฐานที่แสดงว่า เคยมีชุมชนตั้งมั่นที่นี่ ของที่พบได้แก่ พระพุทธรูปและเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เป็นของสมัยอยุธยาตอนปลาย ก็สามารถนำมาเป็นหลักฐานได้อีกประการหนึ่งว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงเสด็จมาที่เขาขุนพนมพร้อมด้วยข้าราชบริพารจำนวนหนึ่ง เพราะหลักฐานเหล่านี้ คงจะมิใช่ของคนท้องถิ่นที่จะบรรจงสร้างขึ้นแล้วนำมาไว้ที่ป่าดงเช่นนี้ และยิ่งไม่มีเหตุผลเพียงพอที่ปรากฏมีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในสมัยดังกล่าวนี้มาตั้งมั่นที่นี่ ซึ่งในสมัยเดียวกันนี้ เมืองนครศรีธรรมราชไม่มีเหตุร้ายหรือเหตุจำเป็นใดที่จูงใจผู้คนอพยพเช่นนี้

๔. การอพยพมาตั้งบ้านของครอบครัวตระกูล ณ นคร รอบเขาขุนพนม เข้าทำนองเป็นกองระวังให้กับบุคคลสำคัญ และมีข้างผลัดขนถ่ายคนและ

ถ้ำแห่งหนึ่งของเขาขุนพนม

สิ่งของระหว่างจวนกับเขาขุนพนมมาตั้งแต่ต้น รัตนโกสินทร์ก็เป็นหลักฐานที่ดีอย่างหนึ่งที่อธิบายได้

๕. วัดเขาขุนพนม ตั้งขึ้นใน พ.ศ.๒๓๓๐ ก็คงตั้งขึ้นหลังจากสมเด็จพระเจ้าตากสินเสด็จสวรรคต *(ประมาณ พ.ศ.๒๓๒๙ - ๒๓๓๐)* พิจารณาจากเพลงกล่อมเด็ก ดังนี้

"ฮาเหอ
ว่าแป๊ะหนวดยาวเราสิ้นทุกข์
เอาศพใส่โลงดีบุกไปค้างในดอนดง
ลูกเจ้าจอมหม่อมปลัดถือฉัตรถือธง
เอาศพไปค้างไว้ดอนดงค่อยปลงบนเมรุใหญ่
เหอ"

แป๊ะหนวดยาวคงหมายถึงสมเด็จพระเจ้าตากสิน โลงดีบุก คือโลงที่บุด้วยโลหะดีบุก - ตะกั่ว *(เงินยวง)* ซึ่งมีคุณสมบัติที่สามารถรักษาพระบรมศพได้ดีไม่มีกลิ่นเช่นเดียวกับถ้ำชาของจีนที่ใช้สำหรับเก็บชาให้คงคุณภาพได้นาน คอนดงในที่นี้ก็คงหมายถึงเขาคุมพนมหรือเขาขุนพนมในปัจจุบัน ซึ่งขณะนั้นยังไม่ได้สร้างเป็นวัด ภายหลังเมื่อสร้างเป็นวัดและสร้างโบสถ์มหาอุตรเพื่อเป็นสถานที่ประกอบกิจทางศาสนาและเก็บพระบรมศพใน พ.ศ.๒๓๓๐ **"ลูก"** ในที่นี้น่าจะหมายถึงเจ้าน้อยบุตรหม่อมปราง ซึ่งต่อมาได้เป็นเจ้าเมืองนคร **"เจ้าจอม หม่อมปลัด"** ก็คือ หม่อมและเจ้าจอมที่มีไม่น้อยกว่า ๑ ซึ่งรวมทั้งหม่อมฉิมและหม่อมปราง บุตรของเจ้าพระยานคร - หนู และเป็นชายาของสมเด็จพระเจ้าตากสินทั้งสององค์ **"ถือฉัตรถือธง"** ในพระราชพิธีเคลื่อนหรือเก็บพระบรมศพ **"ค่อยปลงศพบนเมรุใหญ่"** คือค่อยปลงพระบรมศพที่เมรุใหญ่ที่สนามหน้าเมืองซึ่งเป็นวิหารพระสูงในปัจจุบัน ที่คอยนั้นก็เพราะคอยปลงศพพร้อมกับศพของเจ้าพระยานคร - หนู ซึ่งสิ้นชีพที่กรุงเทพมหานคร เป็นที่น่าสังเกตว่าสิ้นชีพในระยะเวลาใกล้เคียงกันกับสมเด็จพระเจ้าตากสิน

ภายในเมืองนครศรีธรรมราช

๑. วิหารพระสูง ซึ่งตั้งอยู่ที่มุมด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของสนามหน้าเมือง

๒. เจดีย์หินหกหว้า ประดิษฐานอยู่ด้านซ้ายของวิหารธรรมศาลา ด้านหน้าใกล้ประตูทางเข้าวัดมหาธาตุมหาวรวิหารนครศรีธรรมราช

ขออภัย

วารสารไทย ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๙๔ *(เดือนเมษายน - มิถุนายน ๒๕๔๘)*

หน้าสารบัญ

เรื่อง เครื่องแต่งกายโขนระครำ แก้เป็น เครื่องแต่งกายโขนละครรำ

เรื่อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี "ไอที พริ้นเซส" ชื่อผู้เขียนบทความ ศิริรัตน์ มณีชาญ แก้เป็น คีรีรัตน์ มณีชาญ

หน้าที่ ๔

ชื่อบทความเรื่อง งานบำเพ็ญทักษิณานุประทาน ถวายเป็นพระราชกุศล ๔๐๐ ปี แห่งการสวรรคต สมเด็จพระนเรศวรมหาราช แก้เป็น งานบำเพ็ญกุศลทักษิณานุประทาน ถวายเป็นพระราชกุศล ๔๐๐ ปี แห่งการสวรรคต สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

บทความเรื่อง "พระราชวังเดิมกับรางวัลยูเนสโก"

หน้าที่ ๒๔

ปี ๒๓๖๗-๒๔๙๔ แก้เป็น ปี ๒๓๖๗-๒๓๙๔

หน้าที่ ๒๕

ปี ๒๓๔๕ แก้เป็น ปี ๒๕๔๕

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

ดร.สมหมาย จันทร์เรือง
ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยสยาม

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นพระราชพิธีขึ้นครองราชสมบัติของพระมหากษัตริย์สมัยก่อนเรียกว่า "ราชาภิเษก" สำหรับการขึ้นครองราชสมบัติของพระมหากษัตริย์ตามโบราณราชประเพณีมีลักษณะ ๕ ประการ คือ (กรมศิลปากร ๒๕๔๖ : ๑ - ๓)

๑. อินทราภิเษก คือ สมเด็จจอมอมรินทราธิราช (พระอินทร์) นำเครื่องปัญจกกุธภัณฑ์ทั้งห้ามาถวายพร้อมด้วยพระพิชัยราชรถ และฉัตรทิพยโอภาส หรือถือเสมือนว่าพระอินทร์ทรงสถาปนาให้เป็นพระมหากษัตริย์

๒. โภคาภิเษก คือ การขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ของผู้มีชาติตระกูลพราหมณ์ที่บริบูรณ์ด้วยโภไคยไอศุริยสมบัติหรือเป็นชาติตระกูลมหาเศรษฐี มียศบริวารและทรัพย์สมบัติอันรุ่งเรือง สามารถปกครองอาณาประชาราษฎร์ทั้งหลายให้มีความผาสุกได้

๓. ปราบดาภิเษก คือ การใช้อำนาจรบพุ่งหักหาญจนมีชัยชนะเหนือข้าศึกศัตรู สามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่ชาติและอาณาประชาราษฎร์ทั้งหลายได้

๔. ราชาภิเษก คือ การขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์จากการสืบราชสันตติวงศ์ตามราชประเพณี

๕. อุภิเษก คือ การขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์จากการมงคลวิวาหะอุภิเษก *(แต่งงาน)* โดยสมเด็จพระบิดามารดาของสองฝ่ายที่มีชาติตระกูลเสมอกันนำพระโอรสและพระธิดามาแต่งงานกัน แล้วให้ขึ้นปกครองบ้านเมือง

เครื่องราชกกุธภัณฑ์

ตามตำราโบราณได้กำหนดเครื่องสำหรับราชาภิเษกไว้ ๕ อย่าง คือ พระมหามงกุฎ พระภูษาผ้ารัตกัมพล พระขรรค์ พระเศวตฉัตร และเกือกทองประดับแก้วฉลองพระบาท ซึ่งต่อมามีการดัดแปลงให้เหมาะสมตามกาลสมัยเรียกว่า **"เครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์"** ได้แก่ พระมหาพิชัยมงกุฎ พระแสงขรรค์ชัยศรี *(ถือว่าเป็นพระแสงคู่บ้านคู่เมืองได้มาจากเขมร)* พระแส้จามรี *(นิยมกันว่าเป็นของสูงคู่องค์พระมหากษัตริย์มาแต่อินเดียโบราณ)* ธารพระกร *(ไม้เท้า)* และฉลองพระบาทเชิงงอน

ความเป็นมาของพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสันนิษฐานว่าประเทศไทยได้รับรูปแบบมาจากพิธีราชสูยะของอินเดีย ซึ่งเริ่มมีอิทธิพลต่อราชสำนักและวัฒนธรรมไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่เมื่อเสียกรุงครั้งที่สอง หลักฐานต่าง ๆ มีการสูญหายเป็นอันมาก ทำให้ความรู้ในเรื่องนี้มีน้อย ดังคำกล่าวของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่กล่าวไว้ในหนังสือพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๒ ว่า

"ตำราราชาภิเษกครั้งกรุงเก่าก็สูญเสียแก่พม่า ถ้าจะมีตำราอะไรที่เหลืออยู่ ซึ่งหาได้ในครั้งกรุงธนบุรีนั้น ก็มีอยู่ฉบับเดียวแต่โครงจมื่นไวยวรนาถแต่งไว้ว่าด้วยกฎหมายเหตุ เรื่องบรมราชาภิเษก สมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ลักษณะการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกที่ทำครั้งนั้นมีสวดมนต์เลี้ยงพระ ๓ วัน ในวันที่คำรบ ๓ เวลาเช้าสรงมูรธาภิเษก ทรงเครื่องแล้ว เสด็จประทับพระที่นั่งอัฐทิศแต่ทิศเดียวพระมหาราชครูพราหมณ์กราบบังคมทูลถวายสิริราชสมบัติแล้วสวดเวทถวายไชยมงคล เป็นเสร็จการเพียงเท่านั้น ไม่ได้ตั้งพระที่นั่งภัทรบิฐและไม่ได้ถวายเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ พิธีที่ทำเต็มตำรามาทำครั้งสมเด็จพระเจ้าอุทุมพรราชา รับราชสมบัติต่อรัฐกาลสมเด็จพระบรมโกศ แต่ไม่ได้มีตำราจดไว้ หรือจดไว้แต่สูญหายไปเมื่อเสียกรุงเก่า"

ในสมัยกรุงธนบุรีสันนิษฐานว่าทำตามแบบอย่างครั้งสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ แต่ทำพอสังเขป เพราะในระยะนั้นอยู่ในระยะสงครามบ้านเมืองยังไม่สงบเรียบร้อย ถึงสมัยรัตนโกสินทร์เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเสด็จขึ้นครองราชสมบัติทรงสร้างพระราชวังขึ้นใหม่ทางฝั่งตะวันออกของพระราชวังกรุงธนบุรี และทำพระราชพิธีปราบดาภิเษกก่อน ต่อมาจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการและพระราชาคณะชั้นผู้ใหญ่ซึ่งรู้แบบแผนเก่าทำตำราบรมราชาภิเษกขึ้น เมื่อสร้างพระนครและพระมหาปราสาทสำเร็จแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเต็มตามตำราโบราณในปีมะเส็ง สัปตศกจุลศักราช ๑๑๔๗ *(พุทธศักราช ๒๓๒๘)* พร้อมกับงานสมโภชพระนคร

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกกระทำสืบต่อมาจน

รัชกาลปัจจุบัน โดยยึดแบบแผนตามตำราบรมราชาภิเษกครั้งรัชกาลที่ ๑ เป็นหลัก มีการเปลี่ยนแปลงข้อปลีกย่อยบางอย่างบ้างเล็กน้อย เช่น สถานที่ประกอบพระราชพิธีในสมัยรัชกาลที่ ๑ ทรงประกอบพิธีที่พระที่นั่งอมรินทราภิเษก รัชกาลที่ ๒ ทรงทำพิธีบรมราชาภิเษกที่พระที่นั่งในหมู่พระมหามณเฑียร ในรัชกาลต่อมาก็ทำพิธีที่พระที่นั่งในหมู่พระมหามณเฑียรเช่นกัน ยกเว้นในรัชกาลที่ ๖ มีพิธีบรมราชาภิเษก ๒ ครั้ง ครั้งแรก พุทธศักราช ๒๔๕๓ ทำพิธี ณ พระที่นั่งในหมู่พระมหามณเฑียร ครั้งที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๕๔ ทำพิธี ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

นอกจากการเปลี่ยนสถานที่ทำพิธีแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขส่วนประกอบพิธีบางอย่าง เช่น เพิ่มหรือลดวันสวดมนต์เนื่องในการพระราชพิธี เพิ่มหรือลดเครื่องราชกกุธภัณฑ์ และเครื่องพระมูรธาภิเษก เพิ่มหรือลดจำนวนพระพุทธรูปที่เชิญมาตั้ง ณ พระแท่นมณฑล เป็นต้น

การพระราชพิธีบรมราชาภิเษกมีขั้นตอนของพิธีแบ่งออกเป็น

เตรียมพิธี ประกอบด้วยการพิธีตักน้ำและเสกน้ำสำหรับถวายเป็นน้ำอภิเษกและน้ำสรงพระมูรธาภิเษก พิธีจารึกพระสุพรรณบัฏ ดวงพระบรมราชสมภพ แกะพระราชลัญจกรประจำรัชกาล

การพิธีเบื้องต้น คือ เจริญพระพุทธมนต์ ตั้งน้ำวงด้ายจุดเทียนชัย ก่อนวันพิธี

การพิธีบรมราชาภิเษก เริ่มด้วยพิธีสรงพระมูรธาภิเษก รับน้ำอภิเษก รับการถวายสิริราชสมบัติและเครื่องสิริราชกกุธภัณฑ์ เสด็จออกมหาสมาคม สถาปนาสมเด็จพระบรมราชินี ประกาศพระองค์เป็นศาสนูปถัมภกในพระพุทธศาสนา ถวายบังคมพระบรมศพ พระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระอัครมเหสีในรัชกาลก่อน ๆ เสด็จเฉลิมพระราชมณเฑียร เสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครโดยกระบวนพยุหยาตราทั้งสถลมารคและชลมารค

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับบนพระที่นั่งภัทรบิฐในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระราชครูวามเทพมุนี ทูลเกล้าฯ ถวายพระสุพรรณบัฏ พระมหาพิชัยมงกุฎ เครื่องราชกกุธภัณฑ์ เครื่องราชูปโภค และพระแสงขรรค์ชัยศรี

สำหรับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช *(รัชกาลที่ ๙)* ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ได้ย่อพิธีลงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในเวลานั้น มีการประกอบพระราชพิธีตามแบบโบราณราชประเพณีเพียง ๒ วัน คือ วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นวันจุดเทียนชัย วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นวันประกอบพระราชพิธี

การเฉลิมฉลองครบรอบกับพิธีบรมราชาภิเษก

ในประเทศที่มีสถาบันกษัตริย์เป็นประมุข นอกจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว ยังมีการจัดพระราชพิธีเฉลิมฉลองในวาระครบรอบการครองสิริราชสมบัติ *(ครองราชย์)* เพื่อแสดงถึงพระปรีชาสามารถและการดำรงพระองค์ที่มั่นคงยืนนาน กล่าวคือ ครบรอบ ๒๕ ปี เรียกว่า **"รัชดาภิเษก *(Silver Jubilee)*"** ครบรอบ ๕๐ ปี เรียกว่า **"กาญจนาภิเษก *(Golden Jubilee)*"** ครบรอบ ๗๕ ปี เรียกว่า **"พัชราภิเษก หรือ วชิราภิเษก *(Diamond Jubilee)*"** กรณีหลังอาจเป็นระยะเวลานานในบางประเทศจึงถือเอาครบรอบ ๖๐ ปี แทน ๗๕ ปี ดังเช่นรัฐบาลประเทศ

อังกฤษจัดพระราชพิธีเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ ๖๐ ปี ของพระราชินีวิคตอเรีย เรียกว่า "Diamond Jubilee" ในปี ค.ศ. ๑๘๙๗ *(พ.ศ. ๒๔๔๐)*

พระราชพิธีเฉลิมฉลองเนื่องในวาระสำคัญดังกล่าวจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ ในวาระที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ ๒๕ ปี พระราชทานชื่อว่า **"รชฎาภิเษก"** จัดพระราชพิธีเป็น ๒ วาระ คือ วาระแรกโปรดให้จัดที่พระราชวังบางปะอิน เนื่องในวันครบรอบ ๒๕ ปี ที่พระองค์เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติตรงกับวันอาทิตย์ที่ ๑ ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๒ *(พ.ศ. ๒๔๓๖)* วาระที่สองโปรดให้จัด ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยและพระที่นั่งไพศาลทักษิณ เนื่องในวันครบรอบ ๒๕ ปี นับแต่วันประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ตรงกับวันอังคารที่ ๕ ธันวาคม ร.ศ. ๑๑๒ *(พ.ศ. ๒๔๓๖)*

พระราชพิธีที่พระมหากษัตริย์ทรงครองราชย์ครบ ๒๕ ปี ครั้งที่ ๒ จัดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช *(รัชกาลที่ ๙)* ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๔ *(วันเสด็จขึ้นครองราชย์ตรงกับวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙)* พระราชพิธีนี้ชื่อว่า **"พระราชพิธีรัชดาภิเษก"** อย่างไรก็ดี ยังมีพระราชพิธีเฉลิมฉลองการครองราชย์เท่ากับและยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์องค์ใดในประวัติศาสตร์เรียกว่า **"พระราชพิธีรัชมงคล"** โดยมีพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลและบวงสรวงสังเวยสมเด็จพระบูรพกษัตริย์ในอดีตทุกพระองค์เรียกว่า **"พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก"** จัดขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ และครั้งที่สองในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช *(รัชกาลที่ ๙)* เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑

สำหรับพระราชพิธีเฉลิมฉลองครบ ๕๐ ปี มีขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช *(รัชกาลที่ ๙)* ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อพระราชพิธีว่า พระราชพิธีกาญจนาภิเษก ส่วนการเรียกชื่องานเฉลิมฉลองโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อการจัดงานครั้งนี้ว่า การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี กำหนดชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า The Fiftieth Anniversary *(Golden Jubilee)* Celebration of His Majesty's Accession to the Thron

ความส่งท้าย

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นการเชิดชูเฉลิมพระเกียรติว่าเป็นพระราชาธิบดีหรือพระมหากษัตริย์ของประเทศนั้นโดยสมบูรณ์แล้ว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีสถาบันกษัตริย์ในการแสดงความยอมรับนับถือจากประชาชน โดยประเทศไทยปัจจุบันสถาบันกษัตริย์มีความผูกพันกับพสกนิกรมากที่สุดกว่าประเทศใด ๆ ดังนั้น พระราชพิธีดังกล่าวนอกจากสร้างศรัทธาและความมั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชาติแล้ว ยังเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นไทมาแต่โบราณกาล

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. **นามานุกรมขนบประเพณีไทย หมวดพระราชพิธีและรัฐพิธี.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๗.

กรมศิลปากร. **รวมเรื่องราชาภิเษก ธรรมเนียมราชตระกูลในกรุงสยาม พระราชานุกิจ และอธิบายว่าด้วยยศเจ้า.** กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรส, ๒๕๔๖.

ดำรงราชนุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒.** พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๔๙๘.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. ฉบับกาญจนาภิเษก. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๓๙.

เบื้องหลังสำนวนไทย

ส.พลายน้อย

สำนวนไทยสมัยโบราณมีทั้งที่ใช้พูดและใช้เขียนเป็นจำนวนมาก จนจำไม่ได้หมด เข้าใจว่าที่สูญหายไปคงมีจำนวนไม่ใช่น้อย สำนวนที่ใช้พูดแต่ไม่ได้นำมาเขียนหรือจดบันทึกไว้ก็คงหมดไปในสมัยที่พูดกันนั้นเอง ส่วนที่นำมาใช้เขียนก็คงอยู่ตราบที่หนังสือนั้นยังไม่สูญสลาย ถึงกระนั้นเมื่อไม่ได้นำมาใช้กันอีก เมื่อไปอ่านพบภายหลัง ก็อาจไม่รู้ความหมายหรือที่มาของสำนวนนั้น ทำให้งุนงงว่าเหตุใดจึงเกิดสำนวนนั้น ๆ ขึ้น

สำนวนภาษาที่ใช้พูดใช้เขียนมีที่มาต่าง ๆ กัน และเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันบ้าง เกิดจากคติความเชื่อบ้างและเกิดจากขนบประเพณีวัฒนธรรมบ้าง ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะสำนวนที่เกี่ยวกับสัตว์บางสำนวนที่อาจลืมกันไปแล้วหรืออาจไม่เคยได้ยิน ได้อ่าน ถ้าเก็บมารวมไว้อาจช่วยให้ระลึกได้เป็นการช่วยความจำได้บ้าง

ในปัจจุบันมีคนนิยมเลี้ยงสุนัขกันมาก แต่เป็นการเลี้ยงไว้เป็นเพื่อนเล่นแก้เหงา ช่วยให้เพลิดเพลิน เพราะสุนัขมีหลายพันธุ์ รูปร่างต่าง ๆ กัน เล็กบ้างใหญ่บ้าง หัดให้ทำท่าทางต่าง ๆ ได้ ผิดกับสมัยโบราณที่เลี้ยงไว้เพื่อช่วยในการเลี้ยงสัตว์หรือล่าสัตว์ และเลี้ยงไว้เฝ้าบ้านกันขโมย สุนัขนั้นตามปกติมีทั้งที่ชอบเห่าและไม่ชอบเห่า จึงมีคนสังเกตเห็นว่าที่ชอบเห่านั้นจะไม่ชอบกัด จึงมีสำนวนพูดกันว่า **"หมาเห่าไม่กัด"** แต่บางที่ชอบเห่าโดยไม่มีเหตุควรจะเห่าก็เห่า จึงมีสำนวนพูดกันว่า **"หมาเห่าใบตองแห้ง"** คือ ต้นกล้วยมักจะมีใบกล้วยหักห้อยติดกับก้าน ครั้นนานวันเข้าไปใบกล้วยก็แห้ง พอถูกลมก็แกว่งไกวไปมา หมาไปเห็นเข้าก็เห่า สำนวนนี้เกิดจากชาวบ้านจึงใช้ว่า **"หมา"** กันโดยมาก

สำนวนที่ไม่ค่อยได้ยินก็คือ **"อย่าตีสุนัขห้ามเห่า"** คือ เวลาที่สุนัขเห็นคนแปลกหน้ามักจะเห่า และเราไปตีห้ามไม่ให้เห่า สุนัขอาจจะเข้าใจไปว่า ถ้ามีคนมาอย่าไปเห่าขืนไปเห่าก็จะถูกตี เมื่อมีขโมยเข้าบ้านสุนัขก็จะเฉยเสีย ฉะนั้นจึงเกิดสำนวนนี้ขึ้นเป็นการเตือนคนเลี้ยงสุนัข

สำนวนที่ชาวบ้านชอบพูดกันในสมัยก่อนอีกสำนวนหนึ่ง คือ **"หมาบ้าพาลกระแชง"** ในปัจจุบันพูดกันน้อยลง บางทีจะเนื่องมาจากคนในปัจจุบันไม่เข้าใจว่าสำนวนหมาบ้าพาลกระแชง หมายความว่าอย่างไร และที่ไม่เข้าใจก็เพราะในปัจจุบันไม่มี **"กระแชง"** ให้เห็นเหมือนอย่างแต่ก่อนก็เป็นได้

"กระแชง" เป็นเครื่องคลุมกันแดดกันฝนชนิดหนึ่ง ซึ่งแต่เดิมทำด้วยใบไผ่จีนแห้ง มีขนาดใหญ่กว่าใบไผ่ธรรมดาทั่ว ๆ ไป เขาเอาใบไผ่มาวางเรียงทับซ้อนบนตะแกรงไม้ไผ่ที่สานโปร่ง ๆ มีขนาดกว้างยาวตามต้องการ แล้วมีตะแกรงสานด้วยผิวไม้รวกวางทับข้างบนเพื่อไม่ให้ใบไผ่หลุดอีกแผงหนึ่งทำขอบให้แข็งแรง กระแชงชนิดนี้จะเบากว่ากระแชงที่ทำด้วยใบจาก เหมาะสำหรับการเคลื่อนย้ายเรือบรรทุกข้าวเปลือกสมัยก่อน ซึ่งส่วนมากจะเป็นคนจีนนิยมใช้กระแชงชนิดนี้คลุมทำหลังคาเรือ เพราะป้องกันแสงแดดได้ดี

ไม่ทำให้ร้อนอบอ้าว และด้วยเหตุนี้จึงนิยมเรียกเรือที่ใช้กระแชงคลุมนี้ว่า **"เรือกระแชง"** ไปด้วย

กระแชงใบไผ่เมื่อวางกับพื้น แล้วมีคนหรือสัตว์ขึ้นไปเดินเหยียบจะมีเสียงกรอบแกรบจากใบไผ่ ถ้าเป็นสัตว์ที่ตกใจง่ายเช่นสุนัขก็จะเห่าด้วยไม่รู้ต้นเหตุว่าเสียงนั้นเกิดจากอะไร จึงแสดงความโกรธเห่าขึ้น เช่นเดียวกับ **"หมาเห่าใบตองแห้ง"** ใบตองแห้งไม่มีเสียงตอบโต้ แต่เคลื่อนไหวให้เห็น ต่างกับกระแชงซึ่งมีเสียงดังไม่ว่าจะก้าวเท้าไปตรงไหน ก็จะเกิดเสียงดังขึ้นตรงนั้น จึงได้เกิดสำนวนพูดกันว่า **"หมาบ้าพาลกระแชง"** หมายความว่าโกรธหาเรื่องคนที่เขาไม่ได้ทำอะไรให้ตนเดือดร้อนหรือโทษคนอื่นที่เขาไม่รู้เรื่องด้วย เช่นเดียวกับโกรธกระแชงที่ไม่ได้ทำอะไรให้เลย

นอกจากนี้ยังมีสำนวนเกี่ยวกับหมาอีกหลายสำนวนเช่น

"หมากัดอย่ากัดตอบ" ซึ่งมีอธิบายอยู่ในโคลงโลกนิติว่า

หมาใดตัวร้ายขบ บาทา
อย่าขบตอบต่อหมา อย่าขึ้ง
ทรชนชาติช่วงทา รุณโทษ
อย่าโกรธอย่าหน้าบึ้ง ตอบถ้อย ถือความ

สรุปว่าหมาหรือสุนัขอยู่ใกล้คนเห็นพฤติกรรมอยู่ทุกวันจึงนำเอาพฤติกรรมมาใช้เป็นสำนวน

มีสำนวนเก่าที่ไม่พบว่ามีคนพูดถึงเลยอยู่สำนวนหนึ่งคือ **"เหมือนกาติดเสวียนเข้าเคียนหัว"** สำนวนนี้ Colonel G.E.Gerini ชาวอิตาเลียนที่เข้ามารับราชการเป็นนายทหารในสมัยรัชกาลที่ ๕ และได้รับยศบรรดาศักดิ์เป็นนายพันเอกพระสารสาสน์พลขันธ์ ได้รวบรวมไว้ในเรื่อง On Siamese Proverbs and Idiomatic Expressions จึงเข้าใจว่าจะเป็นคำพังเพยเก่าที่เคยใช้กันมาในสมัยหนึ่ง อาจจะใช้ในบรรดาพระภิกษุขึ้นก่อน เพราะที่มาของสำนวนมาจากเรื่องในพระธรรมบท บางทีอาจมีผู้ไม่ทราบเรื่องจึงขอเล่าประกอบไว้ดังต่อไปนี้

สมัยหนึ่งเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ในพระเชตวัน มีภิกษุจำนวนมากได้มาเฝ้าและได้เข้าไปในหมู่บ้านเพื่อบิณฑบาต เมื่อพวกชาวบ้านรับบาตรจากภิกษุเหล่านั้นแล้วได้นิมนต์ให้นั่งที่โรงฉัน ถวายข้าวยาคูและของขบเคี้ยว เพื่อรอเวลาฉันภัตตาหาร ซึ่งกำลังจัดทำอยู่ ขณะที่ชาวบ้านกำลังนั่งฟังธรรมอยู่นั้นเอง ได้เกิดเปลวไฟลุกโพลงขึ้นจากเตาที่กำลังหุงข้าวต้มแกง ไฟได้ลุกขึ้นติดชายคา และเสวียนหญ้าอันหนึ่งซึ่งมีไว้สำหรับรองหม้อดิน เสวียนหม้อที่เหมือนบ่วงไฟได้ลอยสูงขึ้นไปด้วยแรงความร้อน เป็นจังหวะพอดีกับที่มีกาตัวหนึ่งบินมาและคอกาสอดเข้าไปในเสวียนไฟ เป็นเหตุให้กาตัวนั้นตกลงมาตายตรงกลางบ้านที่กำลังเลี้ยงพระ บรรดาภิกษุทั้งหลายเห็นเช่นนั้นก็นึกอัศจรรย์ใจว่ากาตัวนั้นทำกรรมอะไรไว้หนอ เมื่อเสร็จจากภัตกิจนั้นแล้วจึงได้กลับมาทูลถามพระพุทธเจ้า

พระพุทธองค์จึงทรงเล่าอดีตชาติของกาตัวนั้นว่าในอดีตกาลนานมาแล้ว มีชาวนาคนหนึ่งอยู่ในกรุงพาราณสี แกมีวัวที่แสนจะขี้เกียจอยู่ตัวหนึ่ง แกพยายามที่จะฝึกสอนให้ทำงานต่าง ๆ มีไถนาเป็นต้น แต่วัวก็ไม่ยอมทำตามที่แกแนะนำ ขยับเดินไปได้หน่อยหนึ่งก็หยุดล้มตัวลงนอน ครั้นตีให้ลุกขึ้นก็ขยับขาเดินไปสักสองสามก้าวก็ล้มตัวลงนอนอีก เมื่อเป็นเช่นนี้หลายครั้งเข้า ชาวนาก็โกรธไม่อาจควบคุมอารมณ์ไว้ได้อีกต่อไปร้องแช่งว่าเมื่ออยากนอนก็ตามใจจะให้นอนไม่ต้องลุกขึ้นมาอีกว่าแล้วก็เอาฟางมาพันรอบคอวัว เอาฟางมาสุมตัววัวดุจฟางกองใหญ่ แล้วจุดไฟขึ้น ไฟก็ลุกไหม้ท่วมตัววัวก็ตายอยู่ตรงนั้น

ด้วยบาปกรรมที่ชาวนากระทำ เมื่อชาวนาตายก็ได้ไปเกิดเป็นกา และตายด้วยเหตุเดียวกันนี้ถึงเจ็ดครั้ง

จากเรื่องข้างต้นนี้เองที่ทำให้เกิดคำพังเพยว่า **"เหมือนกาติดเสวียนเข้าเคียนหัว"** หมายถึงต้องรับกรรมที่ทำไว้หนีไม่พ้นไม่ว่าจะอยู่ที่ใด แม้ในอากาศก็ไม่พ้น เหมือนกาที่บินมาในอากาศ ยังถูกเสวียนไฟคล้องคอถึงแก่ความตายจนได้ และถือเป็นกรรมหนักจึงต้องรับเคราะห์กรรมนั้นถึงเจ็ดครั้ง

คำพังเพยนี้คงจะเกิดจากการเทศนาสั่งสอนให้

เห็นถึงบาปกรรม แล้วจึงนำมาพูดกันอยู่สมัยหนึ่งเป็นแน่

เมื่อกล่าวถึงกาหรืออีกามาแล้ว ทำให้นึกถึงคำที่ชอบกล่าวกันว่า **"จงเอาเยี่ยงกา แต่อย่าเอาอย่างกา"** ซึ่งมีความหมายทั้งทางดีและทางเลว ทางดีก็คืออีกามีความขยัน ออกหากินแต่เช้ามืด ในทางพระพุทธศาสนายกย่องว่ากามีความระมัดระวังไม่ประมาท และมีความโอบอ้อมอารีอย่างที่บทดอกสร้อยแต่งไว้ว่า

กาเอ๋ยกาดำ รู้จำรู้จักรักเพื่อน
ได้เหยื่อเผื่อแผ่ไม่แชเชือน รีบเตือนพวกพ้องร้องเรียกมา
เกลื่อนกลุ้มรุมล้อมพร้อมพรัก น่ารักน้ำใจกระไรหนา
การเผื่อแผ่แน่ะพ่อหนูจงดูกา มันโอบอารีรักดีนักเอย

ส่วนที่ไม่ให้เอาอย่างก็คือกามีนิสัยชอบลักขโมยใครแขวนหรือตากเนื้อตากปลาไว้ กามาเห็นเข้าก็โฉบเอาไปกินหมด ชาวบ้านต้องเอาไม้มาโค้งทำเป็นคันธนูแขวนไว้ใกล้ ๆ เพราะเชื่อกันว่ากากลัวธนู อย่างที่กล่าวกันว่า **"ดุจกาตาแววเห็นธนู"** ในเรื่องรามเกียรติ์ทศกัณฐ์ว่ากุมภกรรณ

"เหวยอ้ายอัปรีย์ไม่มีอาย
กลัวตายกระไรหนักหนา
ดั่งเนื้อได้กลิ่นพยัคฆา
เหมือนกาตาแววเห็นธนู"

การที่กามีนิสัยชอบลักชอบขโมยนี่เองในอินเดียจึงมีคนพวกหนึ่งนับถือบูชากา คนพวกนี้มีอาชีพในทางขโมยโดยตรง ฝึกหัดวิชาย่องเบา ล้วงกระเป๋า ตัดตุ้มหูผู้หญิงมาตั้งแต่เป็นเด็ก พอโตขึ้นจึงมีความชำนาญเป็นมืออาชีพถ้าพวกนี้เข้าบ้านไหน และคนในบ้านนั้นนอนขี้เซาก็ถูกปลดเครื่องประดับไม่ว่าจะเป็นตุ้มหู แหวน กำไลมือ กำไลเท้า เพราะพวกนี้มือเบามาก โจรพวกนี้จึงเป็นพวกเดียวที่เอาอย่างกาผิดกับทัศนคติของคนไทยที่ให้เอาเยี่ยงกาในด้านดี

สำนวนที่เกี่ยวกับสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่ในปัจจุบันไม่นิยมพูดกันก็คือ **"กิ้งก่าได้ทอง"** หรือพูดสั้น ๆ ด้วยความโกรธว่า **"ชาติกิ้งก่า"** ก็มี หมายถึงลืมตัว หลงตัว ต้นเรื่องมาจากนิบาตชาดกเรื่องมโหสธบัณฑิต บางท่านอาจลืมไปแล้วจึงขอนำมาเล่าอีกสักครั้งหนึ่งดังต่อไปนี้

กาลครั้งหนึ่งพระเจ้าวิเทหราชเสด็จไปราชอุทยานกับมโหสธบัณฑิต ขณะนั้นมีกิ้งก่าตัวหนึ่งอยู่บนซุ้มประตูที่พระราชาจะเสด็จผ่านไป เมื่อกิ้งก่าแลเห็นพระราชาก็ลงจากซุ้มประตูลงมาหมอบที่พื้นดิน พระราชาทอดพระเนตรเห็นอาการของกิ้งก่าทำเช่นนั้นมีความสงสัยจึงตรัสถามมโหสธว่า

"แน่ะเจ้าบัณฑิต กิ้งก่านั่นทำอะไร"

"กิ้งก่าถวายตัวพระเจ้าข้า"

"อย่างนั้นรึ การถวายตัวก็ควรจะได้รับของตอบแทนบ้างขอให้ท่านจัดหาโภคสมบัติให้แก่มัน"

"มิได้พระเจ้าข้า กิ้งก่าหาต้องการทรัพย์สมบัติแต่อย่างใดไม่ ควรพระราชทานเพียงของกินก็พอแล้ว"

พระราชารับสั่งถามว่า "มันกินอะไร"

"กินเนื้อพระเจ้าข้า"

"มันควรได้ในราคาสักเท่าไร"

"ราคาราวกากณึกหนึ่ง *(มีค่าเท่ากับค่าแห่งชิ้นเนื้อที่กาจะพกเอาไปได้ เป็นมาตราเงินมีค่าต่ำที่สุด)*"

"กระจ้อยร่อยเหลือเกิน" ทรงผินพระพักตร์ไปตรัสสั่งราชบุรุษว่า "รางวัลของหลวงเพียงกากณึกหนึ่งดูไม่เป็นเกียรติอะไรเลยเจ้าจงนำเนื้อราคากึ่งมาสก *(สี่มาสกเป็น ๑ บาท กึ่งมาสกจึงอยู่ในราว ๑๒ สตางค์)* มาให้มันกินทุกวัน"

ราชบุรุษรับพระราชโองการแล้วปฏิบัติตามนั้น แต่มีอยู่วันหนึ่ง เป็นวันอุโบสถ (วันพระ) คนไม่ฆ่าสัตว์ราชบุรุษก็ไม่ได้ซื้อเนื้อไปให้กิ้งก่า และราชบุรุษเป็นคนซื่อตรงเมื่อไม่ได้ใช้เงิน ก็เอาเงินกึ่งมาสกนั้นมาเจาะรูเอาด้ายร้อยผูกเป็นเครื่องประดับที่คอกิ้งก่าไว้ เพราะการใช้เงินหลวงต้องมีหลักฐาน

แต่การที่กิ้งก่าได้เงินกึ่งมาสกมาผูกที่คอนั้นมันหารู้ไม่ว่าเป็นค่าเนื้อที่มันได้กินอยู่ทุกวัน มันกลับคิดว่ามันมีทรัพย์มาก ในวันนั้นเมื่อพระราชาเสด็จไปราชอุทยาน กิ้งก่าก็ทำตนเสมอด้วยพระราชา เหมือนจะเข้าใจว่าพระราชามีราชทรัพย์มาก ตัวกิ้งก่าเองก็มี

มากเช่นเดียวกัน มีความรู้สึกถือตัวด้วยทรัพย์กึ่งมาสกนั้นเกิดขึ้น ไม่ลงจากบนซุ้มประตูมาหมอบที่พื้นดินเหมือนเคย กลับยกศีรษะร่อนไปมาอยู่บนซุ้มประตูนั้น

พระเจ้าวิเทหราชทอดพระเนตรเห็นกิริยาของกิ้งก่าผิดแปลกไปจึงตรัสถามมโหสธว่า

"แน่ะเจ้าบัณฑิต วันนี้กิ้งก่าทำไมมันไม่ลงมาเหมือนวันก่อน เกิดอะไรขึ้นรึ"

มโหสธว่าวันนั้นเป็นวันอุโบสถ คนไม่ฆ่าสัตว์และราชบุรุษหาซื้อเนื้อให้มันกินไม่ได้ จึงเอากึ่งมาสกนั้นมาผูกคอไว้ ทำให้กิ้งก่าถือตัวทำสง่า แสดงอาการดูหมิ่นพระราชาด้วยรู้เท่าไม่ถึงการ จึงทูลให้ทรงทราบตามนั้น พระราชาตรัสเรียกราชบุรุษมาถาม ก็ได้ความจริงตรงกันทรงปรารภจะฆ่ากิ้งก่านั้น แต่มโหสธทูลห้ามว่าธรรมดาสัตว์เดรัจฉานย่อมหาปัญญามิได้ ขอได้โปรดอดพระหฤทัยเสียเถิด

เรื่องนี้ได้นำมาเปรียบกับคนที่ได้ดีมีทรัพย์แต่เพียงเล็กน้อย ก็แสดงกิริยาเหมือนมีมาก หรือแสดงกิริยาผิดไปจากที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อน เรียกว่าลืมตัวหลงตัวว่าวิเศษไปกว่าเดิม แต่เมื่อนำนิทานนี้มาเล่าใหม่ได้เปลี่ยนเงินกึ่งมาสกเป็นทองเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น จึงเกิดสำนวน **"กิ้งก่าได้ทอง"** ขึ้นแทน

ดังได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่าถ้อยคำสำนวนที่พูดหรือเขียนนั้น บางครั้งเราก็ลืมเรื่องเดิม ทำให้เกิดความเข้าใจผิด เช่น มีรูปการ์ตูนในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙ รูปการ์ตูนดังกล่าวมีต้นตาลอยู่ต้นหนึ่ง มีลูกตาลหล่นลงมาผลหนึ่ง ซึ่งทำให้เสือ ช้าง แรด ลิง กระต่าย กบ และเต่าวิ่งเตลิดหนีกันจ้าละหวั่น รูปการ์ตูนนั้นเข้าใจว่าจะให้หมายถึงสำนวนที่พูดกันว่า **"กระต่ายตื่นตูม"** แต่ตามรูปที่เขียนเป็นผลตาลนั้นผิดไปจากเรื่องเดิม จึงขอเล่าถึงต้นเรื่องเดิมเป็นการฟื้นความจำอีกครั้งหนึ่ง

ในอดีตกาลนานมาแล้ว เมื่อครั้งพระเจ้าพรหมทัตครองราชสมบัติอยู่นครพาราณสี ทางริมทะเลด้านตะวันตกเป็นสวนตาลปนกับต้นมะตูม มีกระต่ายตัวหนึ่งนอนซุกอยู่ใต้กอตาลเตี้ย ซึ่งมีใบแผ่คลุมกำบังแดดได้เป็นอย่างดี เหนือกอตาลขึ้นไปเป็นต้นมะตูม

ขณะที่กระต่ายนอนอยู่นั้น มันก็คิดอะไรเรื่อยเปื่อยไป และในที่สุดก็ตั้งสมมุติฐานขึ้นว่า ถ้าแผ่นดินเกิดทรุดลงไป ตัวเราจะหนีไปอยู่ที่ไหน พอคิดมาถึงตรงนี้ มะตูมสุกผลหนึ่งก็หล่นลงมาบนใบตาลดังสนั่น กระต่ายสะดุ้งสุดตัวคิดว่าแผ่นดินทรุดแน่แล้ว ไม่ทันสำรวจตรวจตราอะไรให้แน่นอน ก็กระโดดหนีวิ่งไปไม่เหลียวหลัง กระต่ายอีกตัวหนึ่งเห็นเพื่อนวิ่งจี๋ ท่วงทีกลัวความตายก็ร้องถามว่า

"เฮ้ย เอ็งกลัวอะไรนักหนาจึงวิ่งหนี"

"เฮ้ย อย่าถามเลย" กระต่ายตัวแรกตอบแล้วก็สะบัดหน้าวิ่งต่อไป

กระต่ายตัวที่สองชักสงสัยว่ากระต่ายตัวนั้นมันกลัวอะไรของมันหนอ วิ่งตามไปดีกว่า เมื่อวิ่งตามไปใกล้ ๆ กระต่ายตัวแรกก็พูดโดยไม่เหลียวหลังมาดูว่า **"ที่นั่นแผ่นดินทรุด"** ซึ่งทำให้กระต่ายตัวที่สองวิ่งอ้าวตามตัวแรกไปอย่างไม่คิดชีวิต ทำให้กระต่ายตัวอื่น ๆ ที่อยู่ในละแวกนั้น นึกว่าคงมีเหตุใหญ่ ก็พากันวิ่งตามไปรวมกันเป็นจำนวนกระต่ายตั้งพัน เมื่อพวกกวางเห็นกระต่ายวิ่งกันมาเป็นพรวนก็พลอยวิ่งตามเขาไปด้วย บรรดาหมู แรด วัว เสือ ราชสีห์ ช้าง ต่างเห็นแล้วพากันถามว่า **"นั่นอะไรกัน"**

สัตว์ทั้งหลายที่วิ่งอยู่ตอบว่า **"ที่โน่นแผ่นดินทรุด"** เมื่อได้ยินว่าแผ่นดินทรุด สัตว์ต่าง ๆ ดังกล่าวก็เชื่อทันทีวิ่งหนีตามไปด้วย

ในครั้งนั้นพระบรมโพธิสัตว์ได้อุบัติในกำเนิดราชสีห์เมื่อได้เห็นสัตว์ทั้งหลายพากันวิ่งหน้าเชิดเช่นนั้น จึงถามว่า **"เกิดเรื่องอะไรกัน"**

"ที่โน่นแผ่นดินทรุด" พวกสัตว์ทั้งหลายตอบราชสีห์ได้ฟังดังนั้นจึงดำริว่า **"ขึ้นชื่อว่าแผ่นดินทรุดย่อมไม่มีในกาลไหน ๆ ชะรอยพวกเหล่านี้จักได้เห็นอะไร ๆ เป็นแน่แท้ ถ้าเราเพิกเฉยเสียไม่ช่วยหาเหตุที่แท้จริง สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้จักพากันไปตายจำจะช่วยไว้"**

เมื่อคิดดังนั้นราชสีห์ก็วิ่งอย่างรวดเร็วออกหน้าสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น แล้วหยุดบันลือสีหนาทขึ้น ๓ ครั้ง สัตว์ทั้งหลายได้ยินเสียงราชสีห์ก็กลัวพากันหยุดวิ่งทันที ต่างมองหน้าถามกันว่าเสียงอะไร ราชสีห์จึงเดินเข้าไปในท่ามกลางฝูงสัตว์แล้วร้องถามว่า **"พวกเจ้าวิ่งหนีอะไรกัน"**

สัตว์เหล่านั้นก็ตอบว่า **"แผ่นดินทรุด"**

"ตัวไหนได้เห็นเวลาแผ่นดินทรุด" ราชสีห์ซัก

"พวกช้างเขารู้" มีเสียงตอบขึ้นมาอ่อย ๆ

ราชสีห์จึงถามช้าง ช้างก็ปฏิเสธว่าไม่รู้ แล้วก็ชัดกันไปเป็นทอด ๆ จนถึงพวกกระต่าย ซึ่งก็ชัดกันต่อ ๆ ไป จนได้ตัวกระต่ายต้นเหตุ ก็นำมาให้ราชสีห์ แล้วบอกว่ากระต่ายตัวนี้แหละที่บอกข่าว

ราชสีห์จึงถามว่า **"เจ้าได้เห็นอย่างนั้นจริงหรือแผ่นดินทรุดจริงหรือ"**

"จริงจ้ะนายข้าเจ้าได้เห็น" กระต่ายต้นเหตุตอบ

"เจ้าอยู่ที่ไหนจึงได้เห็น" ราชสีห์ซัก

"ข้าเจ้าอยู่ที่ป่าตาล มีต้นมะตูมรวมอยู่ทางทะเลด้านตะวันตก ข้าเจ้ากำลังนอนอยู่ใต้ใบตาลซึ่งอยู่ใต้ต้นมะตูม พลางคิดว่าถ้าแผ่นดินทรุดจะหนีไปทางไหน ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียงแผ่นดินทรุดจึงได้วิ่งหนีมา" กระต่ายบรรยายเรื่องเดิมให้ราชสีห์ฟัง

ราชสีห์จึงดำริว่า **"ชะรอยผลมะตูมสุกจะตกลงบนใบตาลนั้น มีเสียงดังเกิดขึ้น กระต่ายตัวนี้ได้ยินเสียงดัง ก็ตกใจหมายว่าแผ่นดินทรุดจึงหนีมา จำเราจะสอบสวนให้รู้โดยถ่องแท้ เห็นจะดีเป็นแน่ทีเดียว"**

เมื่อคิดเสร็จสมอารมณ์หมาย ราชสีห์ก็จับกระต่ายตัวนั้นไว้ พลางปลอบหมู่สัตว์ทั้งหลายให้สบายใจ แล้วพูดว่า **"เราจะพากระต่ายตัวนี้ไปยังที่เกิดเหตุ เพื่อจะดูว่าแผ่นดินทรุดจริงหรือไม่ ได้ความอย่างไรแล้วจะกลับมา ขอให้พวกเจ้าทั้งหลายรอเราอยู่ที่นี่"** ว่าแล้วก็ยกกระต่ายขึ้นวางบนหลัง วิ่งย้อนกลับไปยังที่เกิดเหตุ เมื่อถึงสวนตาลก็หยุดปล่อยกระต่ายลงแล้วถามว่า

"แผ่นดินทรุดตรงไหน"

กระต่ายทำอิดเอื้อนไม่กล้าเข้าไปชี้ ราชสีห์ต้องปลอบว่าอย่ากลัวเลย กระต่ายจึงยืนอยู่ห่าง ๆ ทำบุ้ยใบ้ว่าตรงนั้นแหละที่เกิดเสียงดังเหมือนแผ่นดินทรุด

ราชสีห์เข้าไปพิจารณาดูสถานที่ใต้ต้นมะตูม พบที่นอนของกระต่าย และได้เห็นผลมะตูมสุกหล่นค้างอยู่บนใบตาล ก็รู้แน่ชัดว่าไม่ใช่แผ่นดินทรุด จึงยกกระต่ายขึ้นวางไว้บนหลัง แล้ววิ่งกลับมายังสถานที่สัตว์ทั้งหลายรออยู่เล่าเรื่องที่ไปพบเห็นให้สัตว์ทั้งหลายได้ทราบโดยตลอด

สัตว์ทั้งหลายได้ฟังแล้วก็ถอนใจอย่างโล่งอก

เรื่องนี้มีคำบรรยายสรุปได้ว่า **"เมื่อกระต่ายได้ยินเสียงผลมะตูมหล่นก็วิ่งหนีไป หมู่พวกได้ฟังถ้อยคำของกระต่ายพลอยตกใจวิ่งหนีไปด้วย อธิบายได้ว่าหากผู้ใดได้ยินได้ฟังอะไร ๆ ไม่พิจารณาให้รอบคอบ เชื่อถือเอาเป็นหลักฐานทำตามเขาไปดังกระต่ายได้ยินเสียงผลมะตูมหล่นมิได้พิจารณาให้รอบคอบก่อนเข้าใจตามความคาดหมายของตนแล้ววิ่งหนีไป คนเช่นนี้นักปราชญ์ว่าเป็นพาลโง่เขลา ส่วนชนเหล่าใดสมบูรณ์ด้วยศีล ด้วยปัญญายินดีปรีดาในความสงบระงับชน เหล่านั้น นับว่าเป็นปราชญ์พึงงดเว้นความชั่ว ให้ห่างไกล ย่อมไม่เชื่อต่อผู้อื่นดังนี้"**

ในปัจจุบันมีคนเป็นเช่นกระต่ายตื่นตูมอยู่มาก บ้านเมืองจึงเต็มไปด้วยข่าวลือ เมื่อฟังแล้วไม่คิดพิจารณาก็พลอยเล่าลือต่อ ๆ กันไป โดยไม่คิดว่าจะมีผลเสียหายอะไรเกิดขึ้นในภายภาคหน้า

ที่เล่ามายืดยาวนี้ก็เพราะเห็นรูปกระต่ายตื่นผลตาลที่หล่นลงมาตามรูปการ์ตูนก็นึกสงสัย เพราะเรื่องเดิมไม่ใช่ลูกตาลแต่เป็นผลมะตูม ถ้าคนที่ไม่รู้เชื่อตามการ์ตูนแล้วเอาไปเล่าสอนเด็ก ก็จะผิดจากเรื่องเดิม และเรื่องที่เล่ามานี้มีที่มาจากจตุกกนิบาต เรื่องภัทธภายชาดก เป็นที่มาของสำนวน **"กระต่ายตื่นตูม"** อย่างแน่นอน

โนรา
ตอนจบ

เนาวรัตน์ ทองรมย์

คณะของโนรา

โนราคณะหนึ่ง ๆ มีจำนวนประมาณ ๑๔ - ๒๐ คน โนราสมัยก่อนมีตัวรำเพียง ๓ ตัว คือนายโรงหรือโนราใหญ่ หรือตัวยืนเครื่อง ๑ ตัว นางหรือนางรำ ๑ ตัว และตัวตลกหรือพราน อีก ๑ ตัว ต่อมาเพิ่มตัวนางรำเป็น ๓ - ๕ คน *(แต่เดิมนางรำมักเป็นผู้ชายปัจจุบันเป็นผู้หญิงเสียมากกว่า)* นอกจากนี้มีลูกคู่ประมาณ ๕ - ๗ คน มีตัวตลกประจำโรงเรียกว่า **"พราน"** มีตัวตลกหญิงเรียกว่า **"ทาสี"** *(มักใช้ผู้ชายแสดง)* ทั้งพรานและทาสีจะสวมหน้ากาก นอกจากนี้มีหมอประจำโรง *(หมอทางไสยศาสตร์)* บางคณะอาจมีนางรำรุ่นจิ๋วเรียกว่า **"หัวจุกโนรา"** ซึ่งผู้สูงอายุมักหลงชอบ บางคนถึงกับติดตามคณะโนราเป็นประจำ เรียกว่า **"ตาเสือโนรา"** มักทำหน้าที่ช่วยควบคุมดูแลนางรำและข้าวของ

ชื่อของคณะโนรา มักเรียกตามชื่อของนายโรง เช่น โนราวัน บางครั้งเอาชื่อบ้านที่อยู่มาประกอบ เช่น โนราเติมเมืองตรัง โนราแปลกท่าแค เป็นต้น ถ้านายโรงเป็นพี่น้องกันสองคนมักนำชื่อทั้งคู่มาตั้งเป็นคณะ เช่น โนราพิณพัน โนราหนูวันหนูวาด เป็นต้น บางคณะก็ได้รับคำเติมสร้อย เพราะมีลักษณะเด่นพิเศษ เช่น โนราพุ่มเทวา *(ชื่อพุ่ม ร่ายรำอ่อนช้อยงดงามราวกับเทวดาเหาะลอยลงมา คือ ขุนอุปถัมภ์นราการศิลปินแห่งชาตินั่นเอง)*

โรงโนรา

โรงแสดงโนรา ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ใช้ร่ายรำ และส่วนที่เป็นที่พักและที่แต่งตัวของคณะโนรา

โรงโนราแบบดั้งเดิม ปลูกแบบไม่ยกพื้น ต่อมายกพื้นสูงจากพื้นดินพอประมาณ ต้องมีเสากลางต้นหนึ่ง ถือกันว่าเป็นเสามหาชัยเป็นที่พระวิสสุกรรมประทับเวลาแสดงโนรา โรงโนราไม่นิยมหันหน้าไปทางทิศตะวันตกเพราะถือว่าจะตกอับและไม่หันท้ายโรงไปยังปูชนียสถาน หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพราะจะทำให้เป็นโทษ เป็นอัปมงคล

พื้นโรงที่ใช้แสดงมักปูด้วยเสื่อกระจูดเต็มห้อง ตรงกลางปูด้วยเสื่อที่สานด้วยคล้า เรียกว่า **"สาดคล้า"** ขนาดใหญ่ เพื่อให้ลื่นเป็นพิเศษให้ผู้รำสามารถ **"รำเก็บเท้า"** ได้สะดวก *(เคลื่อนเท้าโดยไม่ยกขา)*

ในกรณีที่แสดงโนราในพิธี **"ลงครู"** หรือ **"โรงครู"** เพื่อบูชาครูหมอ หรือบรรพบุรุษของโนราตามตระกูลของเจ้าภาพต้องมีการตั้งศาลและเครื่องเซ่นสรวงบูชาทำพิธีอัญเชิญวิญญาณของ **"ครูหมอ"** เข้าทรง ลักษณะของโรงจะปลูกต่างไปจากโรงแสดงธรรมดา คือส่วนที่เป็นเพิงพระจะต่อให้กว้างออกไปประมาณ ๓ ศอก ยกพื้นส่วนนี้ให้สูงระดับสายตา เรียกว่า **"ศาลเพียงตา"** หรือ **"ห้องพระ"** หรือ **"เชิง"** สำหรับใช้เป็นที่เซ่นสรวงบูชา เหนือเครื่องเซ่นสรวงใช้ผ้าขาวผูกห้อยเป็นเพดานแล้วต่อสายสิญจน์เชื่อมโยงไปยังหิ้งพระ *(บนตัวบ้านของเจ้าภาพ)* เพราะเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษสิงสถิตอยู่

ในกรณีที่มีการแสดงโนราประชันโรง นิยมปลูกโรงให้หันหน้าเข้าหากัน ให้มีระยะห่างกันพอประมาณ

โนราลงครู *(โรงครู)*

โนราลงครู เป็นการแสดงโนราเพื่อเชิญวิญญาณบรรพบุรุษที่เป็นโนรา เรียกว่า **"ตายายโนรา"** หรือ **"ตาหลวง"** มาเข้าทรงลูกหลานที่เป็นคนทรง เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ให้เป็นสวัสดิมงคลแก่ครอบครัว หรือเพื่อแก้บน

การจัดให้มีโนราลงครูมักทำเป็นประจำ อาจจะเป็นปีละครั้ง ปีเว้นปี ๓ ปีต่อครั้ง หรือห่างกว่านั้น แล้วแต่ความสะดวกของเจ้าภาพ และการยินยอมของ **"ตาหลวง"** ที่มาเข้าทรงครั้งก่อน แต่จะเลิกจัดรำโนราลงครูตลอดไปไม่ได้ เพราะตายายโนราจะให้โทษทำให้เจ็บไข้ได้ป่วย รักษาไม่หาย

การทำพิธีโนราลงครู เดิมมักจัดทำในเดือน ๔ หรือเดือน ๖ ต่อมาเจ้าภาพเลือกเวลาที่ดินฟ้าอากาศปลอดโปร่ง เช่น เดือน ๕ เดือน ๖ และเดือน ๙

โรงโนราที่ใช้ลงครู ทำเหมือนโรงโนราธรรมดา แต่ซีกที่โนราแต่งตัวปล่อยโล่ง ไม่ต้องมีฉากหรือม่านกั้นแต่อย่างใด ด้านทิศตะวันออกมีเครื่องเซ่นเครื่องบูชา ประกอบด้วยบายศรี ดอกไม้ธูปเทียน ตรงจั่วด้านทิศตะวันออกทำพาไลสำหรับตั้งศาลาวางเครื่องบูชา และเครื่องสังเวย ได้แก่ หัวหมู ไก่ เหล้า หรือหมากพลู บุหรี่ ธูป เทียน ข้าวตอก ดอกไม้ ของคาว ของหวาน และมะพร้าวอ่อน รวมแล้วต้องครบ ๑๒ อย่าง ซึ่งเมื่อตาหลวงเข้าทรงแล้วจะต้องขึ้นสำรวจเครื่องบูชาเหล่านี้ โรงโนราด้านทิศตะวันออกจึงต้องพาดไม้แทนบันไดขึ้นตรงซีกซ้ายมือ *(เมื่อหันหน้าไปทิศตะวันออก)* ส่วนซีกซ้ายมือมีเทริด หน้าพราน และเครื่องแต่งตัวโนราแขวนไว้เป็นเครื่องบูชา

การเข้าโรงครู หรือ โนราลงครู คณะโนราจะต้องเข้าประจำในวันพุธตอนเย็น มีการแสดงให้คนดูเริ่มแต่พลบค่ำจนถึงดึกก็เลิก วันรุ่งขึ้นวันพฤหัสบดีเป็นวันเริ่มพิธีลงครู ตอนเช้าวันนี้โนราจะรำไหว้ครูครึ่งวัน เรียกการรำตอนนี้ว่า **"แต่งพอก"** การแต่งพอกของโนราใหญ่ หรือ หัวหน้าคณะโนราต้องมีเครื่องบูชาชุดหนึ่ง ประกอบด้วยเข็ม ๙ เล่ม เงิน ๙ บาท หมากพลู

๙ คำ ดอกไม้ ๙ ดอก เทียน ๙ เล่ม และห่อผ้าขาว นำมาคาดเอวหลังจากนุ่งสนับเพลาและก่อนการสวมเครื่องอื่น ๆ

การไหว้ครูหรือเชิญครูจะต้องบูชาพระรัตนตรัย เทวดาเสดถัน *(เทวดาผู้คุ้มครองแผ่นดิน คือ บริถิวกรุงพาลี)* กาศโรง *(ประกาศโรง)* กาศครู *(ประกาศครู)* และออกตัว *(การออกมานอกฉาก)*

เมื่อเสร็จรำแต่งพอก ก็เริ่มพิธีเชิญตาหลวงเข้าทรง โดยนายโรงโนราจะขับร้องบทเชื้อเชิญตาหลวงที่มาเข้าทรงมีหลายองค์ ตามแต่สายตระกูลของตน แต่ที่ทุกตระกูลและเจ้าภาพทุกคนถือเป็นบรรพบุรุษร่วมกัน คือ บูรพาจารย์ของโนรา เช่น ตาหมอเฒ่า ตาหมอเทพ และตาเทพสิงหร จากนั้นก็จะเชิญตายายโนราของเจ้าภาพเอง ขณะร้องเชิญตาหลวงเข้าทรงดนตรีต้องทำเพลงเชื้อ *(เชิญ)* เข้าตามบทร้องเชิญของผู้ขับร้อง คือ หัวหน้าคณะโนรา เมื่อเริ่มเข้าทรงคนทรงจะสั่น ตอนนี้เรียกว่า **"จับลง"** ดนตรีจะทำเพลงเชิด ตัวอย่างเช่น

ตาเอยตาหลวง ลูกบวงสรวงราชครู ถ้วนหน้าครูกลอนของข้า แม่ศรีมาลา เป็นครูต้น ลูกจะข้ามก็ไม่รอด ครั้นลูกจะลอดก็ไม่พ้น แม่ศรีมาลาเป็นครูต้น มารดาพ่อขุนศรัทธา...

คำกาศครู (ประกาศครู หรือไหว้ครู)

คำกาศครูมีหลายสำนวน สุดแล้วแต่โนราคณะใดนับถือครูผู้ใด ก็เอ่ยชื่อครูผู้นั้น แต่ส่วนมากจะไหว้ครูโดยออกชื่อหลายคนแต่งเป็นบทกลอนโนราร้องได้ไพเราะมาก อย่างเช่น คำกาศครูของคณะโนราขุนอุปถัมภ์นรากร มีถึง ๒ ตอน แต่ละตอนยาวมาก ขอคัดตัดตอนมาบางส่วนดังนี้

"ลูกเริ่มจับเดิมมา ไหว้ขุนศรีศรัทธาเป็นประธาน
ไหว้หลวงเสนได้เป็นครูพัก เป็นหลักนักเลงแต่โบราณ
ถัดแต่นั้นทองกันดาร ไหว้ตาหลวงเสนสองเมือง
ไหว้ตาหลวงคงคอ ผมหมอไหว้ท้าวอิจิตรเรือง
โปรดให้รีบท้าวเข้าสู่เมือง ลือเลื่องความรู้ได้เล่าเรียน
พ่อมาสอนศิษย์ไว้ต่างตัว พ่อไม่คิดกลัวเพราะความเพียร
สิบนิ้วข้าหรือคือเทียน เสถียรสถิตยอไหว้ไป
ยอไหว้พระยาโถมน้ำ โฉมงามพระยาลุยไฟ
พระยาสายฟ้าฟาด ลูกน้อยนั่งร้องกาศไป
พระยามือเหล็กพระยามือไฟ ไหว้ใยตาหลวงคงคอ..."

นอกจากนั้นไหว้ นางนวลทองสำลี ราชครู ขุนโหรพรานบุญ เป็นต้น

บทกาศครูของคณะนักเรียนโนราโรงเรียนศรียาภัยได้นำเอาสำนวน และลีลาของเก่ามาบางส่วน และแต่งเพิ่มเติมขึ้นบางส่วน รักษาเอกลักษณ์เดิมไว้ให้มากที่สุด ผู้ร้องคำกาศ ก็ร้องด้วยเสียงไพเราะ ทั้งนักเรียนหญิงและชาย คำกาศครู มีดังนี้

- รื่นเอยรื่น ข้าจะไหว้พระนางธรณี...เล่าและผึ่งแผน
- แม่เอาหลังเข้ามาเป็นแท่น รองตีนชาวมนุษย์...เล่าและทั้งหลาย
- ชั้นกรวดและดินดำ ลูกจะไหว้ชั้นน้ำ...เล่าและอองทราย
- นาคเจ้าฤๅสาย จะขานให้โนเน...เล่าและโนเน
- ขานมา *(แม่เหอ)* ช้าต้อง ทำนองเหมือนวัว... เล่าและชักไถ
- แม่นวลสำลี พี่ไม่ลืมใย ถึงไปพี่ก็ไม่ลืม... เล่าและน้องหนาหน้าแตระ
- ได้ฤกษ์งามยามดี ปานนี้ชอบยามพระเวลา
- แม่ศรีมาลาเป็นครูต้น ลูกข้ามไปพ้นเสียแล้วหนา
- นั่งไหว้พ่อเทพสิงหร เชิญมาให้พรมโนห์รา
- พ่อตาหมอเฒ่า ตาหมอใหญ่ เชิญท่านคลาไคลมาเถิดหนา
- พ่อขุนศรัทธาบ้านท่าแค เป็นคนเฒ่าคนแก่ของโนรา
- พ่อตาขุนพราน พระยาพราน จะดำเนินเชิญท่านกันเข้ามา
- เชิญพ่อตาหลวงทุก ๆ องค์ ขอเชิญท่านลง

มานั่งหน้า

- ศักดิ์สิทธิ์ศักดิ์ชลในบ้านนี้ ไหว้ภูมิเจ้าที่เทวดา
- ท้าวโลกบาล ผู้ทรงฤทธิ์ มาสถิตเหนือเกล้าเกศา
- ลูกตั้งสัคเคกาเม ชุมนุมพระเทวดา

กลอนปกติ

- ราชครูของข้ามาพร้อมแล้ว จะผ่องแผ้วเป็นเพลงพระคาถา
- นั่งไหว้คุณพระรัตนตรัย ไหว้ใยบิดรและมารดา
- นั่งไหว้ครูสอนหนังสือ แล้วหารือครูสอนมโนห์รา
- ไหว้ท่านเจ้าภาพผู้จัดงาน ตลอดท่านผู้ชมถ้วนหน้า
- *(ชื่อผู้รับมโนห์รา)* ...เป็นผู้รับโนรา ให้ลูกหลานได้มาพบหน้ากัน
- บ้าน *(ชื่อหมู่บ้าน...)* เราเอย *(ได้ - ไม่)* เคยมารักโนราศรียาภัยอย่าไหวหวั่น
- จัดข้าวปลาอาหารมาทานกัน ร่วมรับขวัญพันผูกกับลูกโนรา
- จะไม่ลืมทุกท่านของบ้านนี้ กี่เดือนปียังซึ้งคนึงหา
- ขอได้ฤกษ์เบิกงามตามเวลา เชิญเทวามาประชุม...สี่มุมโรง

ตอนท้าย ๖ บรรทัด ของกลอนปกติ คณะโนราโรงเรียนศรียาภัยได้แต่งเพิ่มเติมขึ้น เป็นการขอบคุณเจ้าภาพซึ่งทำความพอใจให้แก่เจ้าภาพและผู้ชมมาก

การแต่งกายของโนรา

เครื่องแต่งกายของโนรา ใช้เครื่องทรงอย่างกษัตริย์คล้ายคลึงกับการแต่งกายของละคร มีดังนี้

๑. **เทริด** เป็นรูปมงกุฎอย่างเตี้ย มีกรอบหน้า มีด้ายมงคลประกอบ

๒. **เครื่องลูกปัด** ร้อยลูกปัดสีเป็นลายดอกดวง สำหรับสวมลำตัวท่อนบนแขวนเสื้อ มี ๕ ชิ้น คือ บ่าซ้ายขวา ปิ้งคอ ห้อยคอหน้าและหลัง พาดอก ใช้พันรอบตัวตรงระดับอก

๓. **ปีกนกแอ่น** หรือ **ปีกเหน่ง** ทำด้วยแผ่นเงินเป็นรูปคล้ายนกนางแอ่นกางปีก สวมติดกับสังวาลระดับเหนือเอวซ้ายขวา

๔. **ซับทรวง** หรือ **ทับทรวง** หรือ **ตาบ** สำหรับสวมห้อยไว้ตรงทรวงอก

๕. **ปีก** หรือ **หาง** หรือ **หางหงส์** ใช้สำหรับสวมคาดทับผ้านุ่งตรงเอว ปล่อยปลาย ปีกยื่นไปทางด้านหลังคล้ายหางกินรี

๖. **ผ้านุ่ง** การนุ่งผ้าของโนรา จะรั้งสูงและรัดรูปแน่นกว่านุ่งโจงกระเบน

๗. **หน้าเพลา** เหน็บเพลา หนับเพลา คือ สนับเพลาสำหรับสวมและนุ่งผ้าทับ

๘. **หน้าผ้า** คือชายไหว มักทำด้วยผ้าร้อยลูกปัดทาบเป็นลวดลาย

๙. **ผ้าห้อย** คือผ้าสีต่าง ๆ ที่คาดห้อยคล้ายชายแครง

๑๐. **กำไลต้นและปลายแขน**

๑๑. **กำไล** มักทำด้วยทองเหลือง ใช้สวมมือและเท้าข้างละหลาย ๆ วง

๑๒. **เล็บ** ใช้สวมนิ้วมือให้โค้งงามคล้ายกินนรกินรีทำด้วยทองเหลืองหรือเงิน นิยมสวมมือละ ๔ นิ้ว ยกเว้นหัวแม่มือ

๑๓. **หน้าพราน** เป็นหน้ากากสำหรับตัวพรานซึ่งเป็นตัวตลก

๑๔. **หน้าทาสี** เป็นหน้ากากของตัวตลกหญิง

เครื่องดนตรีของโนรา

๑. **ทับ** *(โทน)* ทับโนรา เป็นทับคู่ เป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญที่สุด

๒. **กลอง** เป็นกลองทัดขนาดเล็ก

๓. **ปี่** เป็นเครื่องเป่าเพียงชิ้นเดียวของวง

๔. **โหม่ง** คือ ฆ้องคู่ มีเสียงทุ้มและเสียงแหลม

๕. **ฉิ่ง** เป็นเครื่องตีเน้นจังหวะ

๖. **แตระ** หรือ **แกระ** คือ กรับ มีทั้งกรับอันเดียว

และกรับพวง ตีให้ปลายกระทบกันเรียกว่า **"แตระ"** การขับร้องและรับบทกลอนโดยใช้แต่แตระไม่ใช้ดนตรีอื่นเรียกว่า **"เพลงหน้าแตระ"**

ท่ารำของโนรา

ท่ารำต่าง ๆ ของโนรา นับเป็นศิลปะชั้นสูงฝ่ายนาฏกรรมของภาคใต้ และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับโขนละครของนครหลวงจากหนังสือบุดวรรณกรรม ที่ปราชญ์ชาวใต้ได้ประพันธ์ไว้สอดคล้องกับตำนานชาตรีของท้องถิ่นว่า เดิมทีนางนวลสำลี บุตรีท้าวพระยามีเทวดาเข้าดลใจให้เนรมิตเห็นขี้หนอน *(กินนร)* มาร่ายรำท่าต่าง ๆ ๑๒ ท่า จึงจำท่ารำเหล่านั้นได้ดังบทประพันธ์ที่ได้กล่าวมาแล้วในตำนานตอนแรก ๆ

ก่อนแสดงโนรา ต้องมีรำไหว้ครูก่อน แล้วกล่าวกลอนโนราอวยพร รำถวาย *(หน้าแตระ)* รำท่าครูสอนท่าสอนรำ ท่าประถม

โดยเฉพาะท่าประถม โนราจะรำได้งดงามมาก เพลงท่าประถมนี้เป็นท่ารำของโนรามาตั้งแต่โบราณ ดังกลอนโนรากล่าวไว้ดังนี้

ตั้งต้นให้เป็นประถม ตัดมาพระพรหมสี่หน้า
รำท่าสอดสร้อยห้อยเป็นพวงมาลา เวโหยนโยนเข้าให้น้องนอน
รำท่าผาหลาแล้วชัดลงมาเพียงไหล่ พิสมัยร่วมเรียงเข้ามาเคียงหมอน
รำท่าต่างกันหันเป็นหมอน มรคาแขกเต้าบินเข้ารัง
รำท่ากระต่ายชมจันทร์ พระจันทร์เข้ามาทรงกลด
รำท่าพระรถทิ้งสารมารกล้ำหลัง รำท่าชูชายนาดกรายเข้าวัง
แล้วมานั่งคอยท่านเจ้านครินทร์ ขี้หนอนร่อนรำมาเปรียบท่า
พระรามรามาท้าวหน้าวศรศิลป์ ฝูงม้าฉาล่องมาในวาริน
หลงใหลไปสิ้นเงามโสภา ท่าโตเล่นหางกวางโยนตัว
รำยั่วเอาแป้งมาผัดหน้า หงส์ทองลอยล่องว่ายน้ำมา
พวกเหรา (บ้างว่า เหมเรา) เล่นน้ำสำราญนัก
ท่าโตเล่นหางกวางเดินดง รำท่าพระสุริยวงศ์ผู้ทรงศักดิ์
รำท่าช้างสารหว่านหญ้าดูน่ารัก รำท่าพระลักษณ์แผลงศรอรลี
ท่าขี้หนอนฟ้อนฝูงยูงมาฟ้อนหาง ขัดจางหยางให้นางรำทั้งสองศรี
ชัดขึ้นให้เป็นวงมานั่งลงให้ได้ที ชักสีซอสามสายย้ายเพลงรำ
รำท่ากระบี่ตีท่าจีนมาสาวไส้ รำท่าชะนีร่ายไม้อยู่เฉื่อยฉ่ำ
เวขลาล่อแก้วแล้วชักจำนำ เพลงรำแต่ก่อนครูสอนมา.

ท่ารำประถมนี้ คณะโนรานักเรียนโรงเรียนศรียาภัยรำได้งดงามเหลือเกิน ผู้รำออกมาทีละ ๒ คน จนครบ ๑๒ คน ถือเป็นคณะใหญ่ ผู้แสดงโนราทุกคนไม่สวมถุงเท้าตามที่คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทยได้ไปดูงานที่โรงเรียนศรียาภัยได้ขอร้องไว้ เพราะโนราดั้งเดิมไม่สวมถุงเท้า แต่ปัจจุบันสวมถุงเท้าขาว เพราะ

เจ้าภาพปลูกโรงโนราโดยใช้ไม้กระดานปูพื้น ซึ่งบางครั้งมีเสี้ยนไม้ตำเท้า ทำให้รำ **"เก็บเท้า"** ไม่สะดวก การรำในคืนนี้จึงได้ดูโนราแต่งตัวแบบดั้งเดิม ดูสวยงามกลมกลืนยิ่งกว่าสวมถุงเท้า

สังเกตว่าการรำแม่บทหรือรำประถมนี้ คล้าย ๆ กับรำแม่บทของกรมศิลปากร เพราะเขารำแบบโนราแท้จริง และมีลูกเล่นในท่ารำต่าง ๆ โดยเฉพาะท่ารำ **"แขกเต้าเข้ารัง"** ตัวเอกซึ่งเป็นผู้ชาย หน้าตาหล่อเหลา รำได้อ่อนช้อยที่สุด เป็นนกแขกเต้าตัวผู้ รำเกี้ยวตัวเมียด้วยลีลาท่าทางเจ้าชู้ แต่ถูกตัวเมียผลักออกมาทุกที จนระอา จึงเลิกเกี้ยวพาราสี **"ท่ารำกระต่ายชมจันทร์"** ก็งดงามมาก ตัวเอกรำเป็นพระจันทร์ โนราอีก ๑๑ คน รำท่ากระต่ายได้สมจริง **"ท่าสิงโตเล่นหาง"** ก็งามน่าดูน่าชม โนราหมอบลงกับพื้น ใช้เท้าตบพื้นเป็นท่าฟาดหาง

ท่าประถมหรือรำแม่บท โนราใช้เวลารำนานพอดู แต่ผู้ชมไม่มีใครเบื่อ เพราะรำได้คล่องแคล่วพร้อม ๆ กัน ท่ารำอ่อนช้อยงดงาม

เมื่อรำแม่บทหรือบทประถมจบแล้ว จึงแสดงเป็นเรื่อง เดิมแสดงแต่เพียงเรื่อง พระสุธน *(มโนห์รา)* และเรื่องพระรถเมรี ต่อมานิยมแสดงเรื่องอื่น ๆ อีก ๑๐ เรื่อง คือ ลักษณวงศ์ โคบุตร สังข์ทอง คาวี พระอภัยมณี จันทโครบ สันนุราช สังข์ศิลป์ไชย มณีพิชัย และไกรทอง รวมเป็น ๑๒ เรื่อง เรียกว่า **"จับบทสิบสอง"** หรือ **"จับบทออกพราน"** โดยโนราจะแสดงทั้ง ๑๒ เรื่อง จึงต้องทำบทเพียงสั้น ๆ ตามเวลา เพราะถ้าแสดงทุกเรื่องอย่างละเอียดจะทำได้ยากมาก แต่ละเรื่องทำบทอย่างย่อพอให้รู้เรื่อง

การเล่นโนราหรือมโนห์รา ถือว่าเป็นศิลปะชั้นสูงของภาคใต้ ควรที่จะอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป ปัจจุบันนี้ยังมีโนราที่มีชื่อเสียงของภาคใต้อีกหลายคน และเยาวชนกำลังสนใจศิลปะการร่ายรำชนิดนี้มากขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนศรียาภัย จังหวัดชุมพร ผู้เขียนจึงขอยกย่องอาจารย์นิยม บำรุงเสนาและนางรุ่งฤดีผู้เป็นภรรยา ซึ่งเป็นอาจารย์ในโรงเรียนเดียวกัน ทั้งสองท่านได้สละเวลาเพื่อฝึกสอนนักเรียน และตั้งคณะโนราศรียาภัยขึ้นจนมีชื่อเสียงทั่วทั้งภาคใต้ และได้แสดงให้ข้าราชการผู้ใหญ่ได้ชม เช่น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา และข้าราชการผู้ใหญ่อีกหลายท่าน นับว่า อาจารย์นิยม บำรุงเสนา ได้ช่วยอนุรักษ์ศิลปะชั้นสูงนี้ไว้ได้อย่างดี โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการ อาจารย์ธรรมนิตย์ ชะอุ่มผล รวมทั้งชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขอให้การร่ายรำโนรา ศิลปะชั้นสูงของภาคใต้คงดำรงอยู่ตลอดไป

เหตุนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่กัมพูชา

ปัญญา นิตยสุวรรณ
ภาคีสมาชิก สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน

นับตั้งแต่ผู้เขียนเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนนาฏศิลป ปัจจุบันคือวิทยาลัยนาฏศิลป เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ จนกระทั่งเข้ารับราชการอยู่ที่กองการสังคีต ปัจจุบันคือสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ยังไม่เคยมีการส่งคณะนาฏศิลป์ไทยไปแสดงที่ประเทศเขมร หรือที่เรียกอย่างเป็นทางการว่าประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยเลยสักครั้ง ผู้เขียนคิดเอาไว้นานแล้วว่า ถ้าไม่มีโอกาสไปเขมรในคณะนาฏศิลป์ ก็จะต้องไปกับบริการท่องเที่ยวให้ได้ เพราะอยากไปเห็นประเทศเขมรจริง ๆ หลังจากที่ได้อ่านสารคดีท่องเที่ยวเขมรจากนักเขียนมีชื่อหลายท่าน

ในระหว่างเวลาที่ประเทศไทยไม่ได้ส่งคณะนาฏศิลป์ของไทยไปแสดงที่กัมพูชานั้น ทางฝ่ายกัมพูชาได้ส่งคณะนาฏศิลป์เขมรมาแสดงในเมืองไทยหลายครั้ง ผู้เขียนเคยถามศิลปินเขมรที่มาแสดงที่โรงละครแห่งชาติว่า ไทยจะส่งคณะนาฏศิลป์ไปแสดง

ระบำกฤดาภินิหาร

ที่กัมพูชาบ้างได้หรือไม่ ศิลปินเขมรตอบว่าเขาไม่รับรองความปลอดภัย เพราะในเวลาที่เราพูดกันตอนนั้นเหตุการณ์ในประเทศเขมรไม่สงบเรียบร้อยเหมือนในปัจจุบันนี้ เป็นอันว่านาฏศิลป์ไทยไม่มีโอกาสได้ไปแสดงที่ประเทศกัมพูชา จนกระทั่งกาลเวลาผ่านมาจนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ผู้เขียนก็ได้รับทราบข่าวว่ากรมประชาสัมพันธ์จะนำวงดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์ ทั้งวงดนตรีไทย วงดนตรีสากล พร้อมทั้งนักร้องของกรมประชาสัมพันธ์ และนักร้องรับเชิญซึ่งเป็นศิลปินชั้นนำของไทย คือ ติ๊ก ชีโร่ และพรรณิภา เครือแปง กับ ณัฐศักดิ์ ทับทิมทอง ซึ่งเป็นนักร้องชนะเลิศแห่งประเทศไทย ไปเปิดการแสดงคอนเสิร์ตมิตรภาพไทย - กัมพูชา ณ โรงละครจตุมุข กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ในการนี้กรมประชาสัมพันธ์ได้เชิญคณะนาฏศิลป์ของกรมศิลปากรไปร่วมแสดงนาฏศิลป์ไทยด้วย

จากวันที่ผู้เขียนได้ทราบข่าวจนกระทั่งถึงวันที่กรมประชาสัมพันธ์มีหนังสือไปถึงกรมศิลปากร เชิญคณะนาฏศิลป์ไทย จำนวน ๘ คน ไปร่วมแสดงนาฏศิลป์ไทย ๒ ชุด คือ ระบำกฤดาภินิหาร และระบำสี่ภาค โดยมีนายสวัสดิ์ ปิยะกาญจน์ รองอธิบดีกรมศิลปากร ร่วมเดินทางไปในฐานะผู้แทนกรมศิลปากร นอกจากนี้ก็มีผู้อำนวยการแสดง ผู้กำกับการแสดง และเจ้าหน้าที่ประสานงาน รวมทั้งสิ้นในคณะนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร มี ๑๒ คน สำหรับวงดนตรีและนักร้องเป็นของกรมประชาสัมพันธ์ ผู้ขับร้องคืออาจารย์สุดจิตต์ ดุริยประณีตศิลปินแห่งชาติ

เมื่อได้ทราบชุดที่จะแสดงแล้ว ผู้เขียนจึงนำเนื้อร้องเพลงระบำกฤดาภินิหารที่ของเดิมแต่งไว้ในแบบที่เทวดานางฟ้าอวยชัยให้พรประเทศไทยที่มีกฤดาภินิหารเลื่องลือไปทั่วโลก เปลี่ยนมาเป็นเนื้อร้องที่มีความหมายถึงความสัมพันธ์ไทยกับกัมพูชาที่มีมาช้านาน ดังบทที่แก้ใหม่คือ

"ปราโมทย์แสน องค์อัปสรอมรแมนแดนสวรรค์

ยินกฤดาภินิหารมหัศจรรย์ ไทยสัมพันธ์กัมพูชามานานปี"

ต่อจากนั้นก็เป็นเนื้อร้องของเดิม การที่ผู้เขียนมิได้แต่งบทร้องขึ้นใหม่เพื่อใช้แสดงในโอกาสที่เจริญสัมพันธไมตรีระหว่างไทยกับกัมพูชานั้น เป็นเพราะว่าทางกรมประชาสัมพันธ์กำหนดชุดการแสดงมาให้ว่าระบำกฤดาภินิหาร ผู้เขียนจึงแก้ไขบทร้องของเดิมเพียงวรรคเดียว ดังที่ได้กล่าวถึงแล้ว

นอกจากคณะนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากรจะแสดงชุดระบำกฤดาภินิหารและระบำสี่ภาคแล้ว ในการแสดงชุดที่ ๓ จะต้องร่ำวงร่วมกับศิลปินเขมรอีกด้วย การแสดงจะดำเนินไปอย่างไร ผู้เขียนจะเล่าต่อไปตามลำดับ

ก่อนที่จะเล่าถึงการแสดงนาฏศิลป์ไทย และคอนเสิร์ตมิตรภาพไทย - กัมพูชา ที่โรงละครจตุมุขกรุงพนมเปญ จะขอเล่าให้ทราบถึงโครงการคอนเสิร์ตมิตรภาพของกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้านให้ทราบเสียก่อน โครงการดังกล่าวนี้ตั้งขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรี ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร สมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ บริษัทการบินไทย จำกัด หน่วยงานเอกชนด้านดนตรี และโดยเฉพาะสื่อมวลชนทุกสาขา กิจกรรมดังกล่าวของกรมประชาสัมพันธ์ได้จัดคอนเสิร์ตมิตรภาพมาแล้ว ๒ ครั้ง คือ คอนเสิร์ตมิตรภาพไทย - ลาว เมื่อปี ๒๕๓๖ คอนเสิร์ตมิตรภาพไทย - เวียดนาม ในปี ๒๕๓๗ การฉายภาพยนตร์ไทย จัดมาแล้ว ๒ ครั้ง คือ ฉายภาพยนตร์ไทยในประเทศเวียดนาม เมื่อปี ๒๕๓๖ และฉายภาพยนตร์ไทยในประเทศลาว ในปี ๒๕๓๗

สำหรับโครงการคอนเสิร์ตมิตรภาพและโครงการจัดฉายภาพยนตร์ไทยในต่างประเทศของกรมประชาสัมพันธ์ ในปี ๒๕๓๘ กำหนดจัดที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา แต่เดิมจัดในระหว่างวันที่ ๒๗ - ๓๐ กรกฎาคม แต่เนื่องจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเสด็จสวรรคต จึงเลื่อนไปจัดในวันที่ ๑๒ - ๑๓ สิงหาคม โดยกำหนดรายการแสดงและการบรรเลงดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์ทั้งวงดนตรีสากลและวงดนตรีไทย หลังจากจบการแสดงนาฏศิลป์ของไทยและของกัมพูชาแล้ว จะเป็นการบรรเลงและขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมทั้งจะนำเพลงพระราชนิพนธ์ของสมเด็จเจ้านโรดมมาขับร้องด้วย นักร้องของไทยมีทั้งนักร้องของกรมประชาสัมพันธ์ นักร้องชนะเลิศ ๕ ภูมิภาคของประเทศไทย และนักร้องรับเชิญ คือ ติ๊ก ชีโร่ กับ เพ็ญโพยม *(อิ๋ว)* เรืองโรจน์ ทางด้านกัมพูชา นอกจากจะส่งนาฏศิลปินสาวชาวเขมรและวงพิณพาทย์มาบรรเลง และร่ายรำร่วมกับนาฏศิลปินไทยแล้ว ยังส่งนักร้องชั้นนำของกัมพูชามาร่วมขับร้องอีกด้วย เช่น ซอม ซาลัด สินสุวรรณนารี และแก้ว พิศจินดา

นอกจากการแสดงนาฏศิลป์และการแสดงคอนเสิร์ตแล้ว กรมประชาสัมพันธ์ได้นำภาพยนตร์ไทยรางวัลเกียรติยศ ๖ ตุ๊กตาทอง เรื่อง มหัศจรรย์แห่งรัก ไปฉายที่โรงภาพยนตร์วิเมียนติ๊บ *(วิมานทิพย์)* ในวันที่ ๑๓ สิงหาคม รอบ ๐๙.๐๐ น. และรอบ ๑๖.๐๐ น. ก่อนฉายภาพยนตร์จะเชิญดาราที่แสดงในเรื่องคือ นุสบา วาณิชอังกูร และดวงกมล ลิ้มเจริญ ปรากฏตัวให้ประชาชนชาวกัมพูชาได้พบอีกด้วย

โครงการคอนเสิร์ตมิตรภาพและโครงการจัดฉายภาพยนตร์ไทย ณ ประเทศกัมพูชา ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสทรงครองราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ อีกทั้งยังเป็นการกระชับสัมพันธไมตรีระหว่างชาวไทยกับชาวกัมพูชาให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และการแสดงครั้งนี้เปิดให้ชาวกัมพูชาเข้าชมโดยไม่เก็บค่าผ่านประตู

เล่าถึงโครงการคอนเสิร์ตมิตรภาพไทย - กัมพูชา

มาพอสมควร หวังว่าท่านผู้อ่านที่เคารพคงจะพอทราบกันแล้ว ตามโครงการเดิมนั้น กรมประชาสัมพันธ์กำหนดเดินทางไปประเทศกัมพูชาระหว่างวันที่ ๒๗ - ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๘ ก่อนจะเดินทางไปก็ได้จัดงานแถลงข่าว ณ ศาลาอเนกประสงค์ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ถนนวิภาวดีรังสิต ในวันจันทร์ที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๘ เวลา ๑๔.๐๐ น. ในวันแถลงข่าวมีนักข่าวทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ไปร่วมทำข่าวอย่างคับคั่ง ผู้สื่อข่าวบันเทิงของหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวันก็นำข่าวมาพิมพ์เผยแพร่โดยละเอียด ก่อนที่นายอรุณ งามดี อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ นายสุวิทย์ สิมะสกุล อธิบดีกรมสารนิเทศ นายชั้น พูนสมบัติ รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ และนายสวัสดิ์ ปิยะกาญจน์ รองอธิบดีกรมศิลปากร จะแถลงข่าวเกี่ยวกับการจัดงานครั้งนี้ ได้มีการแสดงนาฏศิลป์ไทยของกรมศิลปากร ชุดระบำกฤดาภินิหารแสดงเบิกโรง เพื่อความสวัสดีมีชัยเสียก่อน ต่อจากนั้น วงดนตรีสากลและวงดนตรีไทยของกรมประชาสัมพันธ์จึงบรรเลงและขับร้องเพลงจนได้เวลาแถลงข่าว และหลังจากจบการแถลงข่าวแล้ว วงดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์ก็บรรเลงต่อไปจนปิดงาน

การเดินทางไปประเทศกัมพูชาตามโครงการคอนเสิร์ตมิตรภาพไทย - กัมพูชา ต้องเลื่อนออกไป เพราะสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเสด็จสวรรคต และได้กำหนดวันใหม่เป็นแสดงในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๘ เพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

หลังจากที่เตรียมการพร้อมแล้ว คณะนักดนตรี นักร้อง และคณะนาฏศิลป์ก็ออกเดินทางจากประเทศไทย ในวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๘ เวลา ๐๘.๓๐ น. โดยเครื่องบิน C130 ของกองทัพอากาศ ส่วนคณะผู้บริหารและศิลปินนักร้องรับเชิญเดินทางโดยสายการบินไทย คณะนักร้อง นักดนตรีและนาฏศิลป์เข้าพักที่โรงแรมเมย์แฟร์ *(Mayfair)* ส่วนคณะผู้บริหารและนักร้องรับเชิญพักโรงแรมรอยัลพนมเปญ *(Royal Phnom Penh)* ในตอนเย็นมีการซ้อมการแสดง ณ โรงละครจตุมุข

วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ซ้อมการแสดงทุกชุดตั้งแต่ตอนเช้าไปเลิกเอาตอนบ่ายหลังจากพักผ่อนแล้ว จึงเริ่มการแสดงรอบแรกเวลา ๑๘.๑๕ น. โดยเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงพนมเปญ นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดงานครั้งนี้ ต่อจากนั้นท่านรัฐมนตรีของกัมพูชาขึ้นพูดต่อ แล้วจึงเริ่มการแสดง

ชุดแรก คือระบำกฤดาภินิหาร แสดงโดยนาฏศิลปินหญิงของกรมศิลปากร จำนวน ๔ คน แต่งกายยืนเครื่องพระนาง ถือพานใส่ดอกไม้ออกมาร่ายรำจบบทร้องแล้วดนตรีบรรเลงเพลงจีนรัว ผู้แสดงโปรยดอกไม้ที่บนเวทีแล้วลงมาโปรยผู้มีเกียรติซึ่งนั่งชมอยู่ที่เก้าอี้แถวหน้า

ชุดที่ ๒ เป็นการรำมิตรภาพไทย - กัมพูชา โดยนาฏศิลปินหญิงกัมพูชาแต่งกายยืนเครื่องพระ - นาง ๗ คู่ ออกมาร่ายรำตามบทร้องและทำนองเพลงที่มีความหมายถึงมิตรภาพอันยั่งยืนของไทยกับกัมพูชา สองมือของผู้แสดงถือพัดด้ามจิ๋วเล่มหนึ่ง เป็นภาพธงชาติกัมพูชา และอีกเล่มหนึ่งภาพธงชาติไทย ตอนจบผู้แสดงตั้งซุ้มและถือพัดด้ามจิ๋วรูปธงชาติของสองประเทศให้อยู่เคียงคู่กัน

ชุดที่ ๓ เป็นการแสดงระบำสี่ภาคของกรมศิลปากร ผู้แสดงมีทั้งชายและหญิงแต่งกายตามแบบชาวไทยในภูมิภาคทั้งสี่ ออกมาร่ายรำด้วยลีลาท่าทีและทำนองเพลงตามลักษณะของแต่ละภาค

ชุดที่ ๔ เป็นการแสดงรำวงมิตรภาพ โดยผู้แสดงของไทยทั้ง ๘ คน รำวงร่วมกับศิลปินกัมพูชาในเพลงรำวงโดยใช้คำร้องเป็นภาษาเขมร

หลังจากจบการแสดงนาฏศิลป์แล้ว จึงเริ่มขับร้องและบรรเลงเพลงโดยวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์และนักร้องของกรมประชาสัมพันธ์ เช่น โฉมฉาย

(ซ้ายมือ) อาจารย์สมศักดิ์ สว่างเจริญ (ขวามือ) ผู้เขียน อยู่ที่หน้าโรงภาพยนตร์วิเมียนติ๊บ

อรุณฉาน อโศก สุขศิริพรฤทธิ์ นักร้องของกัมพูชา เช่น ซอม ซาลัด สิน สุวรรณนารี และแก้ว พิศจินดา นักร้องรับเชิญของไทยคือ ภริยาของเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงพนมเปญ ติ๊ก ชีโร่ เพ็ญโพยม *(อิ๋ว)* เรืองโรจน์ นุสบา วานิชอังกูร และนักร้องชนะเลิศการประกวดของไทย คือ ณัฐศักดิ์ ทับทิมทอง และ พรรนิภา เครือแปง

เลิกการแสดงเกือบ ๔ ทุ่ม เวลาที่ใช้ในการแสดงโดยไม่มีการหยุดพักเกือบ ๔ ชั่วโมง ได้รับความสนใจจากชาวกัมพูชา และแขกผู้มีเกียรติชาวต่างชาติที่เข้าชมเป็นจำนวนมากจนที่นั่งคนดูเต็มหมดทุกที่

วันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๘ เวลา ๐๙.๐๐ น. และเวลา ๑๖.๐๐ น. มีการฉายภาพยนตร์ไทยเรื่องมหัศจรรย์แห่งรัก ณ โรงภาพยนตร์วิเมียนติ๊บ ก่อนเวลาฉายผู้เขียนกับอาจารย์สมศักดิ์ สว่างเจริญ ผู้อำนวยการกองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ ต่อมาได้เป็นรองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งกินอยู่หลับนอนห้องเดียวกันที่โรงแรมรอยัลพนมเปญ ปัจจุบันไฟไหม้หมดแล้ว ตลอดเวลาที่อยู่ในกัมพูชาก็ไปที่โรงภาพยนตร์วิเมียนติ๊บ ถ้าเรียกเป็นภาษาไทยก็คือวิมานทิพย์ ขณะนั้นชาวกัมพูชายังไม่ได้เข้าไปในโรง พอได้เวลาใกล้จะฉายเจ้าหน้าที่ก็เปิดประตูให้เข้าไปได้ ผู้เขียนสังเกตเห็นชาวกัมพูชาวัยรุ่นทั้งหญิงและชายเข้าชมภาพยนตร์จนเต็มโรง และในเวลาเดียวกันนั้น นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงพนมเปญ กับภริยา และคุณนุสบา วานิชอังกูร คุณเพ็ญโพยม เรืองโรจน์ กับคณะก็เข้ามานั่ง ภาพยนตร์เริ่มฉายผู้เขียนก็ชักผิดสังเกตเพราะเสียงบรรยายเป็นภาษาเขมร พอถึงบทพูดของตัวแสดงก็พูดเป็นภาษาเขมร คุณนุสบาหัวเราะชอบใจที่เธอพูดภาษาเขมรได้ สอบถามดูเกี่ยวกับเรื่องหนังไทยพูดภาษาเขมร ได้ความว่าเขาส่งภาพยนตร์เรื่องมหัศจรรย์แห่งรักมาแปลบทพูดเป็นภาษาเขมรแล้วพากย์ลงฟิล์มแบบเดียวกับที่เราพากย์ไทยในภาพยนตร์ฝรั่งนั่นแหละครับ

เวลา ๑๘.๐๐ น. มีการแสดงนาฏศิลป์และคอนเสิร์ตรอบที่ ๒ ณ โรงละครจตุมุข คืนนี้ไม่มีพิธีการเหมือนคืนก่อน ชาวกัมพูชาเข้าชมกันแน่นขนัดตามเคย หลังจากจบการแสดงแล้ว กรมประชาสัมพันธ์จัดงานเลี้ยงขอบคุณที่โรงแรมรอยัลพนมเปญ ได้ทราบว่าในตอนเช้าวันรุ่งขึ้นว่า งานเลี้ยงเลิกเอาตอนตี ๔ ฟ้าสางของวันที่ ๑๔ สิงหาคม ซึ่งเป็นวันเดินทางกลับเมืองไทยในตอนบ่ายของวันนี้ นับเป็นการเสร็จสิ้นภารกิจที่ได้ผลคุ้มค่าสมดังเจตนารมณ์ของกรมประชาสัมพันธ์

เพลงไทยสมัยสงคราม

ตอนที่ ๑

ใหญ่ นภายน

สวัสดีท่านที่เคารพ..ก่อนอื่นผมต้องขอบอกกล่าวถึงหัวข้อบทความเรื่อง "เพลงไทยสมัยสงคราม" สักหน่อย คำว่า "เพลงไทย" นั้น ผมหมายถึง "เพลงไทยสากล" ส่วนคำว่า "สงคราม" ผมหมายถึงสงครามที่เกิดขึ้น ๒ ครั้ง ที่ผมมีโอกาสได้เห็น เช่นสงครามอินโดจีน ใน พ.ศ. ๒๔๘๓ กับสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ ส่วน "สงครามโลกครั้งที่ ๑" นั้น เกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๖๐ ก่อนที่ผมจะเกิดลืมตามาดูโลกตั้ง ๗ ปีแล้ว

อันว่าชื่อบทความของผมนั้น ครั้นจะเขียนชื่อให้เต็มครบถ้วนก็รู้สึกเกรงใจท่านผู้อ่าน เพราะชื่อคงยาวน่าดู แล้วท่านผู้อ่านจะจำได้อย่างไร ดังนั้นผมจึงย่อชื่อเรื่องให้สั้นเข้า เพื่อสะดวกในการจำชื่อเรื่อง และก็ยังคิดต่อไปเมื่อท่านอ่านไป ๆ ก็คงจะเข้าใจเรื่องอย่างถ่องแท้

ท่านที่เคารพ..ทำไม ผมจึงต้องจำเพาะเจาะจงที่จะเขียนถึง **"เพลงไทยสมัยสงคราม"** เท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าในระยะนั้นมีสงครามเข้ามาประชิดบ้านเมือง จนทำให้พี่น้องชาวไทยเกิดระส่ำระสายขึ้น ก็มีเพลงเท่านั้นที่จะปลอบขวัญได้ ในโอกาสนั้นจึงมีบทเพลงออกมาอย่างมากมาย มีทั้งเพลงประเภทปลุกใจ เพลงชักชวนให้รักชาติ เพลงเชิญชวนให้ช่วยกันทำสวนครัว เพลงเชิญชวนให้พี่น้องชาวไทยแต่งกายให้ทัดเทียมแบบอารยประเทศ เพลงเชิญชวนให้เกิดความรักความสามัคคี เพลงเหล่านี้หละครับ..ที่เราสามารถจะนำมาปะติดปะต่อกันให้เป็นเรื่องเป็นราว มีเนื้อหาสาระ ดังที่ผมจะนำมาจาระไน พอเป็นสังเขปให้ท่านทราบในอันดับต่อไปนี้

ในปี ๒๔๘๓ พี่น้องชาวไทยตื่นขึ้นมาในตอนเช้าเวลาประมาณสัก ๐๖.๐๐ น. สถานีวิทยุกรมโฆษณาการก็จะเปิดเพลง **"ไก่แก้ว"** ซึ่งเป็นผลงานของ พล.ต.หลวงวิจิตรวาทการ ดังมีเนื้อร้องต่อไปนี้

ไก่แก้วขานขันแสงจันทร์สิ้นแสง ท้องฟ้าสีแดงพระอาทิตย์เริ่มฉาย
ตื่นเถิดไทยเราอย่าง่วงเหงาหลับสบาย การงานมากหลายเราต้องรีบลุกขึ้นทำ
บ้านเมืองจะเรืองรุ่งเพราะไทยมุ่งใจจดจำ ว่าชาวไทยจะต้องทำประเทศไทยให้เจริญ..

เมื่อฟังเพลง **"ไก่แก้ว"** แล้วยังไม่ตื่นลุกขึ้นจากที่นอน ท่านก็จะได้ฟังเพลงต่ออีกเพลงหนึ่งคือเพลง **"ตื่นเถิดชาวไทย"** เป็นบทเพลงในละครเรื่อง **"ศึกถลาง"** ใน พ.ศ. ๒๔๘๐ เป็นผลงานของ พล.ต.หลวงวิจิตรวาทการ เนื้อร้องมีดังนี้

ตื่นเถิดชาวไทยอย่าหลับไหลลุ่มหลง ชาติจะเรืองดำรงก็เพราะเราทั้งหลาย
ถ้ามัวหลับมัวหลงเราก็คงละลาย เราต้องเร่งขวนขวาย ตื่นเถิดชาวไทย
บ้านเมือง ยามเฟื่องฟุ้งรุ่งเรือง ก็อย่าลืมขวนขวาย

เผลอตัวศึกมา เราจะพากันตาย จำไว้เถอะสหาย ตื่นเถิดชาวไทย
ชาติไทย เราไม่น้อมยอมใคร จะสู้จนชีพสลาย
หวังผดุงแหลมทอง เราพี่น้องหญิงชาย อย่าให้ชาติสูญหาย ตื่นเถิดชาวไทย..

เมื่อท่านฟังเพลงนี้รีบตื่นขึ้นมาล้างหน้าล้างตา เพลงต่อไปที่ท่านจะได้ยินก็จะเป็นบทเพลงที่สั่งสอนเด็ก ๆ ที่ขี้เกียจเรียนหนังสือ ขี้เกียจไปโรงเรียน นี่ก็เป็นนโยบายของ จอมพล. ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เพลงนั้นก็คือเพลง **"หนูเอย"** เป็นผลงานเพลงคุณครูเวส สุนทรจามร ทำนอง คำร้องคือคุณครูแก้ว อัจฉริยะกุล ส่วนผู้ร้องก็คือ คุณมัณฑนา โมรากุล มีเนื้อร้องดังนี้

หนูเอยหนูจงฟัง พี่จะสอนพี่จะสั่งหนูจงฟังเอาไว้ให้ดี
หนูเอยสมัยนี้ เป็นสมัยที่เอาดีกันด้วยปัญญา
หนูอย่าซุกซน จงอดและจงทนหนูจงบ่นท่องวิชา
ในภายภาคหน้า จะได้พึ่งวิชาปัญญาจะเฟื่องฟู
หนูเอยหนูจงเพียร หนูจงเล่าหนูจงเรียน หนูจงเพียรหาความรู้
หนูเอยจงคิดดู หากมีใครลบหลู่แล้วหนูจะโทษใคร
หนูเร่งเร็วพลัน จงบากและจงบั่นหนูจงหมั่นอย่าท้อใจ
หนูเอยจะบอกให้ ปลูกปัญญาเอาไว้เรียนไปให้เชี่ยวชาญ
หนูเอยอย่าเกเร หนูอย่าเที่ยวหนูอย่าเตร่อย่าเสเพลประพฤติพาล
หนูเอยอย่าเกียจคร้าน หมั่นเล่าเรียนเขียนอ่านคบพาลจะเสียคน
หนูกอรปการดี เป็นศักดิ์เป็นศรี ทั้งเป็นที่น้อมกมล
หนูจะไม่อับจน แต่จงเลือกคบคนแล้วตนจะรุ่งเรือง
หนูเอย จงฟังว่า เพราะสติเพราะปัญญา นั้นจะพาให้กระเดื่อง
หนูเอยชาติบ้านเมือง จะเจริญฟุ้งเฟื่องก็เนื่องด้วยเด็กไทย
แม้ชาติต่างแดน มาหมิ่นหรือมาแคลน หนูไม่แค้นบ้างหรือไร
บ้านเมืองเจริญได้ อยู่ที่เด็กของไทย มิใช่ใครอื่นเลย..

ทีนี้ท่านก็ได้ฟังเพลงสั่งสอนอบรมเด็กไปเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขณะที่ท่านแต่งตัวจะไปทำงาน ทางราชการท่านก็แสนดีอุตส่าห์เปิดเพลงเตือน ว่าอย่าลืมนะให้ท่านทำดังนี้ เพลงนั้นก็คือ **"เพลงสวมหมวก"** ซึ่งเป็นผลงานเพลงของคุณครูเอื้อ สุนทรสนาน ทำนองและคำร้องของจมื่นมานิตนเรศน์ *(เฉลิม เศวตนันทน์)* ร้องโดยคุณมัณฑนา โมรากุล เนื้อร้องมีดังนี้

เชิญชิคะ..เชิญร่วมกันสวมหมวก แสนสะดวกสบายด้วย ทั้งสวยหรู
ปรุงใบหน้าให้อร่าม งามหน้าดู อีกจะชูอนามัยให้มั่นคง
สมศักดิ์ศรีมีสง่าเป็นอารยะ หมวกนี้จะชวนให้ชมสมประสงค์
ถึงไม่สวยหมวกจะช่วย เสริมทรวดทรง งามระหงเลิศวิไลหญิงไทยเรา
อย่ารีรอเลยเจ้าขามาช่วยกัน สมานฉันท์สร้างไทยให้เทียมเขา
สวมหมวกเถิด จะสำรวยสวยไม่เบา สนองท่านผู้นำกล่าวคำชวน..

นี่ก็เป็นเพลงเตือนพี่น้องทั้งหญิงและชายชาวไทย ว่าก่อนออกจากบ้านอย่าลืมสวมหมวก มิฉะนั้น

จะต้องถูกทางราชการปรับ ถ้าเป็นข้าราชการอาจจะถูกตัดเงินเดือนก็ได้ใครจะไปรู้

มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ เดือนนี้เป็นเดือนที่มีเพลงระบบราชการออกมามาก ทั้งทางด้านกรมโฆษณาการ กรมศิลปากร และเอกชน ถนนราชดำเนินเพิ่งจะสร้างเสร็จใหม่ ๆ มีตึกทันสมัยทั้งสองฟากถนน รวมทั้งสิ่งสำคัญของบ้านเมืองในเวลานั้นคือ **"อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย"** ที่สี่แยกถนนดินสอ ทั้งหมดนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี สมัยนั้นเป็นผู้ดำริให้สร้างขึ้น เพื่อเป็นที่เชิดหน้าชูตาของประเทศไทย ส่วนผู้ที่ออกแบบสร้างตึกนั้นก็คือ **"คุณหมิว อภัยวงศ์"** สถาปนิก

๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ จอมพล ป.พิบูลสงคราม สั่งให้มีการเดินสวนสนามของยุวชนทหาร ทหารบก ทหารเรือ และตำรวจสนาม เป็นการเฉลิมฉลองงานวันชาติ ตอนนี้ก็เกิดเพลง **"วันชาติ"** จากการประกวดที่ราชการจัดขึ้น ผู้ที่ได้รับรางวัลที่หนึ่งคือ **"นายบุญธรรม ตราโมท"** กรมศิลปากร *(ปัจจุบันท่านอาจารย์มนตรี ตราโมท)* ทั้งคำร้องและทำนอง ส่วนรางวัลที่สองนั้น ผู้ได้รับรางวัลคือ **"นายสกนธ์ มิตรานนท์"** เนื้อร้องเพลง **"วันชาติ"** รางวัลที่หนึ่งมีดังนี้

ยี่สิบสี่มิถุนา...ยนมหาศรีสวัสดิ์ ปฐมฤกษ์ขอรัฐธรรมนูญของไทย
เริ่มระบอบแบบอารยะประชาธิปไตย ทั่วราษฎรไทยได้สิทธิเสรี
สำราญสำเริงบันเทิงเต็มที่ เพราะชาติเรามีเอกราชสมบูรณ์
ไทยเราคงเป็นไทย ด้วยร่วมใจเทิดไทย ชโย
ชาติประเทศเหมือนชีวา.. ราษฎร์ประชาเหมือนร่างกาย
ถ้าแม้นว่าชีวิตมลาย ร่างกายก็เป็นปฏิกูล พวกเราต้องร่วมรักพิทักษ์ไทยไพบูลย์
อีกรัฐธรรมนูญคู่ประเทศไทย เสียกายเสียชนม์ยอมทนเสียให้
เสียชาติประเทศไทย อย่ายอมให้เสียเลย ไทยจะคงเป็นไทย ด้วยร่วมใจเทิดไทย ชโย..

ในวันเดินสวนสนามที่ถนนราชดำเนินนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านยืนรับความเคารพจากแถวทหารที่เชิงบันไดอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย หันหน้าไปทางโรงเรียนสตรีวิทยา เพลงที่มีความหมายสำหรับอนุสาวรีย์แห่งนี้ก็คือเพลง **"อนุสาวรีย์ไทย"** ของกรมศิลปากร มีเนื้อร้องดังนี้

ยิ่งแลยิ่งสูง ดั่งจะจุงให้เดิน
ยิ่งพิศยิ่งเพลิน อนุสาวรีย์ไทย
สร้างไว้เพื่อแสดง เอกราชของเรา
ให้ชาติอื่นเขา ได้แลเห็นแต่ไกล
นี้เป็นสิ่งควรคิด ด้วยชีวิตจิตใจ
อนุสาวรีย์ไทย นี้เป็นมิ่งเมือง..

เมื่อถนนราชดำเนินสร้างเสร็จเรียบร้อย ตึกสองฟากถนนแลดูสง่างามสมเป็นชาติศิวิไลซ์ สมดั่งเจตนาของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ได้ตั้งปณิธานไว้ นอกจากนี้ยังมี **"อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย"** ตั้งตระหง่านตรงกลาง มีพานรัฐธรรมนูญประดิษฐานไว้เพื่อแสดงว่า **"ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อว่าชาติเชื้อไทย"** นั้น อยู่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ถนนราชดำเนิน..เริ่มต้นจากสะพานผ่านฟ้าลีลาศไปจรดสะพานผ่านพิภพลีลาความจริงควรจะเป็น

"ผ่านพิภพลีลาถึงจะไปผ่านฟ้าลีลาศ" แต่ผมตั้งใจไว้ที่จะเขียนแบบนี้ เพราะต้องการให้ไปสิ้นสุดที่ **"วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือ วัดพระแก้ว"** และก็ **"ทุ่งพระเมรุ หรือ สนามหลวง"** ความสวยงามของถนนราชดำเนินนี่หละ จึงเกิดเพลงที่เป็น **"อมตะ"** ขึ้นมาเพลงหนึ่งคือ **"เพลงกรุงเทพราตรี"** ซึ่งเป็นเพลงของวงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ แต่งทำนองโดย..คุณครูเอื้อ สุนทรสนาน และคำร้องโดย..คุณครูแก้ว อัจฉริยะกุล เนื้อร้อง มีดังนี้

ญ. โอ้กรุงเทพฯเมืองฟ้าอมร *(ช.ฮัม)*
สมเป็นนครมหาธานี สวยงามหนักหนายามราตรี *(ช.ฮัม)*
ช. งามเหลือเกินเพลิดเพลินฤดี
ญ. ช่างงามเหลือที่จะพรรณนา
ช. เที่ยวดูเล่นแลเห็นอาคาร *ญ.ฮัม)*
เหมือนดังวิมานสถานเทวา *(ญ.ฮัม)*
ช. ทั้งยานพาหนะละลานตา
ญ. งามแสนงามเหมาะนามสมญา
ช. เหมือนเทพสร้างมาจึ่งงามวิไล
ญ. ราชดำเนินน่าเดินเพลิดเพลินเรียบร้อยพราวพรรณ *(ช.ฮัม)*
ช. สมนามสำคัญเฉิดฉันอำไพ
ญ. แสงไฟแสงโคมเล้าโลมฤทัย
ช. ทั้งเมืองวิไลคล้ายยามทิวา
ญ. ยอดปราสาทเป็นชั้นเป็นเชิง *(ช.ฮัม)*
เหมือนลอยระเริงเล่นเหลิงนภา *(ช.ฮัม)*
เหมือนดังจะเย้ยดวงดารา
คู่. เป็นเพราะจันทร์ผ่องพรรณฉายมา จึ่งวาววับตายิ่งพาเคลิ้มใจ
ช. ยอดมณฑปช่อฟ้าตระการ *(ญ.ฮัม)*
ญ. สำเริงสำราญสถานเวียงชัย
ช. เหมือนเมืองสวรรค์ของชาวไทย
ญ. ชนทั้งเมืองรุ่งเรืองวิไล
ช. ถ้วนทั่วทุกวัยเลิศจริงหญิงชาย
ญ. ดังจะข่มอัปสรเทวา *(ช.ฮัม)*
ยิ้มยวนเย้าตาดูแล้วสบาย *(ช.ฮัม)*
หรือเป็นชาวฟ้ามาเดินกราย
ช. เมืองนั้นงามดั่งเทพนิยาย
ญ. ทั้งหญิงและชายแต่งกายสวยดี
ช. แหล่งเที่ยวหย่อนใจทั่วไปหลากหลายรายเรียง
ญ. หญิงชายเคล้าเคียงเพลินเสียงดนตรี
ช. ทุกคืนเสียงเพลงครื้นเครงเพราะดี

ญ. *สวนลุมพินีเขาดินวนา*

ช. *โอ้เมืองแก้วเลิศแล้วราตรี* *(ญ.ฮัม)*

ทุกสิ่งล้วนมีชีวิตชีวา *(ญ.ฮัม)*

ทั้งเงาลำน้ำเจ้าพระยา

คู่. *ยามสายลมเฉื่อยฉิวพริ้วมา ประกายวับตาเลิศเลอนักเอย*

ญ. *หากกรุงเทพขาดฉันและเธอ* *(ช.ฮัม)*

ถึงงามล้ำเลอไม่พร้อมไพบูลย์ เหมือนเป็นเมืองร้างใจอาดูร

ช. *ความวิไลไม่งามพร้อมมูล*

ญ. *ขาดความสมบูรณ์เกื้อกูลทวี*

ช. *เมื่อมาอยู่ใกล้ชู้ชูใจ* *(ญ.ฮัม)*

ทั้งเมืองวิไลสดใสทันที *(ญ.ฮัม)*

เพราะเราถนอมกันโดยดี

ญ. *ความรักเราแน่นอนทวี*

ช. *ถึงนานกี่ปีไม่มีร้างรา*

ญ. *ต่างคนปลื้มเปรมอิ่มเอมคลอเคล้ากันไป*

ช. *น้ำคำน้ำใจมอบไว้บูชา*

ญ. *รักเราน้อมนำน้ำคำสัญญา*

ช. *ขององค์พุทธารับเป็นพยาน*

ญ. *จิตสลักด้วยรักเจือจุน* *(ช.ฮัม)*

นับเป็นผลบุญอุดหนุนบันดาล *(ช.ฮัม)*

ช. *ทุกยามค่ำเช้าเราบนบาน*

คู่. *ความรักเราไม่มีร้าวราน ถ้อยคำสาบานแน่นอนนักเอย..*

ท่านที่รักเป็นอย่างไรบ้างครับสำหรับเนื้อร้องเพลงนี้ มีครบถ้วนขบวนความไม่มีความจำเป็นอันใดที่ผมจะต้องนำความสวยงามของถนนสายนี้มาบรรยาย เมื่อฟังเพลงที่ชมปราสาทราชวังวัดวาอาราม ถนนหนทางสถานเริงรมย์แล้ว จะใจดำไม่แวะไปเที่ยวทุ่งพระเมรุบ้างหรือไร ตอนนี้ลมว่าวยังไม่หมด ก็ไปนั่งดูพวกเด็ก ๆ เขาเล่นว่าวกันอย่างสนุกสนาน กำลังนั่งเพลินชมพวกเด็ก ๆ ที่วิ่งเล่นว่าวกัน พลันก็ได้ยินเสียงที่ลอยมากับลมเป็นเสียงของวินัย จุลละปุษปะ ร้องเพลง **"เย็นลมว่าว"** เป็นผลงานเพลงของคุณครูเอื้อ สุนทรสนาน ทำนองคุณครูแก้ว อัจฉริยะกุล คำร้อง เนื้อร้องดังนี้

เย็น..ยามเมื่อเย็นลมว่าว *ปัดลมร้อนผ่าวเป่าลมที่หนาวไปสิ้น*

ร่มเย็น..ไปทุกถิ่น *บนแผ่นดินสายลมรำเพยเรื่อยไป*

เย็น..เย็นเพราะลมโชยเฉื่อย *จิตใจหายเหนื่อยด้วยลมชโลมจิตใจ*

ว่าวน้อย..ลอยลม.. *ฉันพลอยรื่นรมย์ ยิ่งชมยิ่งคิดไปได้*

สายลมชื่นใจ ว่าวลอยเหลิงไปเกลื่อนตา

ดู..ดูเหมือนว่าวเริงร่าย จุฬาคว้าสายปักเป้าเจ้าย้ายเริงร่า

ยิ่งดู..ดูเหมือนว่า *เจ้าจุฬาคว้าไปไม่มีผ่อนเบา*

หลง..ความคะนองเพลินพล่าม
โฉบฉาย..กลายมา..
ฝืนดึงฉุดเอา ยิ่งพันรัดเข้าแน่นตัว
โอ้..ความรักเราเหมือนว่าว
ว่าวลอยหาญห้าวดังคราวที่รักเกลือกกลั้ว
ใจมืดมัวเพราะรักพันพัวติดตา
แม้..ใครคะนองลองเล่น
อวดดีถือเด่นจะเป็นเหมือนเช่นจุฬา
หลงเข้าบ่วงไปก็ควรให้สมน้ำหน้า
แม้..คนทนงเองเล่า
พูดมา..จริงหรือไม่..
ขอ..จงคิดดูบ้าง
ว่าวเหลิง..เริงลม..
รักเราเช่นกัน หมั่นคอยระวังเถิดเอย..

จิตใจเหิมห่ามจู่โจมเพราะความโฉดเขลา
เดี๋ยวเดียวจุฬา กลับมาติดเหนียงปักเป้า

ไม่ดู..ดีหรือชั่ว

ลุ่มหลง..เริงใจ..
ช้ำในอุราต้องกินน้ำตาร่ำไป
จัดเจนเสียเปล่าก็ยังโง่เขลาไปได้
ใครต่อใครช้ำใจตายไปมากครัน
เล่ห์เหลี่ยมหลายอย่างต้องตรองทุกทางให้ทัน
หลงต้องป่านคม ขาดลอยหล่นผล็อยไปนั่น

พอตะวันพลบค่ำ..พวกเด็ก ๆ ที่พากันวิ่งว่าวต่างก็ทยอยกันกลับบ้าน เหลือแต่หนุ่ม ๆ สาว ๆ ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ยังพิสมัยอากาศ ณ ทุ่งพระเมรุ คืนนั้น..เดือนหงาย แว่วเสียงเพลงมาจากกรมโฆษณาการ เป็นเสียงร้องเพลงของ **"คุณครูเอื้อ"** ลอยมากับสายลม จำได้คลับคล้ายคลับคลาว่าชื่อเพลง **"น่าเพลินใจ"** ซึ่งเป็นผลงานเพลงของคุณครูเอื้อ สุนทรสนาน ทำนอง ส่วนคำร้องนั้นคือคุณครูเอิบ ประไพเพลงผสม *(เดิมจมื่นประไพเพลงผสม)* เนื้อร้องมีดังนี้

เพลินน่าเพลินใจ มองดูทางไหนชื่นใจสุขสำราญ
เพลินราตรีกาล แสงจันทร์อ่อนหวานรู้สึกซ่านทรวงเย็น
เพลินพิศจันทร์เพ็ญ ดาวล้อมเดือนเด่นเมื่อได้เห็นมิเว้นชื่นบาน
เพลินดังกังวาน ฟังเสียงเพลงประสานหริ่งเรไร
เพลินยิ่งเพลินฟัง ไพเราะดังบรรเลงเพลงสวรรค์
เพลินเพราะเสนาะกรรณ เพ้อละเมอฝันนึกระรื่นชื่นใจ
เพลินเคลิ้มฤทัย มัวแต่ใจใฝ่ชมความงามของธรรมชาติ
เพลินตาอากาศชื่น แสนสำเริงรื่นอารมณ์
เพลินเมื่อราตรี สวยงามยามนี้เป็นที่ชื่นบาน
เพลินยามวิกาล หัวใจชื่นบานเสียงพัดผ่านสายลม
เพลินพิศเพลินชม บันเทิงเริงรมย์น่านิยมชมรัตติกาล
เพลินใดไม่ปาน เหมือนรัตติกาลชวนชม
เพลินธรรมชาติ เหมือนช่างชาญฉลาดวาดไว้ให้ดี
เพลินเมฆสวยดี แสงจันทร์สอดสีรัศมีวงกลม
เพลินยิ่งเพลินชม เมฆเลื่อนลอยลมช่างงามสมเมื่อลมพัดพา
เพลินดูหมู่ดารา พิศดูแล้วน่าเพลินใจ..

เมื่อเสียงเพลงจบ...พร้อมกับลุกขึ้นยืนสูดอากาศให้เต็มปอดอีกครั้ง *(แหม..ถ้าเป็นสมัยนี้คงจะมีแต่มลภาวะ.. สารพิษ..ที่จะวิ่งเข้ามาติดตัวเราทุกวินาที)* ค่อย ๆ เดินทอดน่องออกจากท้องสนามหลวงไปเรื่อย ๆ มาเรียง ๆ มุ่งหน้าไปขึ้น **"รถราง"** สายถนนตก - หลักเมือง ซึ่งจอดอยู่ที่หน้าศาลเจ้าพ่อหลักเมือง หรือข้างกระทรวงกลาโหม นั่นแหละ

รถรางของบริษัทไฟฟ้าสยาม" พาออกจากหลักเมือง **"วิ่งกะเด้ง ๆ"** ไปถึงสี่กั๊กพระยาศรีวิ่งรอรี ไปถึงเฉลิมกรุงแล้วก็จอด พอถึงสามยอดขอจอดอีกหน วิ่งไปรับคน จนถึงสี่แยก เอส.เอ.บี. วิ่งอีกที...ตานี้ แคปปิตอล วิ่งตะลอน ๆ ถึงวัดเล่งเน่ยยี่ วิ่งเร็วรี่ถึงพัฒนาการ วิ่งออดอ้อนจนถึงสามแยก

พอถึง **"สามแยก หรือที่คนจีนเขาเรียกว่า ซากั๊กโล่"** รถรางจะจอดนานหน่อย เพราะว่าตรงหัวมุมตึกแถวนั้นเป็นสำนักงานบริษัทไฟฟ้าสยาม เพื่อให้บรรดากระเป๋ารถนำเงินมาแลกตั๋วและแลกสตางค์ทอน หรือสับเปลี่ยนพนักงานขายตั๋ว

พอรถเคลื่อนออกจากสามแยก ก็วิ่งซอกแซกถึงโอเดียน วิ่งฉวัดเฉวียนถึงตลาดน้อย วิ่งชดช้อยข้ามสะพานเหล็กล่าง *(พิทยเสถียร)* ไปจอดค้างที่ห้างนายเลิศ

เอ้าละครับ..ผมลงตรงนี้หละ เพราะจะเดินทอดน่องเข้าบ้านก็นานโขอยู่ จึงมิสามารถที่จะพาท่านนั่งรถรางไปถึงถนนตกหรือบางคอแหลมได้

ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ เป็นเดือนที่ประเทศไทยมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมาอย่างมากมาย มีการเดินขบวนเรียกร้องที่ดินคืนจากนิสิตนักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองกับพ่อค้าประชาชน เริ่มต้นตั้งแต่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ เป็นการเดินขบวนเรียกร้องที่ดินคืนของบรรดานิสิตและนักเรียนเตรียมอุดมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับบรรดานักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ทั้งสองมหาวิทยาลัยเดินขบวนผ่านถนนราชดำเนิน ผ่านอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยไปสนามหลวง จนไปถึงหน้ากระทรวงกลาโหม เพื่อพบกับ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เพื่อกระทำการปฏิญาณตนต่อพระแก้วมรกตในการเรียกร้องที่ดินคืน

ในการเดินขบวนนั้น เพลงที่เหมาะสมในการใช้เดินคงไม่พ้นเพลงของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการแน่นอน เพราะว่าตอนนั้นเพลงละครของท่านออกมามากมายเหลือเกิน เช่น **"เพลงเดิน"** เพลงนี้อยู่ในละครเรื่อง **"น่านเจ้า"** ใน พ.ศ. ๒๔๘๒ เนื้อร้องมีดังนี้

เดิน เดิน เดิน อย่ายอมแพ้ใคร ชาติไทยต้องเดิน
เดิน เดิน เดิน ถ้าหวังก้าวหน้า เราต้องพากันเดิน
เดิน เดิน เดิน อย่าท้อทางไกล ขอให้ไทยเจริญ
มาเพื่อนไทย มาร่วมน้ำใจ สมานฉันท์
ไปตายดาบหน้า เพื่อนไทยจงมาให้พร้อมเพรียงกัน
พบหนามเราจะฝ่า พบป่าเราจะฟัน
พบแม่น้ำขวางกั้น เราจะว่ายข้ามไป
เดิน เดิน เดิน อย่ายอมแพ้ใคร ชาติไทยต้องเดิน
เดิน เดิน เดิน ถ้าหวังก้าวหน้า เราต้องพากันเดิน
เดิน เดิน เดิน อย่าท้อทางไกล ขอให้ไทยเจริญ

ไชโย ไชยะ ให้ไทยชนะ ตลอดปลอดภัย ไชโย ไชโย
ใครขวางทางเดิน เราจักต้องเชิญเขาหลีกทางไป
พบเสือเราจะสู้ พบศัตรูเราจะฆ่า พบอะไรขวางหน้า เราจะฝ่าฟันไป
เดิน เดิน เดิน อย่ายอมแพ้ใคร ชาติไทยต้องเดิน
เดิน เดิน เดิน ถ้าหวังก้าวหน้า เราต้องพากันเดิน
เดิน เดิน เดิน อย่าท้อทางไกล ขอให้ไทยเจริญ..

ยังมีอีกเพลงหนึ่ง ที่สมัยนั้นฮิตมากที่สุด ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ร้องกันได้ทุกคน ดังนั้นเมื่อมีการเดินขบวนต้องอาศัยเพลงนี้ร้องนำในการเดิน บังเอิญเพลงนี้ก็เป็นผลงานของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ อยู่ในละครเรื่อง **"ราชมนู"** ใน พ.ศ. ๒๔๗๙ เนื้อร้องมีดังนี้

(สร้อย) รักเมืองไทย ชูชาติไทย
เราชาวไทย เกิดเป็นไทย ตายเพื่อไทย
ศัตรูใจกล้า มาแต่ทิศใด
เราชาวไทย เกิดเป็นไทย ตายเพื่อไทย
แต่รักษาสิทธิ์ อิสระของไทย
เราชาวไทย เกิดเป็นไทย ตายเพื่อไทย
ดั่งงูตัวนิด มีพิษเหลือใจ
ทะนุบำรุงให้รุ่งเรืองสมเป็นเมืองของไทย..
ไม่เคยอ่อนน้อมเราไม่ยอมแพ้ใคร
ถ้าข่มเหงไทย คงได้เห็นดี (สร้อย)
เรารักเพื่อนบ้าน เราไม่รานรุกใคร
ใครทำช้ำใจ ไทยจะไม่ถอยเลย (สร้อย)
ถ้าถูกข่มเหง แล้วไม่เกรงผู้ใด
เรารักเมืองไทย ยิ่งชีพเราเอย (สร้อย)

๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ เป็นการเดินขบวนของพี่น้องประชาชน พ่อค้า บรรดาครูและนักเรียนทั้งในจังหวัดพระนครและธนบุรี เพื่อเรียกร้องดินแดนฝั่งซ้ายของไทยคืนมา ขบวนแยกออกเป็นสองสาย สายฝั่งพระนครเริ่มต้นขบวนที่หน้าอำเภอบ้านทวายตรงหัวมุมถนนสาธรใต้เดินไปตามถนนเจริญกรุงจนถึงกระทรวงกลาโหม ระหว่างเดินขบวนนั้นก็มีการร้องเพลงเป็นการปลุกใจ เพลงอะไรก็ไม่เหมาะเท่าเพลงของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ เช่นเพลง **"ใต้ร่มธงไทย"** เพลงนี้เป็นบทเพลงที่ไม่ได้อยู่ในละคร เนื้อร้องมีดังนี้

ใต้ร่มธงไทยร่มเย็น เหมือนดังอยู่ใน
ชาติไทยใหญ่หลวง แต่กระจัดกระจาย
เชิญ..พวกพ้อง พี่น้องมาพร้อมกัน
เลือดเนื้อเผ่าไทย
เหมือนน้องพี่
ใต้ร่มธงไตร ร่มเหมือนดังโพธิ์ไทร
ร่มโพธิ์ ร่มไทรที่มีกิ่งใบแน่นหนา
ถูกแยกแบ่งย้าย ไปอยู่หลายสาขา
เชิญ..อยู่ใต้ร่มธงไทย
นี้ควรจะมีสมานฉันท์
ชาติเชื้อเรามีสายเดียวเกี่ยวพัน
ใต้ร่มธงไทย เย็นเหมือนใต้แสงจันทร์..

ยังมีอีกเพลงหนึ่งที่นำมาร้องในวันนั้น คือเพลง **"แหลมทอง"** เพลงนี้ก็เป็นผลงานเพลงของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งอยู่ในละครเรื่อง **"ศึกถลาง"** พ.ศ. ๒๔๘๐ เนื้อร้องมีดังนี้

(สร้อย) แหลมทอง ไทยเข้าครองเป็นแดนไทย
แหลมทอง ไทยเข้าครองเป็นแดนไทย
ไทยสยามอยู่แม่น้ำเจ้าพระยา
โขงสาครไทยก็จองครองที่ดิน
รักกันไว้ เราพวกไทยในแดนทอง
แล้วย้ายแยกแตกกันไปเป็นสาขา
และปิง วัง ยมนา น่านนที (สร้อย)
สาละวิน ไทยใหญ่อยู่เป็นที่

ไทยอิสลามอยู่ลำน้ำตานี *ต่อลงไปไทยก็มีอยู่เหมือนกัน (สร้อย)*
ขอพวกเราชาวไทยของแดนทอง *หมายใจปองผูกรักสมัครมั่น*
ไทยสยามมุ่งจิตต์คิดสัมพันธ์ *ผูกไมตรีทั่วกันในแหลมทอง (สร้อย)*

สาเหตุที่การเดินขบวนครั้งนี้ แล้วนำเพลงสองเพลงนี้มาร้องก็เพราะว่าผู้ที่มาเดินขบวนครั้งนี้มีชาวไทยฝั่งซ้ายมาร่วมเดินขบวนด้วย เช่น ไทยใหญ่ ญวน เขมร ลาว ที่เข้ามาพึ่งโพธิสมภารแผ่นดินไทยอยู่ เมื่อขบวนถึงหน้ากระทรวงกลาโหม ในวันนี้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ไม่อยู่ติดราชการจึงให้พลตรีหลวงเกรียงศักดิ์พิชิตมาต้อนรับแทน และนำกระทำการปฏิญาณตนต่อพระแก้วมรกตในการเรียกร้องดินแดนคืน

๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ในวันนี้..ฝรั่งเศสก็เป็นผู้เริ่มก่อการวิวาทขึ้นก่อน โดยนำเครื่องบินมาทิ้งระเบิดที่จังหวัดนครพนม เมื่อฝ่ายฝรั่งเศสทำการรุกรานประเทศของเราเช่นนี้ ประเทศไทยจำต้องป้องกันรักษาอธิปไตยไว้ ด้วยการสนับสนุนของประชาชาติไทยทั้งสิ้น ทั้งกำลังทหาร ตำรวจสนาม เข้าทำการรบตามชายแดนไทยด้านอินโดจีนฝรั่งเศสขณะนั้น

ตอนนี้หละครับ..จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี มีคำสั่งให้กรุงเทพ และจังหวัดชายแดนที่มีการรบรุก **"พรางไฟ"** เป็นการป้องกันภัยทางอากาศ ดังนั้น..ทั่วกรุงเทพจึงมืดสนิท ทางราชการประกาศรับอาสาสมัคร แต่ต้องมีอาวุธปืนของตัวเองถึงจะสมัครได้ เพื่อจะได้สอดส่องดูแล **"พวกแนวที่ ๕"** หรือตรวจแสงไฟที่ใครยังไม่ได้พราง

ตอนนี้..ชาวกรุงเทพเงียบเหงามาก มหรสพต่าง ๆ งดแสดงหมด กลางคืนไม่รู้จะทำอะไรก็รวมสมัครพรรคพวกออกมาเล่น **"รำโทน"** กัน ตามลานวัดบ้างตามลานบ้านที่กว้าง ๆ บ้าง ก็พอจะแก้เหงาไปได้บ้าง ตอนนี้มีเพลงต่าง ๆ ออกมาอย่างมากมาย ทั้งเพลงปลุกใจ เพลงรำโทนคละกันไป

การเล่น **"รำโทน"** สมัยสงครามอินโดจีน ก็ไม่มีอะไรมากเครื่องดนตรีก็มี **"โทนหนึ่งใบใหญ่มาก ฉิ่งฉับ กรับ แล้วก็พวกลูกคู่"** เพลงที่ใช้ร้องกันก็เป็นเพลงง่าย ๆ เช่น

ช่อมาลี..คนดีของพี่ก็มา *สวยจริงหนาเวลาค่ำคืน*
สวยจริงหนาเวลาค่ำคืน
โอ้จันทร์ไปไหน..ทำไมจึงไม่ส่องแสง
เดือนมาแฝงแสงสว่าง
เมฆน้อยลอยมาบัง *เมฆน้อยลอยใสบัง ฯลฯ*

หรืออย่างเพลงต่อไปนี้

นั่นดอกอะไรเสียบไว้ที่ในหว่างหู *ฉันอยากจะรู้ว่าดอกไม้นั้น*
นั่นดอกจำปี สารภี มะลิวัลย์ *โอ้ดอกไม้นั้นขอให้ฉันจะได้ไหมเธอ (ซ้ำ)*

หรืออย่างเพลงต่อไปนี้

ใกล้เข้าไปอีกนิด *ชิดๆ เข้าไปอีกหน่อย*
สวรรค์น้อยๆ อยู่ในวงฟ้อนรำ
รูปหล่อขอเชิญมาเล่น *เนื้อเย็นขอเชิญมารำ*
มองมานัยน์ตาหวานฉ่ำ(ซ้ำ) *มะ..มารำกับพี่นี่เอย..ฯลฯ*

หรืออย่างเพลงต่อไปนี้

(ช) เธอรำช่างน่าดู *ถ้าแม้นรำคู่จะเป็นบุญตา*

(ญ) อย่ามาทำ อย่ามาทำพูดจา ประเดี๋ยวจะว่าให้ได้อาย
(ช) หวานคารมคำคมแง่งอน (ญ) รู้ว่างอนมาวอนทำไม
(ช) รับรักฉันหน่อยได้ไหม (ญ) อุ๊ย..ไม่ได้หวานใจเธอมี..ฯลฯ

หรืออย่างเพลงต่อไปนี้

ยวนยาเหล..ยวนยาเหล่ หัวใจว้าเหว่ไม่รู้จะเห่ไปหาใคร
จะซื้อเปลญวน ที่ได้หย่อนหย่อน จะซื้อเปลญวนที่ได้หย่อนหย่อน
จะเอาน้องนอน ไกวเช้าไกวเย็น จะเอาน้องนอนไกวเช้าไกวเย็น..ฯลฯ

หรืออย่างเพลงต่อไปนี้

ตามองตา..สายตามาจ้องมองกัน รู้สึกเสียวซ่านไปถึงหัวใจ
รักฉันก็ไม่รัก หลงฉันก็ไม่หลง ฉันยังอดโค้งเธอไม่ได้
รูปช่างงามวิไล.. เหมือนดอกไม้ที่เธอถือมา (ซ้ำ)

นี่คือเพลงที่ใช้ร้องเล่น **"รำโทน"** กันในสมัยนั้น ความจริงยังมีเพลงอีกมาก แต่ผมขออนุญาตนำลงเพียงแค่นี้ เพราะว่าเหตุการณ์ยืดเยื้อ กว่าจะเสร็จสิ้นสงครามก็ปาเข้าไปใน พ.ศ. ๒๔๘๘ ดังนั้นเพลงที่จะนำมาเสนอท่าน บางครั้งจำเป็นต้องตัดตอนลงบ้าง

การ **"รำโทน"** ในสมัยสงครามอินโดจีนนี้ คือที่มาแห่งเพลง **"รำวง"** ตามคำบัญญัติของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม พร้อมทั้งสั่งให้กรมศิลปากรออกแบบท่ารำขึ้นใหม่ และห้ามไม่ให้หญิงชายรำแล้วถูกเนื้อต้องตัวกัน กับห้ามเรียกว่า **"รำโทน"** เป็นอันขาด นอกจากต่างจังหวัดเท่านั้น

ทีนี้ไปทางเพลงปลุกใจบ้าง ว่าในขณะนั้นมีเพลงอะไรบ้างระยะสงครามอินโดจีน ก็ต้องพึ่งพาอาศัยเพลงของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการเป็นหลักเพราะท่านได้แต่งคู่กันกับละคร สามารถนำมาใช้กับเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นพอดี อย่างเช่นเพลงต่อไปนี้ คือเพลง **"สมรภูมิ"** มีเนื้อร้องดังนี้

(สร้อย) เดินรีบเดิน.. ไปสมรภูมิ
เดินรีบเดิน หวังไปชิงโชคชัย
เราทหารชาติไทย เดินด้วยใจภาคภูมิ
เดินรีบเดิน ไปสมรภูมิ
ทัพบก ทัพเรือ ทั้งทัพอากาศ
ของไทย สามารถ ฐชาติ ช่วยไทย
จะรบข้าศึก ไม่นึกหวั่นหวาด
พลีชีพ เพื่อชาติ เลือดเนื้อเพื่อไทย..(สร้อย)
ให้ไทยชนะ ให้ไทยเจริญ
กองทัพเราเดิน เพื่อไปรบชิงชัย
ไปรบเพื่อชาติ ไปรบเพื่อประเทศ
รบเพื่อรักษาเขต แดนดินถิ่นไทย..(สร้อย)

นอกจากเพลง **"สมรภูมิ"** แล้วยังมีเพลงที่เป็นเนื้อหาสาระติดต่อกันเป็นเรื่องเป็นราวดังเช่นเพลงต่อไปนี้

คือ **"เพลงข้ามโขง เพลงมณฑลบูรพา เพลงนครจำปาสัก"** ดังเนื้อร้องตั้งแต่เพลงแรกจนถึงเพลงที่สาม

(สร้อย) ข้ามโขง..มาสู่แคว้นไทย มาพวกเราชาวไทย รักใคร่กัน
โขง.. คือว่าสายสัมพันธ์ ร่วมจิตร่วมใจ รวมไทยไว้ด้วยกัน
เหมือนน้องพี่ล้วนแต่มีเกี่ยวพัน (สร้อย)
โขง.. เป็นแม่น้ำสำคัญ มา.กลับมารวมกัน เป็นเนื้อเดียว
สนิทสนม ไทยต้องกลมเกลียว
เชิญพี่เชิญน้อง มารวมเป็นทองผืนเดียว
โขงสองฝั่งต้องเป็นเหมือนดั่งฝั่งเดียว (สร้อย)
โขง.. คือแม่น้ำของไทย เป็นชีวิตจิตใจ ของชาวเรา
ชาติใด ใครมาดูเรา
จงสู้จงรบ กว่าจะพบโชคชัย
ถึงเนื้อเลือด เราจะเชือดให้ไป..(สร้อย)

ต่อไปนี้ก็เป็นเพลงมณฑลบูรพา

มณฑลบูรพา เคยได้เป็นของเรา
เสียมราฐพระตะบอง บ้านพี่เมืองน้อง
มาช้านาน แต่ครั้งโบราณก่อนเก่า
ไทย..ชาติไทยใจเศร้า
เลือดเนื้อเชื้อเผ่า ถูกเขายื้อแย่งไป
คอย..ไทยเราเฝ้าคอย
แต่กำลังยังน้อย สู้เขาไม่ไหว
ล่วงสามสิบปี ทัพของไทยก็มี
สมรรถภาพและเข้มแข็งยิ่งใหญ่
ทหารภาคบูรพา ยอมสละชีวี รุกไล่โจมตี พวกไพรี แตกหนีพ่ายไป
กองทัพบูรพา องอาจเก่งกล้า
เทิดเกียรติก้องหล้า เลือดทหารชาติไทย..

ต่อไปก็เป็นเพลงนครจำปาสัก

นครจำปาสัก เป็นที่รักของชาวไทย
พลัดพรากจากไทยไป อยู่ต่างแดนเสียนาน
ไทยเฝ้าคำนึง ไทยมุ่งรำพึง ระลึกถึงตลอดกาล
ฤกษ์งามยามดี ไทยเข้าโจมตี
เหล่าร้ายไพรี แตกหนีแหลกราน
ธงไทยธงชัย ปลิวโบกอยู่ใน เขตแคว้นไพศาล
กองทัพเกรียงศักดิ์ ไชโย ยกเข้ามาหาญหัก ไชโย
ได้จำปาสัก ไชโย มาสมัครสมาน

พี่น้องเลือดไทยล้วนใจชื่นบาน เทิดเกียรติทหารหาญ ของไทยยิ่งเอย..

เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ กรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศสยังมีการสู้รบกันอยู่ตามบริเวณชายแดนของไทย จอมพล ป.พิบูลสงคราม ท่านกลัวว่าพี่น้องประชาชนชาวไทยจะหวาดกลัวสงคราม ท่านก็เลยสั่งให้จัดงานฉลองรัฐธรรมนูญขึ้น เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ แต่คราวนี้สถานที่จัดงานแปลกกว่าครั้งที่แล้ว ๆ มา โดยท่านสั่งให้จัด ณ บริเวณถนนราชดำเนินที่ท่านสั่งให้สร้าง เพิ่งจะเสร็จใหม่ ๆ พร้อมทั้งตึกทันสมัยทั้งสองฟากถนน กับ **"อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย"** ตั้งระหว่างอยู่ตรงสี่แยกถนนดินสอ *(ปัจจุบันคือสี่แยกอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย)*

นางสาวไทยในไฟสงครามอินโดจีน นี่คือคำที่เรียกขานนางงามในปีนี้ ผู้ที่ได้รับตำแหน่งนางสาวไทยกับรองนางสาวไทยทั้งสี่ตำแหน่งมีดังนี้

๑.	นางสาวสว่างจิตต์	คฤหานนท์	นางสาวไทย
๒.	นางสาวสมจิตต์	ลิ้มไพบูลย์	รองนางสาวไทย
๓.	นางสาวอารี	ปิ่นแสง	รองนางสาวไทย
๔.	นางสาวสอาด	ลิ่มสวัสดิ์	รองนางสาวไทย
๕.	นางสาวประชัญ	ศิวเสน	รองนางสาวไทย

ท่านเชื่อหรือไม่ว่าทั้งนางสาวไทย และรองนางสาวไทยในปีนี้ **"ทหารอากาศขาดรัก"** ได้ไปครองทั้งหมด เช่น คุณสว่างจิตต์ คฤหานนท์ ก็ได้พบรักหวานชื่นกับเรืออากาศเอกหะริน หงสกุล อดีตผู้บัญชาการทหารอากาศ และอดีตประธานรัฐสภา

ตอนนี้ผมขออนุญาตท่านผู้อ่านที่เคารพ นำเพลงมาประกอบตรงรายการนี้สักหน่อย เพลงนั้นก็คือ **"เพลงสาวน้อยร้อยชั่ง"** ซึ่งเป็นเพลงที่เกี่ยวกับการประกวดนางสาวไทยเหมือนกัน แต่เป็นนางสาวไทยใน พ.ศ. ๒๔๙๑ นางสาวลัดดา สุวรรณสุภา ซึ่งคุณครูเอื้อ สุนทรสนาน แต่งให้เป็นเพลงแรกสำหรับนางสาวไทย เนื้อร้องมีดังนี้

สาวน้อยร้อยชั่ง รูปแม่งามดุจอัปสรโสภา
ผ่องพรรณขวัญตา นางวิไลในหล้าสุดที่จะหาเทียมนาง
สวยเกินนางแก้ว ผ่องพราวพริ้งเพริศแพรวเลิศแล้วเลอร่าง
สาวเอยสวยสองค์ งามนักงามทุกอย่างรูปนางงามล้ำลาวัณย์
งามทรงพฐสมส่วน นวลผิวผ่องนวลดังนวลจันทร์
มิ่งขวัญชาติไทยวิไลวรรณ จะหาคำรำพันสุดจะสรรค์ประพันธ์พา
พิศไหนงามนั่น โอ้แม่งามผ่องพรรณกว่าจันทร์ในนภา
เทพไทสรรค์มา งามเหนือคำที่ว่าหยาดฟ้ามาสู่ดิน..

ส่วนนางสาวอารี ปิ่นแสง รองนางสาวไทย ก็ได้พบรักอันหวานชื่นกับเรืออากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ *(ยศในขณะนั้น)* พระเอกภาพยนตร์เรื่อง **"บ้านไร่นาเรา"** ที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม สั่งให้พลตรีหลวงวิจิตรวาทการเขียนบทและดำเนินการสร้าง ส่วนเพลงประกอบเรื่องนั้น เป็นหน้าที่ของท่านอาจารย์พระเจนดุริยางค์ ทำนองคำร้อง ขุนวิจิตรมาตรา *(สง่า กาญจนาคพันธ์)* และก็ให้นางสาวอารี ปิ่นแสง แสดงเป็นนางเอก เนื้อร้องเพลง

บ้านไร่นาเรามีดังนี้

เรืองแสงทองกระดึงกร่องกริ้งมา เป็นสัญญาออกทุ่งนาจับทำงาน
ฟังเสียงกระดึงดูผึ้งบินคลุกคลาน กินน้ำหวานเก็บไปสร้างรังถาวร
แสง..ทองงามตา เรือง..นาป่าดอน ตะวันเช้าทำงาน ตะวันรอนเรานอน
สายแล้วเรามาฉวยพร้าหาบคอน ทรัพย์ฝังดิน สินฝังดอก ซ้อนขุดเอาสมบูรณ์
ไหนปานบ้านไร่นาเรา เสรีสำราญ บ้านไร่นาเรา..

แล้วพระเอกกับนางเอกก็สมรสกันในชีวิตจริง ท่านคือคุณหญิงอารี จุลละทรัพย์ กับพลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ แหม..ตอนนี้ ผมอยากจะนำเพลงมาประกอบเรื่องสักเพลงเพื่อให้มันสมบูรณ์แบบของความรัก เพลงนั้นก็คือ **"ลักษมีเฉิดโฉม"** ทำนองของครูเอื้อ สุนทรสนาน คำร้องครูแก้ว อัจฉริยะกุล เนื้อร้องมีดังนี้

งามลักษมีเฉิดโฉม โลมพิลาสทรามสวาทยุพดีลักษมีเฉิดฉาย
เฉิดโฉมสวยประโลมใจชาย ลักษมีนารายณ์อวตารแปลงกายฤๅฉันใดหนอนี่
เลอโฉมโลมใจหรือเทพไทองค์ใดสรรค์สร้าง เพื่อให้นางสุดสะอางเลิศล้ำนารี
สวยเอย น่ารักเอยทรามเชยผ่องศรี ล้ำคำที่ร้อยกวีลักษมีงามเอย..

งานฉลองรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๓ ในงานนอกจากมีประกวดนางสาวไทยแล้ว ยังมีการแสดง **"โอเปล่าเรื่องแนวที่ ๕"** ที่โรงละครชั่วคราวสนามเสือป่า ละครเรื่องนี้มีผู้แสดงคือ

๑. นายกลศ	ไชยสุต	แสดงเป็น	นายร้อยตรีวิชัย วีรนันท์
๒. นางสาวสมศรี	เสฐียรโกเศศ	แสดงเป็น	นางสมศรี วีรนันท์
๓. นายล้วน	ควันธรรม	แสดงเป็น	นายทวี รักเสรี
๔. นายอรุณ	ปรีชญาภรณ์	แสดงเป็น	ผู้บังคับกองทหารข้าศึก
๕. นายลาภ	อุณหะนันท์	แสดงเป็น	ทหารฝ่ายข้าศึก

บทประพันธ์ พันโทหลวงสารานุประพันธ์
อำนวยเพลงโดย สิบโทเมย์ เอื้อเฟื้อ
วงดนตรีทหารบก ทหารเรือ หลวงประสานดุริยางค์ ควบคุม
ทำนองเพลง นารถ ถาวรบุตร
คำร้อง สกนธ์ มิตรานนท์
เพลงเอกในเรื่องคือเพลง **"เดือนดารา"** มีเนื้อร้องดังนี้

ดูเดือนดารา เมื่อยามลับท้องนภายิ่งพิศยิ่งพาใจเศร้า
แสงสว่างที่เคยพร่างพราว ยังเร้าใจอยู่ไม่รู้เลือน
งามแสงเดือนเป็นเพื่อนชม ชุ่มชื่นอารมณ์ลมค่อยพัดมาเยือน
คล้ายความรักเตือน เหมือนดังดาราส่องฟากฟ้าให้งาม (ฮัม)
เดือนจะลับไปทุกโมงยาม ความรักร่วงโรยเศร้าใจ
ดูเดือนดารา ยิ่งแรมลับไปไกลตาก่อนนี้เคยมาอยู่ใกล้
แสงส่องต้องดวงหทัย เรารักเราใคร่ได้ชิดชม
ยามนี้เดือนเลือนจากจร โอ้ทรวงสะท้อนถอนจากรักจึงตรม

นภาระทม *ไร้เดือนเพื่อนชมชอกช้ำจำลา (ฮัม)*
หนาวน้ำค้างเรไรกลางพนา *ครวญหรีดหริ่งล้วนร่ำสัญญา*
คอยกว่ารักนี้จะคืนมา *แสนเศร้าอุราคารักไกล ๆ..*

เพลงนี้เวลาได้ผ่านไปถึง ๓๑ ปี จึงได้นำมาบันทึกแผ่นเสียง โดยคุณสวลี ผกาพันธุ์ เป็นผู้ร้อง และก็ได้รับพระราชทานแผ่นเสียงทองคำในปี ๒๕๑๔

เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ เป็นเดือนสุดท้ายของปีนี้ ทั้ง ๆ ที่ยังมีเวลาอีกตั้ง ๓ เดือนถึงจะครบปี คือ เดือนมกราคม เดือนกุมภาพันธ์ เดือนมีนาคม จึงจะถึงวันที่หนึ่งเมษายนตั้งต้นปีใหม่

แต่เหตุการณ์กลับไม่เป็นเช่นนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้คิดเปลี่ยนแปลงวันขึ้นปีใหม่เพื่อให้เหมือนนานาอารยประเทศ ตลอดถึงประเทศใหญ่ ๆ ที่นิยมใช้วันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ จึงได้ทำการเปลี่ยนแปลงวันขึ้นปีใหม่จากวันที่ ๑ เมษายน ไปเป็นวันที่ ๑ มกราคม โดยเริ่มต้นเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ซึ่งผ่านไปเพียง ๙ เดือนเท่านั้น ยังไม่ครบปี พ.ศ. ๒๔๘๓ เพราะว่ายังขาดไปอีกตั้ง ๓ เดือน ก็เปลี่ยนไปเป็นวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๘๔ เป็นวันขึ้นปีใหม่

ท่านที่เคารพ..เห็นหรือไม่ว่า นี่ขนาดประเทศชาติยังอยู่ในระหว่างสงคราม แต่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ท่านยังมีแนวความคิดที่จะสร้างสรรค์ให้ประเทศทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ต่อโลก โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคใด ๆ ทั้งสิ้น และข้อมูลทั้งหมดที่ผมนำมาเสนอท่าน ถ้าท่านยังไม่มั่นใจหรือยังไม่ปักใจเชื่อ ผมก็จะนำสำเนาประกาศอย่างเป็นทางการ มาให้ท่านอ่านเพื่อให้คลายกังวล ขอเชิญท่านทัศนาการได้เลยขอรับ

ประกาศ
ให้ใช้วันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่
ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนสภาราษฎร)
ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐
อาทิตย์ทิพอาภา
พลเอกพิชเยนทร์ โยธิน

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓
เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป.พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

นี่คือใบประกาศใช้วันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ เป็นวันขึ้นปีใหม่ ที่ผมค้นคว้าหามาลงให้ท่านได้เห็น

อ่านต่อฉบับหน้า

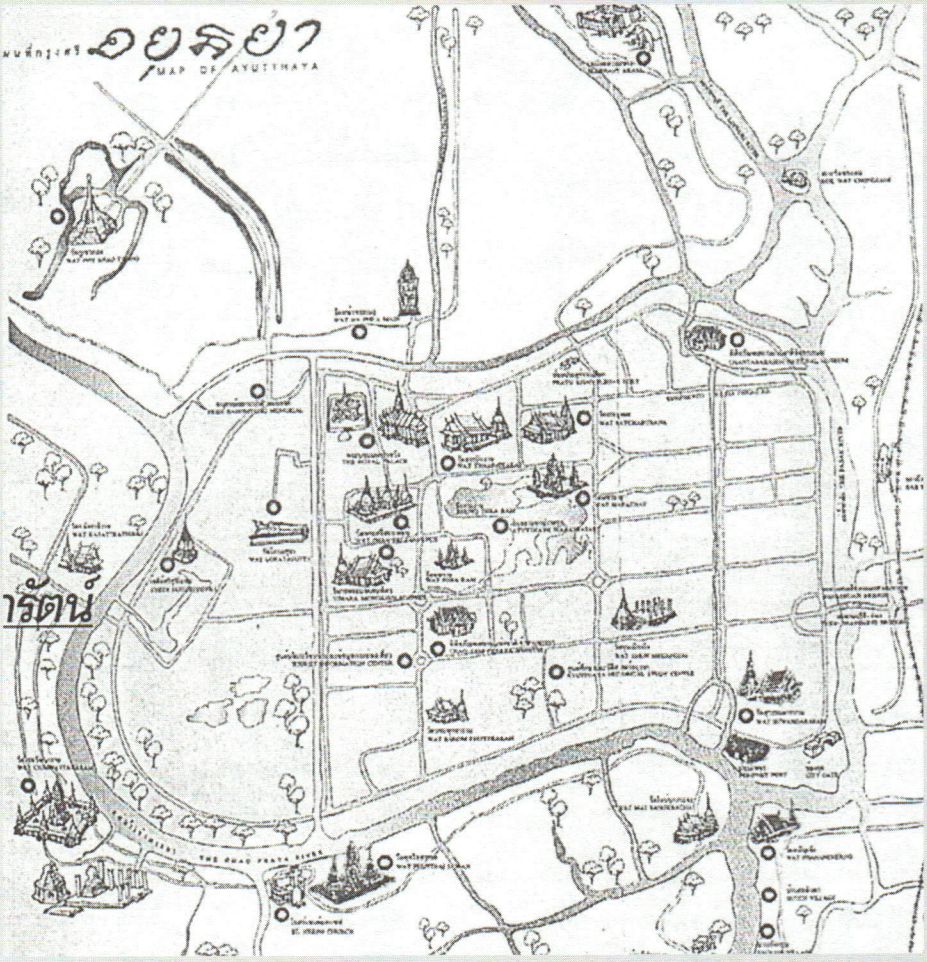

ภูมินามวิทยา : พระนครศรีอยุธยา

รองศาสตราจารย์วนิช สุธารัตน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

จตนาในการเขียนเรื่องนี้ก็เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องชื่อของสถานที่ บุคคล วัตถุหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพระนครศรีอยุธยา สิ่งเหล่านี้มีความเกี่ยวพันสืบเนื่องจากประวัติศาสตร์ ศิลปะโบราณคดี ภาษา และวิธีการคิดหรือภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นรากแก้วของสุนทรียภาพหรือจิตวิญญาณที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการให้เยาวชนได้ตระหนักในความสำคัญแห่งภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้งและเข้าถึงคุณค่า รวมทั้งเกิดความคิดในเชิงเชื่อมโยง ความคิดเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนมีความสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้วเป็นการขยายขอบข่ายการเรียนรู้ให้กว้างขวางลึกซึ้ง และก่อให้เกิดประโยชน์ยั่งยืนสืบไป

ขอเริ่มต้นด้วยคำว่าหัวสาระพา

หัวสาระพา : เป็นสถานที่สำคัญสมัยกรุงเก่า ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะเมืองปัจจุบัน คือ บริเวณที่ตั้งของโรงแรมริเวอร์วิวเพลส ในสมัยกรุง

แม่น้ำเจ้าพระยาหน้าวัดพนัญเชิง

ศรีอยุธยาเป็นราชธานี หัวสาระพาเป็นทั้งตลาด และท่าเทียบเรือขนถ่ายสินค้า

คำเรียกชื่อ หัวสาระพา น่าจะเกิดขึ้นหลังจากรัชสมัยของพระมหาธรรมราชา เนื่องจากแต่เดิมกรุงศรีอยุธยามีสภาพเป็นแหลมที่มีแม่น้ำล้อมอยู่ ๓ ด้าน คือ ด้านทิศเหนือ ทิศตะวันตก และทิศใต้ ส่วนทางด้านทิศตะวันออกนั้นยังเป็นแผ่นดินที่ติดต่อกันอยู่ มีเพียงคลองคูขื่อหน้า ที่แบ่งเนื้อที่ของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาทางตะวันตกออกจากแผ่นดินใหญ่ด้านตะวันออก **"คลองคูขื่อหน้านี้เป็นคลองที่มีมาก่อนสมัยสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง ทำหน้าที่เป็นคลองลัดที่เชื่อมแม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสักและแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณวัดพนัญเชิงเข้าด้วยกัน เมื่อแรกสถาปนากรุงศรีอยุธยาในสมัยสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง *(พ.ศ.๑๘๙๓)* คลองลัดแม่น้ำแห่งนี้ได้เปลี่ยนสภาพมาเป็นคลองคูเมืองด้านตะวันออก"** *(จรรยา มาณะวิท ๒๕๔๕ ๒๔)* ในสมัยพระมหาธรรมราชาได้โปรดให้ขุดขยายคลองคูขื่อหน้าที่เชื่อมแม่น้ำป่าสักกับแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้เกิดเป็นแม่น้ำป่าสักช่วงระหว่างวัดช่องลม สถานีรถไฟจนถึงบริเวณหน้าวัดพนัญเชิง ถ้าสังเกตในแผนที่จะเห็นแม่น้ำป่าสักในช่วงนี้มีลักษณะเป็นเส้นตรง *(ดูแผนที่ประกอบ)*

เหตุที่เรียกว่า หัวสาระพา ก็เนื่องจากว่าคนไทยสมัยกรุงเก่ามีมโนภาพว่า เกาะเมืองกรุงศรีอยุธยามีรูปพรรณดังสำเภานาวา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากคำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม *(เอกสารจากหอหลวง)* กับหนังสืออธิบายแผนที่พระนครศรีอยุธยา *(ภูมิสถานกรุงศรีอยุธยา)* ได้พรรณนาถึง

พระนครศรีอยุธยาอย่างเดียวกันว่า ตั้งอยู่บนเกาะหนองโสน มีแม่น้ำล้อมรอบเกาะนั้นมีสัณฐานคล้ายรูปสำเภานาวา ข้างหัวสำเภาอยู่ทิศตะวันออก ส่วนข้างท้ายสำเภาหรือท้ายเภตราอยู่ทิศตะวันตก สอดคล้องกับกลอนเพลงยาวนิราศ กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท *(ในรัชกาลที่ ๑)* ที่บรรยายความทรงจำลักษณะพระนครศรีอยุธยาว่า **"บริเวณอื้ออลด้วยชลธี ประดุจเกาะอสุรีลงกา"** *(สุจิตต์ วงศ์เทศ ๒๕๔๔ ๑๗)*

การสร้างมโนภาพของคนสมัยก่อน ก็คือการนั่งเรือไปรอบ ๆ เกาะ กับการวัดความยาวของพื้นที่บนเกาะซึ่งยังไม่มีเข็มทิศ หรือการลงพิกัดตามแบบตะวันตก คนไทยจึงเข้าใจกันว่า เกาะเมืองมีรูปพรรณสัณฐานเป็นสำเภานาวาโดยมีหัวสำเภาอยู่ที่ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ชาวกรุงเก่าให้ชื่อบริเวณนี้ว่า หัวสาระพา มโนภาพของสำเภานาวาน่าจะชัดเจนยิ่งขึ้นภายหลังการขุดขยายคลองคูขื่อหน้าในรัชสมัยของพระมหาธรรมราชา ที่คลองคูขื่อหน้าเปลี่ยนรูปเป็นแม่น้ำใหญ่แล้ว

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้อธิบายความหมายของคำว่า สาระพา, สาระพาเฮโล ว. ไว้ว่า หมายถึง เสียงร้องพร้อม ๆ กัน เพื่อบอกจังหวะให้ออกแรงพร้อมกัน เมื่อเวลาลาก หรือยกของหนัก

เมื่อพิจารณาจากความเป็นมาของสถานที่และความหมายของคำตามพจนานุกรมก็จะเห็นว่ามีใจความสอดรับกัน ของหนัก ๆ ที่อยู่บนหัวเรือสำเภาที่ต้องอาศัยคนมาก ๆ ช่วยกันยกช่วยกันลากก็มีสมอเรือ และสินค้าทั้งปวง ซึ่งจะจัดลำเลียงขึ้นลงทางส่วนหัวของเรือ ดังนั้นที่บริเวณนี้ในอดีตคงจะมีการเคลื่อนไหวอึกทึกครึกโครมน่าดู

คำว่า เฮโล สาระพา ซึ่งเด็กรุ่นใหม่ไม่รู้ความหมายกันแล้ว คงจะมีที่มาจากตรงนี้ด้วย จะเห็นได้ว่าหัวสาระพา เป็นคำเพียงหนึ่งคำสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ได้มากมาย

หนังสืออ้างอิง

จรรยา มาณะวิท. ***คลองและท่าเรือจ้างสมัยโบราณกรุงศรีอยุธยา.*** *อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๕.*

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. ***อยุธยา.*** *กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, ๒๕๔๖.*

ราชบัณฑิตยสถาน. ***พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.*** *กรุงเทพฯ : นานมีบุคส์ จำกัด, ๒๕๔๒.*

สุจิตต์ วงษ์เทศ. ***อยุธยายศยิ่งฟ้า.*** *กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๔.*

วัดพนัญเชิงวรวิหาร

วัดพนัญเชิง ตำแหน่งที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ริมแม่น้ำ

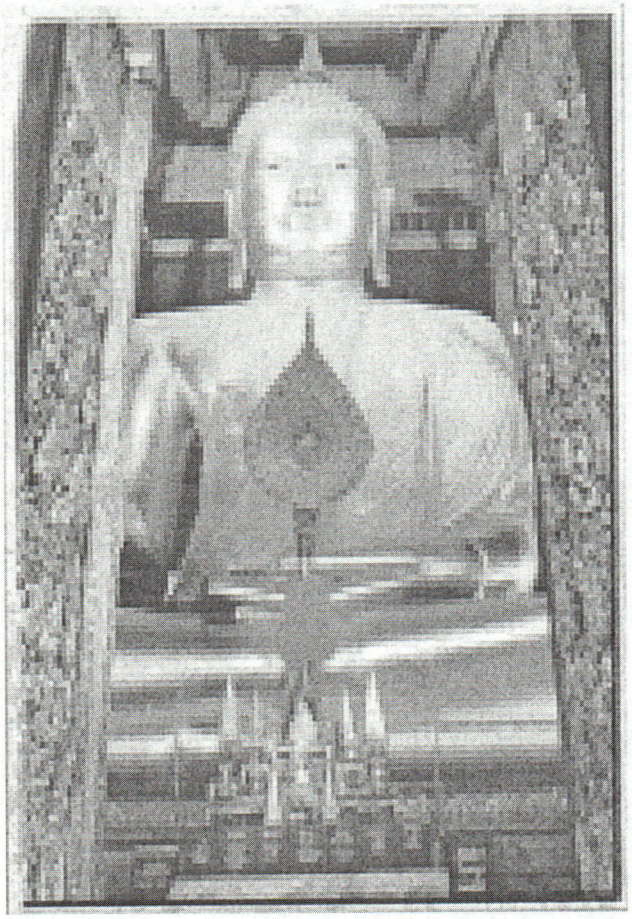

หลวงพ่อโต หรือ พระพุทธไตรรัตนนายก

วัดพนัญเชิงวรวิหาร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ป่าสัก และอยู่ทางตอนเหนือของปากน้ำแม่เบี้ยหรือคลองสวนพลูในปัจจุบัน แม่น้ำป่าสักหรือคลองคูขื่อหน้านั้นไหลผ่านทางด้านทิศเหนือหน้าวัดพนัญเชิงไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาตรงบริเวณมุมด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัด แม่น้ำสองสายรวมกันไหลลงสู่ทิศใต้ ส่วนทางด้านทิศใต้ของวัดพนัญเชิงมีลำคลองสวนพลูไหลจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตก บรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยา สถานที่ตั้งวัดพนัญเชิงจึงมีลักษณะเป็นแหลมยื่นออกมาเรียกกันว่าแหลมบางกะจะ

วัดพนัญเชิงมีชื่อเรียกหลายชื่อ คือ วัดแพนงเชิง วัดพระแนงเชิง วัดพระพุทธเจ้าแพนงเชิง วัดพระนางเชิง ฯลฯ คำว่า แพนงเชิง หมายถึง นั่งขัดสมาธิ ที่ได้ชื่อเช่นนี้เนื่องจากในวัดพนัญเชิงมีพระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิปางมารวิชัยองค์ใหญ่ ที่เรียกกันว่า **“หลวงพ่อโต”** หรือ **“พระพุทธไตรรัตนนายก”** ประดิษฐานอยู่ในวิหารหลังใหญ่

หลวงพ่อโตนั้นจากพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ *(สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช)* ได้บันทึกไว้ว่า ได้มีการสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๑๘๖๗ ก่อนพระเจ้าอู่ทองสร้างกรุงศรีอยุธยา ๒๖ ปี โดยมิได้ระบุว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่นามของหลวงพ่อโตที่เรียกขานกันในหมู่คนจีนในสมัยก่อนเรียกกันว่า **“สามโปเตียง”** หรือ **“สามปอกง”** ในยุคสมัยของสุนทรภู่เรียกกันว่า **“พระเจ้าปูนเถาก๋ง”**

กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงวินิจฉัยว่าในยุคนั้นคนจีนหนีภัยพวกมองโกล ไปอยู่นอกประเทศมาก อาจมี **“เจ้า”** หรือ ผู้ดีจีนที่อพยพมาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองอโยธยาคิดอ่านชักชวนชาวอโยธยาให้ช่วยกันสร้างพระเจ้าแพนงเชิงก็เป็นได้

บางตำราอธิบายว่า คตินิยมการสร้างหลวงพ่อโตหรือ **“ซัมปอกง”** เป็นความเชื่อที่แพร่หลายมากในสมัยของจักรพรรดิ์หมิงเฉิงจู่ จักรพรรดิ์องค์นี้ มีพระราชโองการให้นายพลเจิ้งเหอ คุมกองเรือขนาดใหญ่

จำนวนมากเดินทางสำรวจตะวันตก มีการเดินทางสำรวจ ๗ ครั้ง ระหว่างปี ๑๙๔๘ - ๑๙๗๖ และเผยแพร่คติเรื่องการสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ไว้ตามหัวเมืองชายทะเลหรือที่เป็นเมืองท่าไว้ตลอดแนวฝั่งทะเลของอาเซียอาคเนย์ ถ้าเจิ้งเหอเดินทางเข้ามาในประเทศสยามใน พ.ศ.๑๙๔๘ ก็เป็นระยะเวลาภายหลังจากการสร้างหลวงพ่อโต ๘๑ ปี คือตรงกับสมัยพระรามราชาธิราช *(พ.ศ.๑๙๓๘ ถึง ๑๙๕๒)* แนวความคิดดังกล่าวนี้ต้องมีมาก่อนการเดินทางของเจิ้งเหอ ดังนั้นแนวพระดำริและข้อวินิจฉัยของกรมพระยาดำรงราชานุภาพน่าจะมีความเชื่อถือได้มากกว่า

ในนิราศวัดเจ้าฟ้าของเณรหนูพัด เมื่อคราวเดินทางมานมัสการหลวงพ่อโต ณ วัดพนัญเชิง ได้กล่าวถึงวัดพนัญเชิงไว้ดังนี้

มาถึงวัดพนัญเชิงเทิงถนัด ว่าเป็นวัดเจ้าฟ้าพระกลาโหม
ผนังก่อย่อมุมเป็นซุ้มโคม ลอยโพยมเยี่ยมฟ้านภาลัย
มีศาลาท่าน้ำดูฉ่ำชื่น ร่มระรื่นรุกขาน่าอาศัย
บิดาพร่ำร่ำเล่าให้เข้าใจ ว่าพระใหญ่อย่างเยี่ยงที่เสี่ยงทาย
ถ้าบ้านเมืองเคืองเข็ญจะเป็นเหตุ ก็อาเพศพังหลุดทรุดสลาย
แม้พาราผาสุกสนุกสบาย พระพักตร์พรายเพราพริ้มดูอิ่มองค์
แต่เจ็ดย่านบ้านนั้นก็นับถือ ร้องเรียกชื่อพระเจ้าปูนเถาก๋ง
ด้วยบนบานการได้ดังใจจง ฉลององค์พุทธคุณกรุณัง
แล้วก็ว่าถ้าใครน้ำใจบาป จะเข้ากราบเกรงจะทับต้องกลับหลัง
ตรงหน้าท่าสาชลเป็นวนวัง ดูพลั่งพลั่งพลุ่งเชี่ยวน่าเสียวใจ

ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย นอกจากสามารถสร้างพระปฏิมาองค์ใหญ่มีพุทธลักษณะงามอย่างไม่มีที่ติแล้วยังสร้างความเชื่อที่วิเศษไว้ควบคู่กันด้วยความเชื่อที่ว่าเมื่อใดพระใหญ่พังทรุดหลุดสลายบ้านเมืองจะเดือดร้อน ทำให้บุคคลต้องดูแลรักษาซ่อมแซมพระใหญ่กันโดยตลอด ซึ่งการซ่อมแซมแต่ละครั้งก็คืองานบุญอันยิ่งใหญ่ ทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจกันอย่างเข้มแข็ง

ความเชื่ออีกเรื่องหนึ่งที่ว่า เมื่อคนใจบาปหรือผู้ร้ายเข้ามากราบไหว้จะเกิดความรู้สึกว่า องค์พระจะ

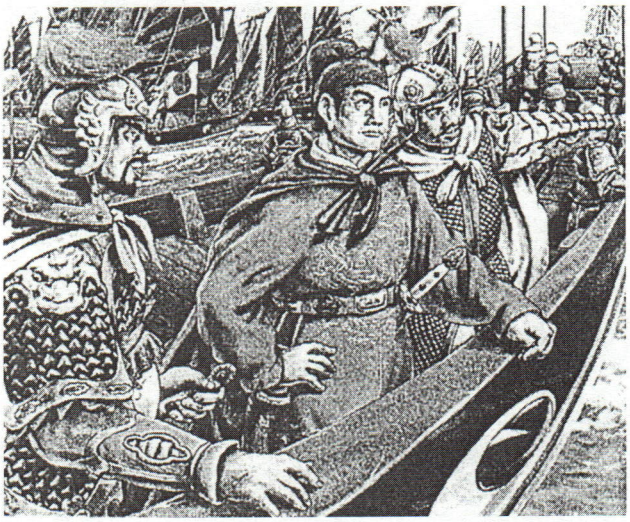

ภาพ : นายพลเจิ้งเหอกับขบวนเรือนักรบชาวจีนในการเดินทางสำรวจทะเล สมัยราชวงศ์หมิง พ.ศ. ๑๙๔๘ - ๑๙๗๖
ที่มา : วิไล ลิ่มถาวรานันต์ ๒๕๔๗ หน้า ๔๔๗.

ล้มลงมาทับ แต่เมื่อผู้ร้ายจริง ๆ ได้เข้ามากราบไหว้นั้นคงจะยังเห็นองค์พระยิ้มละมัยอยู่ก็จะคิดว่าที่แท้เรายังทำบาปไม่มาก สมควรกลับเนื้อกลับตัวทำความดีได้แล้ว ดังนั้นความเชื่อเรื่องนี้ก็เป็นการชักนำคนทั้งหลายให้เข้าวัดทำบุญไหว้พระอีกอย่างหนึ่งเหมือนกัน

ทั้งหมดนี้คนสมัยก่อนเรียกว่า กุศโลบาย ที่จะชักนำให้บุคคลได้ทำสิ่งที่ดีงาม

หนังสืออ้างอิง

เฉลิมพล ชัยกิตติภรณ์. ***อยุธยามรดกโลก.*** *อยุธยา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๗.*

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จกรม ***ชีวิตและงานของสุนทรภู่.*** *ธนบุรี : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, ๒๕๑๕.*

วัดพนัญเชิงวรวิหาร. ***สูจิบัตรงานสมโภชพระพุทธไตรรัตนนายก (หลวงพ่อโต) ครบ ๖๗๘ ปี,*** *๒๕๔๕.*

วิไล ลิ่มถาวรานันต์ ***ประวัติศาสตร์จีน.*** *กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๗.*

วัดพนัญเชิงวรวิหาร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ป่าสัก และอยู่ทางตอนเหนือของปากน้ำแม่เบี้ยหรือคลองสวนพลูในปัจจุบัน แม่น้ำป่าสักหรือคลองคูขื่อหน้านั้นไหลผ่านทางด้านทิศเหนือหน้าวัดพนัญเชิงไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาตรงบริเวณมุมด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัด แม่น้ำสองสายรวมกันไหลลงสู่ทิศใต้ ส่วนทางด้านทิศใต้ของวัดพนัญเชิงมีลำคลองสวนพลูไหลจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตก บรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยา สถานที่ตั้งวัดพนัญเชิงจึงมีลักษณะเป็นแหลมยื่นออกมาเรียกกันว่าแหลมบางกะจะ

วัดพนัญเชิงมีชื่อเรียกหลายชื่อ คือ วัดแพนงเชิง วัดพระแนงเชิง วัดพระพุทธเจ้าแพนงเชิง วัดพระนางเชิง ฯลฯ คำว่า แพนงเชิง หมายถึง นั่งขัดสมาธิ ที่ได้ชื่อเช่นนี้เนื่องจากในวัดพนัญเชิงมีพระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิปางมารวิชัยองค์ใหญ่ ที่เรียกกันว่า **"หลวงพ่อโต"** หรือ **"พระพุทธไตรรัตนนายก"** ประดิษฐานอยู่ในวิหารหลังใหญ่

หลวงพ่อโตนั้นจากพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ *(สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช)* ได้บันทึกไว้ว่า ได้มีการสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๑๘๖๗ ก่อนพระเจ้าอู่ทองสร้างกรุงศรีอยุธยา ๒๖ ปี โดยมิได้ระบุว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่นามของหลวงพ่อโตที่เรียกขานกันในหมู่คนจีนในสมัยก่อนเรียกกันว่า **"สามโปเตียง"** หรือ **"สามปอกง"** ในยุคสมัยของสุนทรภู่เรียกกันว่า **"พระเจ้าปูนเถาก๋ง"**

กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงวินิจฉัยว่าในยุคนั้นคนจีนหนีภัยพวกมองโกล ไปอยู่นอกประเทศมาก อาจมี **"เจ้า"** หรือ ผู้ดีจีนที่อพยพมาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองอโยธยาคิดอ่านชักชวนชาวอโยธยาให้ช่วยกันสร้างพระเจ้าแพนงเชิงก็เป็นได้

บางตำราอธิบายว่าคตินิยมการสร้างหลวงพ่อโตหรือ **"ซัมปอกง"** เป็นความเชื่อที่แพร่หลายมากในสมัยของจักรพรรดิ์หมิงเฉิงจู่ จักรพรรดิ์องค์นี้ มีพระราชโองการให้นายพลเจิ้งเหอ คุมกองเรือขนาดใหญ่

จำนวนมากเดินทางสำรวจตะวันตก มีการเดินทางสำรวจ ๗ ครั้ง ระหว่างปี ๑๙๔๘ - ๑๙๗๖ และเผยแพร่คติเรื่องการสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ไว้ตามหัวเมืองชายทะเลหรือที่เป็นเมืองท่าไว้ตลอดแนวฝั่งทะเลของอาเซียอาคเนย์ ถ้าเจิ้งเหอเดินทางเข้ามาในประเทศสยามใน พ.ศ.๑๙๔๘ ก็เป็นระยะเวลาภายหลังจากการสร้างหลวงพ่อโต ๘๑ ปี คือตรงกับสมัยพระรามราชาธิราช *(พ.ศ.๑๙๓๘ ถึง ๑๙๕๒)* แนวความคิดดังกล่าวนี้ต้องมีมาก่อนการเดินทางของเจิ้งเหอ ดังนั้นแนวพระดำริและข้อวินิจฉัยของกรมพระยาดำรงราชานุภาพน่าจะมีความเชื่อถือได้มากกว่า

ในนิราศวัดเจ้าฟ้าของเณรหนูพัด เมื่อคราวเดินทางมานมัสการหลวงพ่อโต ณ วัดพนัญเชิง ได้กล่าวถึงวัดพนัญเชิงไว้ดังนี้

มาถึงวัดพนัญเชิงเทิงถนัด ว่าเป็นวัดเจ้าฟ้าพระกลาโหม
ผนังก่ออ่อมุมเป็นซุ้มโคม ลอยโพยมเยี่ยมฟ้านภาลัย
มีศาลาท่าน้ำดูฉ่ำชื่น ร่มระรื่นรุกขาน่าอาศัย
บิดาพร่ำร่ำเล่าให้เข้าใจ ว่าพระใหญ่อย่างเยี่ยงที่เสี่ยงทาย
ถ้าบ้านเมืองเคืองเข็ญจะเป็นเหตุ ก็อาเพศพังหลุดทรุดสลาย
แม้พาราผาสุกสนุกสบาย พระพักตร์พรายเพราพริ้มดูอิ่มองค์
แต่เจ็ดย่านบ้านนั้นก็นับถือ ร้องเรียกชื่อพระเจ้าปูนเถาก๋ง
ด้วยบนบานการได้ดังใจจง ฉลององค์พุทธคุณกรุณัง
แล้วก็ว่าถ้าใครน้ำใจบาป จะเข้ากราบเกรงจะทับต้องกลับหลัง
ตรงหน้าท่าสาชลเป็นวนวัง ดูพลั่งพลั่งพลุ่งเชี่ยวน่าเสียวใจ

ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย นอกจากสามารถสร้างพระปฏิมาองค์ใหญ่มีพุทธลักษณะงามอย่างไม่มีที่ติแล้วยังสร้างความเชื่อที่วิเศษไว้ควบคู่กันด้วยความเชื่อที่ว่าเมื่อใดพระใหญ่พังทรุดหลุดสลายบ้านเมืองจะเดือดร้อน ทำให้บุคคลต้องดูแลรักษาซ่อมแซมพระใหญ่กันโดยตลอด ซึ่งการซ่อมแซมแต่ละครั้งก็คืองานบุญอันยิ่งใหญ่ ทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจกันอย่างเข้มแข็ง

ความเชื่ออีกเรื่องหนึ่งที่ว่า เมื่อคนใจบาปหรือผู้ร้ายเข้ามากราบไหว้จะเกิดความรู้สึกว่า องค์พระจะ

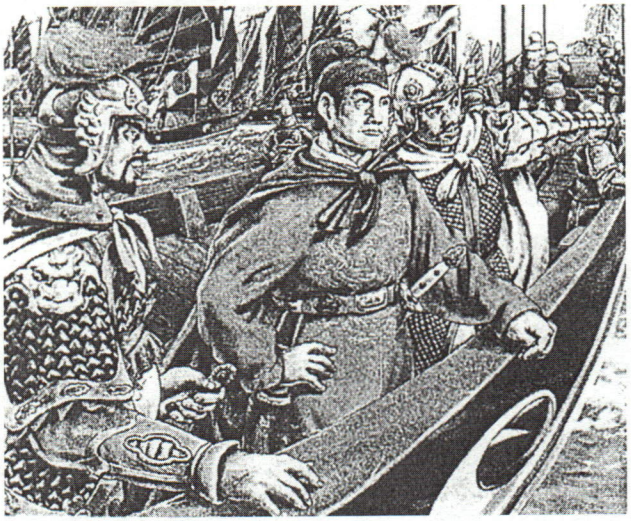

ภาพ : นายพลเจิ้งเหอกับขบวนเรือนักรบชาวจีนในการเดินทางสำรวจทะเล สมัยราชวงศ์หมิง พ.ศ. ๑๙๔๘ - ๑๙๗๖
ที่มา : วิไล ลิ่มถาวรานันต์ ๒๕๔๗ หน้า ๔๔๗.

ล้มลงมาทับ แต่เมื่อผู้ร้ายจริง ๆ ได้เข้ามากราบไหว้นั้นคงจะยังเห็นองค์พระยิ้มละมัยอยู่ก็จะคิดว่าที่แท้เรายังทำบาปไม่มาก สมควรกลับเนื้อกลับตัวทำความดีได้แล้ว ดังนั้นความเชื่อเรื่องนี้ก็เป็นการชักนำคนทั้งหลายให้เข้าวัดทำบุญไหว้พระอีกอย่างหนึ่งเหมือนกัน

ทั้งหมดนี้คนสมัยก่อนเรียกว่า กุศโลบาย ที่จะชักนำให้บุคคลได้ทำสิ่งที่ดีงาม

หนังสืออ้างอิง

เฉลิมพล ชัยกิตติภรณ์. **อยุธยามรดกโลก.** อยุธยา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๗.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จกรม **ชีวิตและงานของสุนทรภู่.** ธนบุรี : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, ๒๕๑๕.

วัดพนัญเชิงวรวิหาร. **สูจิบัตรงานสมโภชพระพุทธไตรรัตนนายก (หลวงพ่อโต) ครบ ๖๗๘ ปี,** ๒๕๔๕.

วิไล ลิ่มถาวรานันต์ **ประวัติศาสตร์จีน.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๗.

เมื่อดาวหางเทมเพล 1 ถูกยิง

ดร. เย็นใจ เลาหวณิช *

วันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นวันชาติของสหรัฐอเมริกา ได้รับการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์โลกว่าเป็นวันที่มนุษย์สามารถยิงดาวหางดวงหนึ่งที่อยู่ห่างจากโลกเป็นระยะทางหลายสิบล้านกิโลเมตรได้เป็นผลสำเร็จ ดาวหางดวงนี้มีชื่อว่า "เทมเพล 1 *(Tempel 1)*" ตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติแก่นักดาราศาสตร์ผู้ค้นพบคือ นายเอิร์นส์ วิลเฮล์ม เทมเพล ชาวเมืองมาร์แซย์ ประเทศฝรั่งเศส ค้นพบเมื่อวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๑๐ หรือเมื่อ ๑๓๘ ปีมาแล้ว

ดาวหางเทมเพล 1 มีลักษณะเป็นก้อนหินวงรีขนาดใหญ่ ผิวขรุขระ มีเส้นผ่าศูนย์กลางยาวประมาณ ๖ กิโลเมตร เป็นบริวารของดวงอาทิตย์เช่นเดียวกับโลกและดาวเคราะห์อื่น ๆ อีก ๙ ดวง *(ดาวเคราะห์ดวงที่ ๑๐ ในระบบสุริยะถูกค้นพบแล้วเมื่อไม่นานมานี้)* ดาวหางเทมเพล 1 โคจรรอบดวงอาทิตย์อยู่ในวงโคจรระหว่างดาวอังคารกับดาวพฤหัสบดี ใช้เวลาโคจรรอบละ ๕.๖๘ ปี เป็นวัตถุท้องฟ้าขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับดาวเคราะห์บริวารของดวงอาทิตย์ทั้ง ๑๐ ดวง แต่หางจะปรากฏให้เห็นชัดเจนเมื่อดาวเคลื่อนที่เข้าใกล้ดวงอาทิตย์มาก ๆ ส่วนหางประกอบ

* *กรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และ นายกสมาคมการประดิษฐ์ไทย*

ด้วยละอองฝุ่นและก๊าซบางชนิดซึ่งเมื่อแสงอาทิตย์ส่องกระทบจะมองเห็นเป็นทางสว่างยาว

ดาวหางดึงดูดความสนใจของมนุษย์มาตั้งแต่โบราณกาลเพราะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติแปลกประหลาดที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งนักบนท้องฟ้า ในทางโหราศาสตร์ถือว่าดาวหางเป็นสัญญาณบอกลางร้าย แต่นักวิทยาศาสตร์สนใจที่จะศึกษาดาวหางเพราะสาเหตุอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับโชคลาง โดยเชื่อว่าดาวหางเป็นหลักฐานสำคัญประการหนึ่งที่เก็บร่องรอยเกี่ยวกับการก่อกำเนิดและวิวัฒนาการของระบบสุริยะ การติดตามศึกษาดาวหางทำให้นักวิทยาศาสตร์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของระบบสุริยะมากขึ้น

นักวิทยาศาสตร์ทราบจากการศึกษาพื้นผิวของดาวหางโดยวิธีการต่าง ๆ ว่า ดาวหางประกอบด้วยก้อนหิน น้ำแข็ง ก๊าซ ฝุ่นผง และวัสดุโบราณ ตั้งแต่ระบบสุริยะได้ก่อกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณ ๔,๕๐๐ ล้านปีมาแล้ว แต่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและองค์ประกอบอื่น ๆ ของดาวหาง โดยต้องการทราบว่าฝุ่นและก๊าซต่าง ๆ ของดาวหางจะค่อย ๆ หมดไปหรือไม่ และส่วนภายในของดาวหางแตกต่างจากพื้นผิวของโลกเพียงใด เพื่อค้นหาคำตอบ นักวิทยาศาสตร์ขององค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติ หรือนาซ่า *(NASA)* จึงได้วางแผนส่งยานอวกาศไร้คนขับพุ่งเข้าชนพื้นผิวของดาวหางด้วยความเร็วสูง ซึ่งคาดว่าจะทำให้เกิดหลุมขนาดใหญ่และมีเศษวัสดุกระจายออกมาพร้อมกับก๊าซและฝุ่น นักวิทยาศาสตร์หวังจะค้นหาคำตอบได้จากการวิเคราะห์ภาพถ่ายของเหตุการณ์และการวัดแสงสะท้อนจากวัสดุที่ฟุ้งกระจายออกมาจากการพุ่งชน นาซ่าจึงได้จัดทำโครงการพันธกิจชนลึก *(Deep Impact Mission)* ขึ้น ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒ จรวดเดลต้าได้ส่งยานอวกาศดีพอิมแพคออกไปนอกโลกมุ่งตรงไปยังดาวหางเทมเพล 1 แต่เนื่องจากระยะทางไกลมากจึงใช้เวลาเดินทางนานเกือบ ๖ ปี

ย่างเข้าเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ยานอวกาศดีพอิมแพคเคลื่อนตัวเข้าใกล้ดาวหางเทมเพล 1 ได้เริ่มถ่ายภาพดาวหางตั้งแต่ระยะไกลจนกระทั่งเข้าไปในระยะใกล้ และเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๘ เวลา ๑๑.๐๗ น. *(เวลาที่สหรัฐอเมริกา)* ยานอวกาศลำแม่ได้ปล่อยยานลูก *(Impactor)* ซึ่งทำหน้าที่เป็น

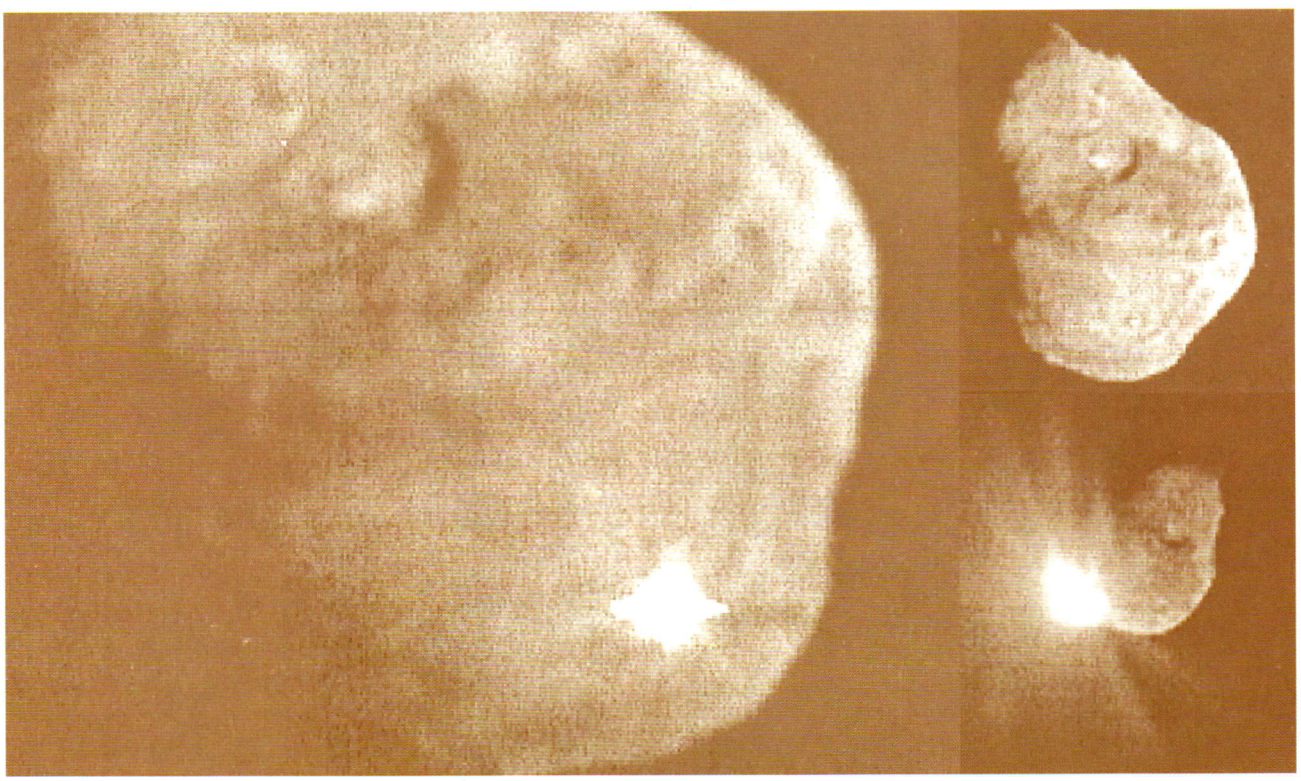

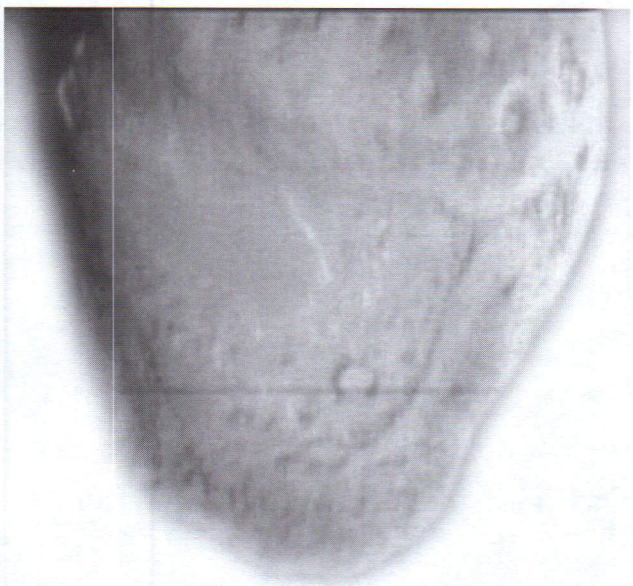

"ลูกกระสุน" ยิงไปที่ดาวหาง ยานลูกขนาดเล็กมีน้ำหนักประมาณ ๓๗๐ กิโลกรัม มีสมองกลของตนเอง สามารถบังคับตนเองให้พุ่งเข้าชนดาวหาง ณ จุดที่ถูกกำหนดไว้ได้อย่างแม่นยำด้วยความเร็ว ๓๗,๐๐๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง โดยจุดที่พุ่งชนอยู่บนพื้นผิวด้านที่มีแสงอาทิตย์ส่องกระทบเพื่อให้การถ่ายภาพเป็นไปได้ตามต้องการ ในระหว่างการพุ่งเข้าชนดาวหาง ยานลูกได้ถ่ายภาพดาวหางเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งถึงวินาทีสุดท้ายก่อนเกิดการปะทะ การชนครั้งนี้ก่อให้เกิดหลุมขนาดใหญ่ มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๒๐๐ เมตร และความลึกประมาณ ๕๐ เมตร มีเศษชิ้นส่วน ฝุ่นผง และก๊าซฟุ้งกระจายออกมา ซึ่งยานลำแม่สามารถถ่ายภาพเหล่านี้ไว้ได้และส่งเป็นสัญญาณวิทยุมายังศูนย์บังคับการบนพื้นโลกได้สำเร็จ ยานลำแม่เคลื่อนที่เข้าใกล้ดาวหางในระยะใกล้ที่สุดประมาณ ๕๐๐ กิโลเมตร หลังจากนั้นก็เคลื่อนที่ผ่านและวนกลับมายังโลก คาดว่าจะเคลื่อนที่มาใกล้และผ่านโลกในประมาณวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

โครงการยิงดาวหางเทมเพล ๑ ครั้งนี้ประสบความสำเร็จอย่างงดงามจากความร่วมมือของหลายหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การสนับสนุนขององค์การนาซ่า ทีมที่รับผิดชอบในด้านวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยนักวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยแมรี่แลนด์เป็นผู้นำร่วมกับนักวิทยาศาสตร์จากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อีก ๑๐ แห่ง วิศวกรจากบริษัท บอลล์แอโรสเปซและเทคโนโลยี *(Ball Aerospace and Technology Corporation)* เป็นผู้ออกแบบและสร้างยานอวกาศ ในขณะที่กลุ่มวิศวกรจากห้องปฏิบัติการการขับเคลื่อนด้วยไอพ่น *(Jet Propulsion Laboratory)* แห่งสถาบันเทคโนโลยีแคลิฟอร์เนีย *(California Institute of Technology)* เป็นผู้ควบคุมการเดินทางของยานอวกาศจากพื้นโลกและรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากยานอวกาศส่งให้ทีมนักวิทยาศาสตร์นำไปวิเคราะห์ต่อไป บุคลากรที่ร่วมในโครงการนี้ประกอบด้วย นักวิทยาศาสตร์ วิศวกร ผู้จัดการและนักการศึกษา รวมทั้งสิ้นมากกว่า ๒๕๐ คน ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับโครงการใหญ่อื่น ๆ

ความสำเร็จในการยิงดาวหางเทมเพล 1 และถ่ายภาพจากการชนในครั้งนี้ถือเป็นก้าวสำคัญในการสำรวจอวกาศของมนุษย์ ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ได้เรียนรู้ความลับของจักรวาลเพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าจะถามหาประโยชน์โดยตรงจากโครงการเช่นนี้ ต้องตอบว่า ***"ไม่มี"*** *เพราะวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของวิทยาศาสตร์คือการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในธรรมชาติ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ไม่มุ่งหวังประโยชน์อื่นนอกจาก* ***"ความรู้"*** *เท่านั้น ผลประโยชน์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นถือเป็นผลพลอยได้ไม่ใช่ประโยชน์โดยตรง เช่น การสร้างระบบควบคุมยานอวกาศจากระยะไกลอาจนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างยานบินที่ไร้คนขับเพื่อใช้ในเชิงพาณิชย์ต่อไปได้*

ท้ายเล่ม

ในช่วงของ **"วารสารไทย"** ฉบับนี้ มีทั้งข่าวดีเกี่ยวกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และข่าวพระราชวงศ์ที่เคารพเทิดทูนเหนือเกล้าฯ ของปวงพี่น้องผองไทยทั้งหลายทั้งปวง ดังที่เสนอไว้ในบทความฉบับนี้แล้ว

นอกจากนั้น ก็ยังมีข่าวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา นอกจาก **"วันวิสาขบูชาโลก"** ที่สำคัญของชาวพุทธทั่วโลกมาประชุมในประเทศไทยเราแล้ว ยังมี **"วันเข้าพรรษา"** ให้พระภิกษุสงฆ์จำศีลอยู่กับวัด เว้นการโคจรจาริกไปในที่ห่างไกล ซึ่งก็เป็นโอกาสอันประเสริฐ ให้ชาวพุทธทั้งหลายได้พาบุตรหลานเข้าวัด ทำบุญทำทานในวันพระกันได้โดยสะดวกอย่างเต็มที่

จากความผันแปรทางจิตใจของผู้คน ที่ออกจะห่างไกลพระพุทธศาสนาไปมากสักหน่อยแล้วขณะนี้ ทำให้มีเหตุที่ไม่ดีเกิดในวงการศาสนาบ่อยครั้งยิ่งขึ้น ซึ่งในการนี้เป็นเพราะผู้คนส่วนใหญ่ถูกชักนำให้รับแต่ความเจริญทางวัตถุ จึงห่างไกลความเจริญทางจิตใจ ศีลธรรมจรรยา อันเป็นเอกลักษณ์ของไทยเรานั้นมากขึ้นเข้าทุกที จึงจำเป็นต้องเร่งแก้ไขด้วย

คุณปรีชา กันธิยะ อธิบดีกรมการศาสนา เปิดเผยภายหลังการประชุมเสวนา เรื่องพระสูตร พุทธวิธีในวิถีพุทธว่า ปัจจุบันประชาชนนึกถึงศาสนา ก็จะนึกถึงแต่พระสงฆ์ ซึ่งในประเทศไทยมีเพียงแค่ ๔ แสนรูปเท่านั้น จึงอยากให้คนไทยทั้ง ๖๓ ล้านคน ได้มีส่วนร่วมในการสืบทอดพระพุทธศาสนาอย่างใกล้ชิดด้วย เนื่องจากทางรัฐบาลมีนโยบายให้ประชาชนเน้นเรื่องการปฏิบัติบูชาเป็นหลัก ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับประชาชนที่จัดพิมพ์ขึ้นใหม่นี้ ได้เน้นเรื่องราววิธีการดำเนินชีวิตเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ประชาชนได้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ กรมการศาสนา ได้จัดพิมพ์ **"พระไตรปิฎก ฉบับประชาชน"** เบื้องต้น ๒๐,๐๐๐ เล่ม สำหรับแจกจ่ายให้กับสภาวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด หน่วยงานราชการ เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ สำหรับส่วนที่จะแจกให้แก่ประชาชนนั้น ขณะนี้ได้ของบประมาณจากรัฐบาลอีก ๘๐ ล้านบาท คาดว่าจะสามารถพิมพ์พระไตรปิฎกเพิ่มขึ้นอีก ๕๐๐,๐๐๐ เล่ม

อย่างไรก็ตาม ประชาชนที่สนใจจะขอรับพระไตรปิฎกเล่มดังกล่าว สามารถยื่นขอรับได้ที่ กรมการศาสนา และสภาวัฒนธรรมทุกจังหวัด โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเลย

ผมออกจะไม่สบายใจ แถมยังโกรธเคืองเสียอีกด้วยซ้ำไป เมื่อได้มีการกล่าวขานกันว่า เด็กไทยอยู่ในภาวะโง่ซ่อนเร้นอยู่ในสมองมากกว่าเด็กประเทศเพื่อนบ้าน

ทั้งนี้ เป็นการสำรวจของแพทย์หญิงแสงโสม ลีนะวัฒน์ นักวิชาการด้านโภชนาการของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่ระบุว่า ผลการสำรวจระดับความฉลาดทางสติปัญญา หรือ ไอ.คิว. ของเด็กไทยในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา พบว่าค่าเฉลี่ย ไอ.คิว.อยู่ที่ ๘๘ น้อยกว่าค่าเฉลี่ยปกติ ๙๐ - ๑๑๐ คือลดลงจากเดิม ๙๑.๙ ที่เคยทำการสำรวจเมื่อปี ๒๕๔๐ โดยที่เด็กในภาคเหนือมีค่าเฉลี่ย ไอ.คิว. อยู่ที่ ๘๒ ต่ำกว่าทุกภาคเสียอีก แทบไม่น่าเชื่อเลย

ทั้งนี้ ตามเกณฑ์มาตรฐาน ระดับ ไอ.คิว. ๑๔๐ ขึ้นไป ถือว่าเป็นอัจฉริยะ ๑๒๐ - ๑๔๐ ฉลาดล้ำ

๑๑๐ - ๑๒๐ ฉลาด ๙๐ - ๑๑๐ ปกติ ๘๐ - ๙๐ ปัญญาทึบ ๗๐ - ๘๐ คาบเส้นปัญญาอ่อน ๗๐ - ๕๐ ปัญญาอ่อนเล็กน้อย ๕๐ - ๓๐ ปัญญาอ่อนปานกลาง และต่ำกว่า ๓๐ ถือว่าเป็นปัญญาอ่อนขั้นรุนแรง

นอกจากนั้นยังพบว่า ระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง ๖ - ๑๓ ปี มี ไอ.คิว. ต่ำกว่าปกติ ๔.๑% ค่อนข้างต่ำ ๕๙.๙% ระดับปกติ ๒๙.๗% ค่อนข้างสูง ๖.๖% และสูงกว่าปกติหรือเข้าขั้นอัจฉริยะมีเพียง ๐.๙% เท่านั้นเอง

ส่วนในกลุ่มเด็กวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๓ - ๑๘ ปี มี ไอ.คิว. ต่ำกว่าปกติ ๗.๘% ค่อนข้างต่ำ ๕๗.๓% ค่าปกติ ๒๖.๖% ค่อนข้างสูง ๗.๔% และสูงกว่าปกติหรืออัจฉริยะก็มีเพียง ๑%

นั่นแสดงว่า เรามีเด็กฉลาดในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนไม่ถึง ๑% ส่วนเด็กฉลาดในวัยเรียนมีแค่ ๑% ในขณะที่มีเด็ก ไอ.คิว. ค่อนข้างต่ำ มีเกิน ๕๐% ทั้งสองกลุ่ม

จึงทำให้น่าเป็นห่วงว่าอนาคตของชาติจะเป็นอย่างไร ถ้าเด็กไทยมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำขนาดนี้ ในขณะที่เด็กจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ มี ไอ.คิว. เกินร้อยแทบทุกประเทศ และโดยเฉพาะเด็กจีน มีค่าเฉลี่ย ไอ.คิว. อยู่ที่ ๑๐๔ ซึ่งเรื่องการพัฒนาของเด็กระดับดังกล่าวย่อมมีส่วนกระทบต่อเอกลักษณ์ของชาติอย่างแน่นอนในอนาคต

แต่ก็มีข่าวน่ายินดีที่เยาวชนไทย ซึ่งเดินทางไปแข่งขันโอลิมปิกวิชาการยังต่างประเทศ ประสบชัยชนะได้รางวัลกลับมามากมายทุกสาขา

กล่าวคือ ในแขนง**ฟิสิกส์โอลิมปิก**ได้ ๒ เหรียญทอง ๒ เหรียญเงิน ๑ เหรียญทองแดง ด้าน**ชีววิทยาโอลิมปิก** ซึ่งส่งไป ๔ คน ก็ได้มา ๓ เหรียญทอง ๑ เหรียญเงิน โดยผู้ได้เหรียญทองคนหนึ่ง สามารถทำคะแนนสูงเป็นอันดับสองของโลก จากจำนวนผู้เข้าแข่งขัน ๒๐๐ คน ตัวแทนของ ๕๐ ประเทศ

และในเวลาเดียวกัน ผู้แทนเยาวชนอีก ๖ คน ซึ่งไปแข่งขัน**คณิตศาสตร์โอลิมปิก** ก็ได้รางวัลเหรียญเงินมา ๔ เหรียญ กับเหรียญทองแดงอีก ๒ เหรียญ

นอกจากความสามารถในวิชาการสายวิทยาศาสตร์แล้ว ทางด้าน**วงดนตรีโยธวาทิต** จากโรงเรียน**สุรศักดิ์มนตรี** กรุงเทพมหานคร ก็ยังไปคว้ารางวัลชนะเลิศจากการแข่งขันระดับโลก ที่ประเทศเนเธอร์แลนด์มาได้ติดต่ออีกสมัยหนึ่ง

ส่วนการแข่งขันดนตรีโลก *(World Music Contest)* ครั้งที่ ๑๕ ซึ่งจัดขึ้น ๔ ปีต่อครั้ง ผลปรากฏว่าวงโยธวาทิตของนักเรียนไทยจากโรงเรียนสุรนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา ที่เข้าร่วมแข่งขัน ได้รับ ๒ เหรียญทอง ประเภทแชมเปี้ยนชิพ คือเหรียญทองประเภทมาร์ชชิ่ง แบนด์ *(การเดินแถวประกอบดนตรี)* ได้คะแนน ๘๙.๕๗ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน อีกประเภทคือประเภทดิสเพลย์ หรือการแปรขบวนได้คะแนนสูงสุด ๙๑.๖๗ คะแนน นับเป็นการสร้างเกียรติประวัติในการแข่งขันได้ดีมากเชียวละครับ

นอกจากนี้ในงานศิลปะการเขียนภาพ เด็กหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อีกคน ก็ได้รางวัลประกวดวาดภาพเด็กของโลก จากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งแสดงว่าเด็กไทยส่วนหนึ่ง ก็มีความสามารถที่มิได้ด้อยกว่าเยาวชนที่ใดในโลกเลย

สิ่งที่ผู้ใหญ่หลายคนจากหลากวงการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถทางวิชาการของเด็ก ก็คือ

การขาดโอกาส ในขณะเดียวกับที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนก็ขาดคุณภาพ ในคราวนี้เด็กส่วนหนึ่งที่ได้รางวัลฟิสิกส์โอลิมปิก ได้แสดงความคิดเห็นว่า การเรียนการสอนทั่วไป ยังเน้นป้อนความรู้มากจนเกินไป และมุ่งให้เด็กท่องจำ จนคิดเองไม่ได้ ทั้งห้องแล็บหรือห้องปฏิบัติการก็ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์การทดลอง ครู และหลักสูตรก็ยังไม่ค่อยดีนัก เพราะทำให้ผู้เรียนเข้าใจยาก

การที่เด็กไทยได้รับรางวัลในระดับนานาชาติ กลับมาถึงนี้เป็นเรื่องที่น่ายินดี แต่ก็ต้องพิจารณาให้ลึกลงไปในรายละเอียดว่า กว่าจะได้มาเด็กกลุ่มนี้ก็ต้องถูกแยกจากห้องเรียนปกติ เข้าค่ายอบรมพิเศษ ที่มีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยมาให้ความรู้ ซึ่งอาจเป็นได้ว่าการเรียนตามหลักสูตรในระดับมัธยมยังเข้มข้นไม่พอ

ก็ต้องขอชื่นชมความสามารถของเด็กไทย คือเรายังมีเด็กเก่ง ๆ อยู่มาก เพียงแต่ว่าเราต้องจัดการปรับระบบการศึกษาใหม่ ทำอย่างไรถึงจะให้เด็กส่วนใหญ่เก่งด้วย ไม่ใช่ว่าเก่งเฉพาะเด็กพรสวรรค์ไม่กี่คน หรือเด็กตั้งใจเรียนไม่กี่คน เพราะฉะนั้นถ้าระบบการศึกษาสามารถให้เด็กรักเรียน ก็จะสามารถทำให้มีเด็กเก่ง ๆ มากขึ้นได้แน่ ๆ

สำหรับเรื่อง **"น้ำ"** นั้น ในปีนี้ก็แปลกที่มีทั้งภาวะน้ำท่วม และฝนแล้งจัด ในช่วงเวลาเดียวกันในต่างพื้นที่ ทำให้การช่วยเหลือของรัฐบาล และพี่น้องประชาชนเรา ๆ ท่าน ๆ ต้องเร่งช่วยกันแก้ไขเป็นการใหญ่ ก็เสียหายมากโขอยู่ ทำความเสียหายให้กับพืชผลการเกษตรของเกษตรกร

ท่านสมาชิกทั้งหลายคงพอจำได้ว่า นับแต่ต้นปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ได้มีผู้ที่เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดยะลา นราธิวาส และปัตตานี เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยพุทธหรือชาวไทยมุสลิม ความไม่เป็นปกติสุขในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเกิดขึ้นโดยทั่วไป ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีความห่วงใยเป็นอย่างยิ่ง

และบัดนี้พระองค์ท่านได้พระราชทานความช่วยเหลือ แก่ผู้ที่ประสบความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวได้เสียชีวิตจากการถูกลอบทำร้ายจากผู้ก่อการร้าย โดยพระองค์ท่านได้พระราชทานพระราชทรัพย์ เพื่อนำไปจัดซื้อที่ดินสำหรับจัดเป็นที่อยู่อาศัยและทำกิน ได้ทรงเริ่มพระราชทานให้แก่ผู้ที่ต้องเสียหัวหน้าครอบครัว และมีฐานะยากจน โดยแบ่งให้ครอบครัวละ ๒ ไร่ พร้อมบ้าน ๑ หลัง โดยจะทยอยพระราชทานให้ตามลำดับไป ซึ่งจะได้รับทุกรายที่เดือดร้อนจริง ๆ

สำหรับประชาชนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกคน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงขอให้มีความรักความสามัคคีกันเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด เพราะทุกคนก็คือคนไทย มีความรักผืนแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นที่เกิดที่อยู่อาศัย ทำมาหากินด้วยความร่มเย็นเป็นสุขมาช้านาน

เมื่อเกิดปัญหาความไม่เข้าใจในเรื่องใด ควรที่จะหันหน้ามาหารือทำความเข้าใจกัน จะทำให้ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นยุติลงได้ และทุกคนก็จะมีชีวิตอยู่อย่างเป็นสุข พร้อมกันนี้ทรงขอให้คนไทยทั้งประเทศร่วมกันประณามการกระทำของผู้ที่ทำร้ายประชาชนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น จึงนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ และทรงเป็น**ร่มเกล้าชาวใต้**อย่างแท้จริง

บรรณาธิการวารสารไทย

๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๘

หมู่บ้านโปรตุเกส

หมู่บ้านโปรตุเกส ตั้งอยู่ที่ตำบลสำเภาล่ม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันตกอยู่ทางใต้ของตัวเมือง ชาวโปรตุเกสเป็นชาวยุโรปชาติแรกที่เข้ามาติดต่อค้าขายกับกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี ๒๐๕๔ โดยอัลฟองโซ เดอ อัลบูเคอร์ก ผู้สำเร็จราชการของโปรตุเกสประจำเอเชีย ได้ส่งนายดูอาร์เต้ เฟอร์นันเดส เป็นทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ แห่งกรุงศรีอยุธยา ชาวโปรตุเกสเข้ามาตั้งหลักแหล่งค้าขายและเป็นทหารอาสาในกองทัพกรุงศรีอยุธยา สร้างโบสถ์ขึ้นเพื่อเผยแผ่ศาสนาและเป็นศูนย์กลางของชุมชนปัจจุบันบริเวณนี้ยังมีร่องรอยสิ่งก่อสร้างปรากฏให้เห็นคือโบราณสถานซานเปโตรหรือโบสถ์ในคณะโดมินิกันซึ่งเป็นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนานับเป็นโบสถ์แห่งแรกที่สร้างขึ้นในแผ่นดินไทย มีการขุดค้นพบโบราณวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์ กล้องยาสูบ เหรียญกษาปณ์ เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องประกอบพิธีทางศาสนา

บริเวณห้องสุขา

บริเวณห้องพักนักบวช ส่วนอาคารด้านหลัง คือ บริเวณขุดพบโครงกระดูก มีสุสานฝังศพจำนวนมากอยู่ภายในอาคาร

ภาพ : เมธี เผื่อนทอง
บรรยาย : มาโนช คามณีย์

พระบรมราชานุสาวรีย์ พระเจ้าอู่ทอง

(พระรามาธิบดีที่ ๑)

พระบรมราชานุสาวรีย์ประดิษฐานอยู่ ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างบึงพระรามกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ พระบรมรูปมีขนาดเท่าครึ่งของคนธรรมดา หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์และรมด้วยน้ำยาสีเขียวในพระอิริยาบถประทับยืน พระหัตถ์ซ้ายทรงพระขรรค์ พระเกล้าเกศาฉลองพระองค์แบบพระมหากษัตริย์สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น

ภาพ : เมธี เผื่อนทอง
จักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต
เรื่อง : ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง